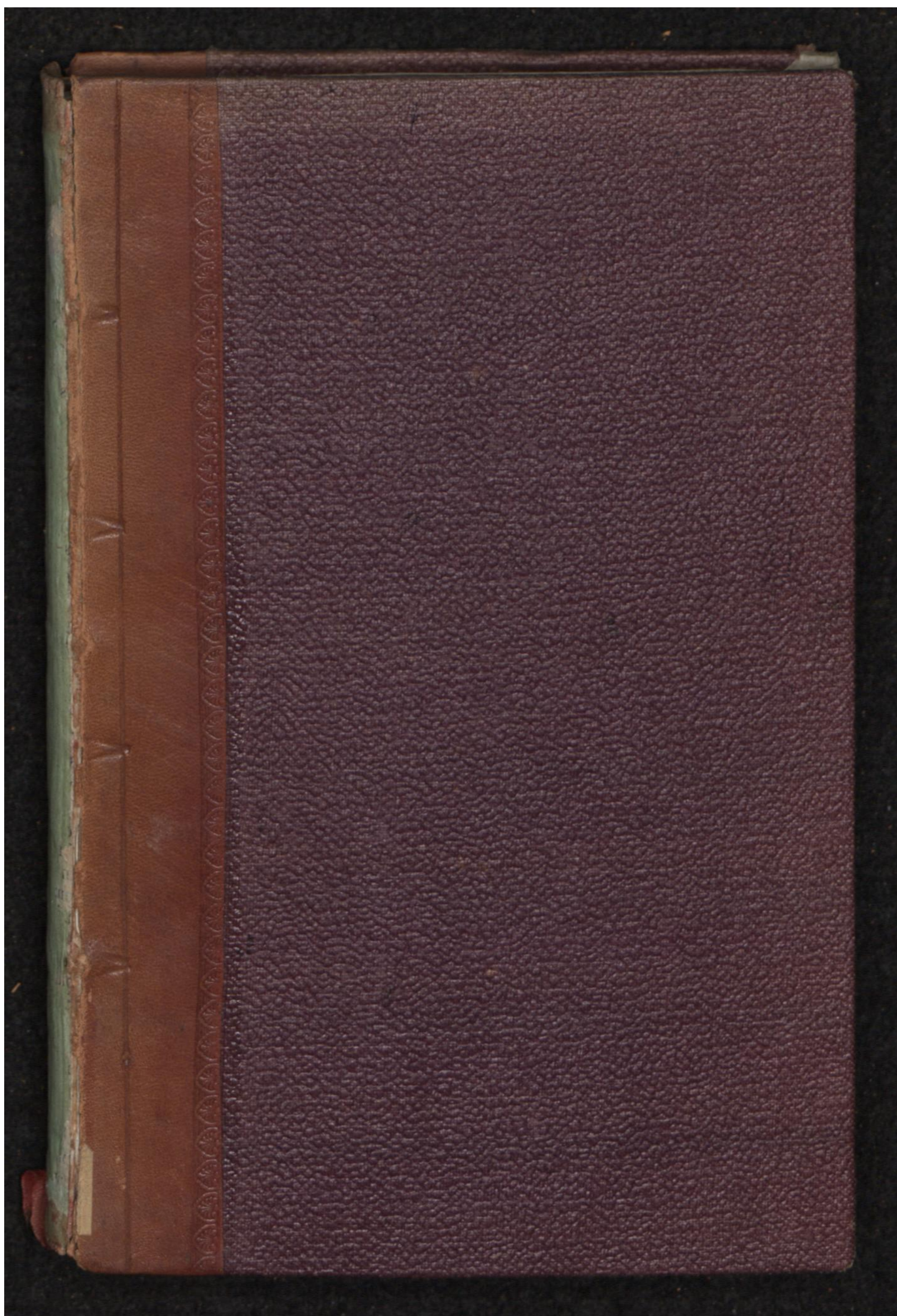
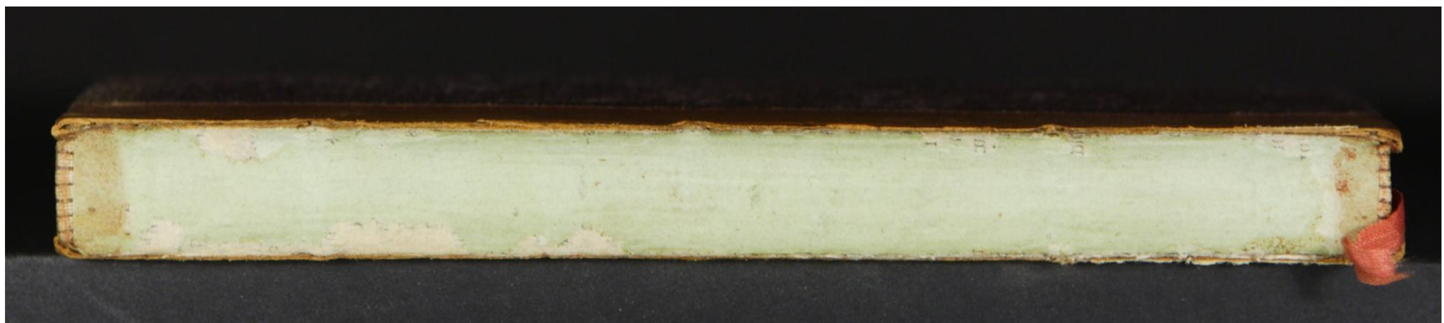
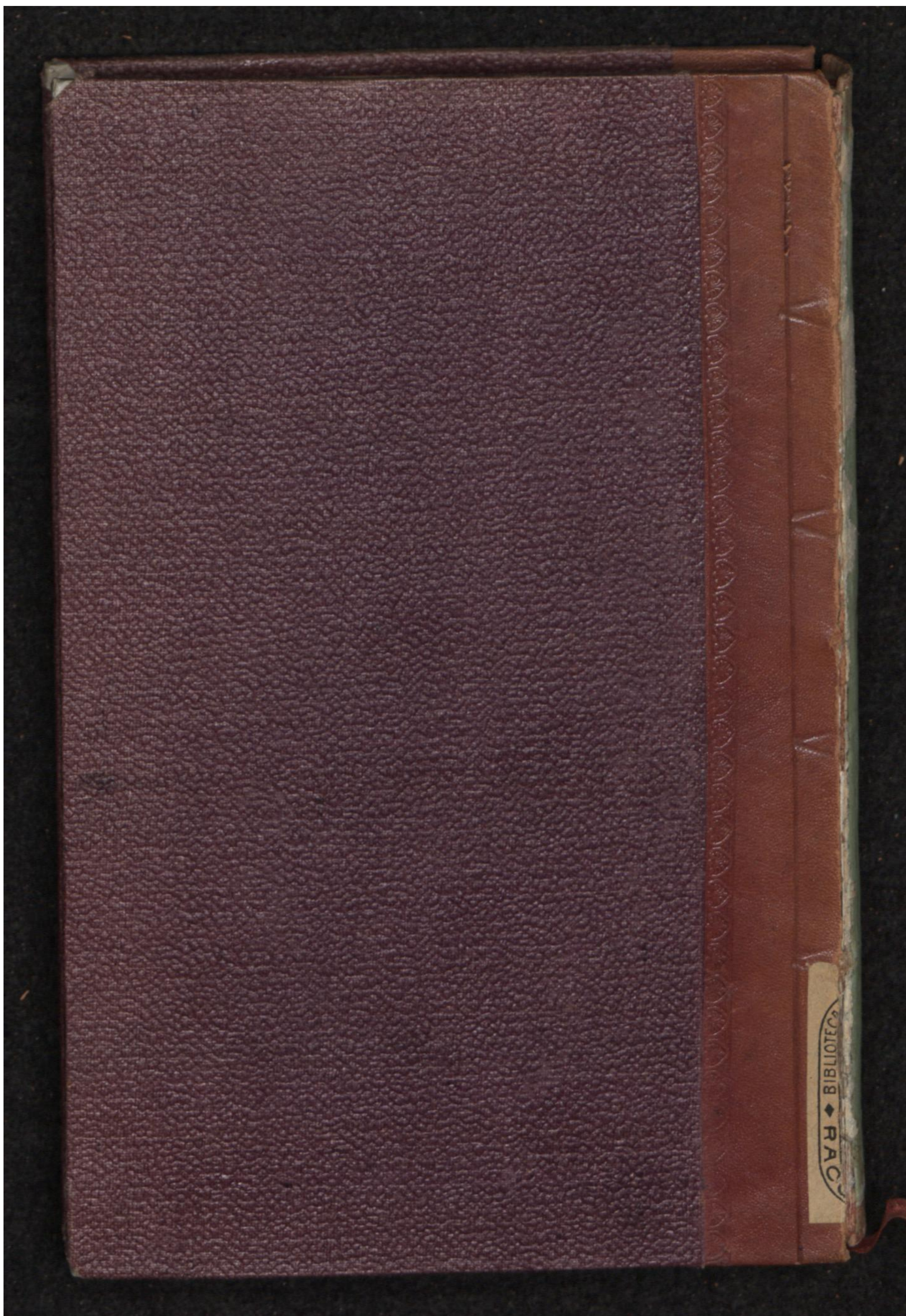

BIBLIOTECA

Ex Libris Joannis Nencini
1874

HIERONYMI RAGAZONII IN epiſtolas Ciceronis familiares

COMMENTARIVS:

IN QVO BREVISSIME, QVO quæque earum ordine ſcripta ſit, ex ipſa potiſsimum hiſtoria demonſtratur.

VENETIIS, M. D. LV

apud Paulum Manutium Aldi F.

AMPLISSIMO VIRO, VINCENTIO RICCIO ILLVSTR. DECEMVIRALIS CONSILII VENETAE REIP. SECRETARIO DIGNISSIMO.

HIERONYM. RAGAZONIVS S. D.

*S*I, *quantum ingenij* M. *Cicero* VINCENTI CLARISSIME, *ad epiſtolas eas, quæ familiares uocātur, ſcribendas adhibuit, tantū, qui ab initio ſexdecim earum uolumina collegerunt, ad eas illuſtrandas induſtriæ attuliſſent, profectò ijdem multo melius nobis, quàm fecerunt, in hac tota literarum ratione conſuluiſſent. Cum autem res ita, neſcio quo fato, ceciderit, ut quo magis Cicero in his epiſtolis excelluerit, eo minorem illi noſtræ in ijs componendis intelligentiæ rationem habuerint: propterea factum eſt, ut qui poſtea in ijs, aut emendandis, aut explanandis, aut quoquo modo illuminandis elaborarint, (quod multi hac ætate, ijq; eruditi uiri fecerunt) ij meritò magnam laudem incredibili omnium hominum conſenſione adepti ſint. Etenim ſummam illam, quæ pleroſque ab huiuſmodi ſtudio deterrebat, obſcuritatem ſi nō penitus, at certe magna ex parte ſuſtulerunt*

te ſuſtulerunt. Ego autem illud in hac re præcipue dolere ſoleo, quod maximas ſemper his epiſtolis tenebras offudit, id neminem hucusque, qui aliqua ratione diſcuſſerit, extitiſſe. id eſt, ut, quoniam nullo ſeruato temporum ordine compoſitæ quondam fuerunt, ipſæ per tempora ſua digererẽtur, atque deſcriberentur. Quo ex labore cum alia multa commoda conſequuntur, tum illa in primis, ut propter negociorum, temporumq; coniunctionem & facilius alteram ex altera intelligamus, & ipſius Ciceronis, eorumq; annorum contextam hiſtoriam habeamus. Quorum nõ, perinde atque in epiſtolis ad Atticum colligendis factum eſt, rationem habitam eſſe demiror. Hoc autem ita eſſe, cum ipſe antea ſemper, ubi me ad hæc ſtudia contuli, intellexi, tum meam hanc opinionem proximis hiſce annis, multo etiam uehementius Caroli Sigonij auctoritas confirmauit, quem à me ſæpe hac de re interrogatum ita diſſerentem audiui, ut non multis ſolum laudibus conſilium, fructumq; laboris huius efferret, ſed etiam qua id potiſſimum ratione perduci ad exitum poſſet, ſigillatim oſtẽderet. Quamobrem cum in quotidianæ uitæ conſuetudine multa ab eo in hanc rem ſubtiliter, et erudite dicta attente collegiſſem, iamq; iuſtum quaſi eorum commentarium ad meum uſum confeciſſem, tum me rem facturum eſſe omnibus harum epiſtolarum ſtudioſis nõ ingratam putaui, ſi quæ ipſe uel per me,

uel

uel ab eo plurima in hoc genere didicissem, ea summo studio, atque multorum dierum lucubratione conscripta ad eorum, qui illum non audiuerunt, utilitatem literis, memoriæq; mandarem. Id autem totum in tuo potissimum nomine apparere, Vincenti amplissime, uolui, ut ipse intelligeres, quàm tuis fidelissimis, rectissimisq; consilijs diligentissime paruissem: quo præsertim auctore Sigonio ipsi, postquã ille Venetijs publice profiteri cœpit, assiduum me in hac literarũ ratione auditorem addixi. Accedit, quòd quanquàm tu grauioribus in studijs perpetuo ita uersatus es, ut nullum honestioris disciplinæ genus sit, quod non plane perceperis, nulla insignia ad laudem ornamenta, quæ non abunde retuleris: tamen cum te publicis negocijs, quibus maxime distineris, aliquantulum relaxaris, his nostris etiam studijs summopere delectaris: præsertim uero cum has ipsas epistolas ita ames, ut eas quotidie in manibus habeas, ita, si res ferat, in isto tuo amplissimo apud Decemuirale consilium munere gerendo, imiteris, ut planè exprimas: literatos autem homines ita omni studio, atque officio complectaris, ut cuncti propterea magnum suorum studiorum præsidium in tua potissimum opera collocarint. Neque mehercule iniuria. Nam cum tu uirtute, integritate, ac quotidiana officij assiduitate, præterea prudentia, ac fide, quibus rebus excellis, effeceris, ut apud principes in hac rep. uiros au-

ctoritate plurimũ possis; idem etiã humanitate, atque officio assequutus es, ut te nõ minus posse, quàm uelle sibi prodesse homines intelligerent. Epistolas igitur familiares in suũ quanque annũ, ut à me fieri potuit, relatas, ac breui, cur ita faciendum sit, commentario illustratas, in tuo, ut dixi, nomine edo: ut eas, si probaueris, aduersus obtrectatores tua auctoritate defendas: sin minus, eas tamẽ perpetuum meæ erga te singularis obseruantiæ testimonium habeas. Vale. Venetijs, prid. Idus, Quinctil.

VETVS,

VETVS, ET VVLGATVS EPISTOLARVM ORDO.

Cum numeris, quibus unaquæque earum in hoc uolumine indicatur, ut, si quis aliquam epistolam in nostro libro uelit inuenire, hoc indice utatur.

EX PRIMO LIBRO.

EX SECVNDO.

EX TERTIO.

Cum

EX QVARTO.

EX QVINTO.

Etsi

EX SEXTO.

Cum

EX SEPTIMO.

Nisi

EX OCTAVO.

Est

EX NONO.

Vel

EX DECIMO.

EX

EX DVODECIMO.

** Omnem

EX DECIMO ET TERTIO.

Non

Etsi

EX DECIMO ET QVARTO.

In

EX DECIMO ET QVINTO.

Non

EX DECIMO ET SEXTO.

Tu

FINIS.

HIERONYMI RAGAZONII in epiſtolas Ciceronis familiares Commentarius; in quo breuiſsime, quo quæque earum ordine ſcripta ſit, ex ipſa potiſsimum hiſtoria demonſtratur.

M. TVLLIO CICERONE.
C. ANTONIO COS. *An. ab Vr. Con.* DCXC.

Nullæ neque hoc anno, neque ante hunc annum à Cicerone ſcriptæ extant epiſtolæ, de quibus affirmari pro certo poſſit.

D. IVNIO SILANO
M. LICINIO MVRENA COS.
An. ab urbe cond. DCXCI.

63 M. TVLLIVS M. F. CICERO S. D.
CN. POMPEIO CN. F. MAGNO IMP.

Si tu exercituſq; ualetis, bene eſt. Ex literis tuis] *Hæc epiſtola ſcripta eſt Silano, & Murena Cos. anno poſtquàm Cicero conſul fuit. erat autem in Aſia Pompeius, Mithridatico bello confecto. Itaque uoluptatem ſe accepiſſe ait*

Cicero ex illa uictoria, grauiter autem tulisse, quòd Pompeius de rebus à se in consulatu, pulso ex urbe Catilina, gestis sibi non fuerit gratulatus. Res hæ a Cicerone consule extremo consulatus sui mense gestæ erant. Pompeius autem Pisone, & Messalla cos. id est sequenti anno, ex Asia Romam redijt, et triumphauit, Plinio, cæterisq; auctoribus. Cicero quidem etiam libro primo ad Att. in epistola, quam K. Ian. scripsit Pisone, & Messalla cos. 6. b. prodromos Pompeianos de aduentu Põpeij nunciare scribit. qua de re nihil in hac epistola ait, ut omnino ante K. Ian. quibus consulatum Piso, & Messalla inierunt, scripta esse uideatur.

59. Q. METELLVS Q. F. CELER PROCOS. S. D. M. T. CICERONI

Si uales, bene est. Existimaram] *Hic Metellus prætor priore anno, consule Cicerone, fuit; hoc autem anno Galliam proconsule administrauit, quam Cicero consul in concione deposuerat. auctores Salustius, Dio. et alij. Queritur Q. Metellum nepotem fratrem à Cicerone in senatu, se absente, fuisse oppugnatum. Hanc epistolam hoc anno scriptam esse sequens Ciceronis responsio demonstrabit, eandem autem ex prouincia missam esse hæc uerba indicant.* qui prouinciæ, exercituiq; præsum

60. M.T. CICERO Q. METELLO Q.F. CELERI PROCOS.S.D.

Si tu exercitusq́; ualetis, bene est. Scribis ad me *respōdet Cicero superiori Q. Metelli Celeris proconsulis epistolæ. hāc hoc anno scriptā esse, hinc intelligi potest, quòd in hac agitur de rebus recens actis à Q. Metello Celeris fratre tribuno plebis, qui fuit Plutarcho, Appiano, Dione, & ipso etiam Cicerone auctoribus, Silano, & Murena cos. id est de iis rebus, quas ille tribunus contra se egit prid. K. Ian. K. Ian. III. Non. Ian. quo tempore Celer ipse Roma abfuisse uidetur. Quibus de rebus agit etiam Dio in consulatu Silani, & Murenæ.*

62. M.T. CICERO S.D.C. ANTONIO M.F. IMP.

Etsi statueram] *Hic est C. Antonius, qui priore anno collega Ciceronis consulis fuit, & hoc anno prouinciam Macedoniam, quam in consulatu obtinuerat, proconsule regebat, Dione, & alijs auctoribus. Hanc epistolam hoc anno scriptam esse, apparet ex eo, quòd in hac commendat ei T. Pomponium Atticum in Græciam proficiscentem, qui ante K. Ian. Pisone, & Messalla cos. profectus Roma fuisse uidetur, cum ad eundem lib. primo ad Att. scribat epistolam K.*

Ian. his consulibus. Itaque *in utraque epistola eadem ferè continentur, nam quòd in hac ait* ne id dicam, quod aiunt falsò in me solere conferri abs te *ad Att. est. 6. b.* Antonium in cogendis pecuniis dictitare, partem mihi quæri, & à me custodem communis quæstus libertum esse missum. *Item quod in hac ait* Sed reliqua multo maius meum studium desiderant *id est, quod ad Att. scribit* prodromi Pompeiani nunciant aperte Pompeium acturum Antonio succedi oportere *idem confirmant uerba epistolæ ad Att. cuius initium est. Accepi tuas: datæ VI. K. Feb. Messalla, & Pisone cos. quæ sunt hæc* neque id ipsum certũ habeo, quãdo ad Antoniũ proficiscare.

M. VALERIO MESSALLA.
M. PVPIO PISONE COS. *An. ab urbe cond.* DCXCII.

63 M. CICERO S. D. P. SEXTIO L. F. PR COS.

Cum ad me Decius] *Hic P. Sextius quæstor C. Antonio consuli, ac deinde proconsuli in Macedonia fuit; hoc autem tempore cum eodem in prouincia erat. Itaque cum C. Antonio proconsuli*

consuli succedēdum esset, P. etiam Sextio quæstori eius succedendum erat. de successore autem ipsi Antonio mittendo egit in epistola superiore, agit etiam in hac, cum ait Antonium in senatu grauissime defendi *intelligit enim, ne ei succederetur. post autem Cæsare, & Bibulo cos. in iudicio eum defendit de repetundis iam ex Macedonia reuersum, Dione auctore libro XXXVIII. & Cicerone in oratione pro Cœlio: quo iudicio damnatus est, quod suspicio erat, ne cum Catilina olim coniurasset. Hæc autem epistola scripta est Messalla, & Pisone cos. quia Q. Fufius, de quo hic mentio fit, tribunus pleb. his consulibus fuit Dione auctore lib. XXXVIII. Item quòd de domo à se empta scribit, de qua scribit etiam ad Att. in epistola VI. K. Feb. data Messalla, & Pisone cos. Quæ cum ita sint, puto in titulo epistolæ P. Sextium P. F. quæstorem, aut proquæstorem esse scribendum, quod oratio ipsa Ciceronis pro P. Sextio ostendit, in qua eum Romæ, & in Macedonia C. Antonio consuli, & procousuli quæstorem ait fuisse, de proconsulatu autem nihil.*

L. AFRANIO.
Q. METELLO CELERE COS.
Anno ab urbe condita. DCXCIII.

His consulibus nullæ extant scriptæ epistolæ.

C. IVLIO CAESARE
M. CALPVRNIO BIBVLO COS.
Anno ab urbe cond. DCXCIIII.

His consulibus ne ullæ quidem scriptæ extant epistolæ.

L. CALPVRNIO PISONE.
A. GABINIO COS. *Anno ab urb. cond.*
DCXCV.

234. M. CICERO TERENTIAE, ET TVLLIOLAE, ET CICERONI SVIS. S. P. D.

Ego minus sæpe] *Hoc anno* Cicero *pulsus est à* P. Clodio Trib. *ple. mense* Martio (*ut puto*) *extremo, nam ipse, quemadmodum scriptum est lib.* III. *ad* Att. *cum hoc tempore in* Macedoniam *tēderet,* Naryce Locridis *scripsit* Id. Aprilis: *post* Vibonem *uenit: inde* III. Id. Aprilis. Scripsit Thurij, & XIIII. K. Maij Tarenti: *inde* Brundusium *uenit* XIII. K. Maij, Brundusij *uero fuit* XIII. *dies, ut in hac epistola scriptum est, prid. autem* K. Maij *hanc epistolam* Terentiæ *scripsit* Brundusij, *quemadmodum in extrema epistola adscriptum est.* Quæ *cum ita sint, sanè apparet, cum ait in hac eadem epistola*

Brundusio

Brundusio profecti sumus à.d.v.K. Maias *legendum esse a.d.II.K.Maias. alioquin nec XIII. dies Brundusij fuerit, & dies epistolæ datæ repugnabit. Est autem intelligendum hanc ab eo epistolam scriptam esse tum, cum à Brundusio proficiscebatur, quod significat, cum subiungit* per Macedoniam Cyzicum petebamus.

233. M. CICERO TERENTIAE, ET TVLLIOLAE, ET CICERONI SVIS S.P.D.

Noli putare] *Hanc epistolam scripsit ijsdem consulibus, cum adhuc exularet. III. Non. Oct. Thessalonicæ. Thessalonicam autem uenerat a.d.X.K.Iun. ut scribit ad* Att. *lib*. III. 42.

232. M. CICERO TERENTIAE, ET TVLLIOLAE, ET CICERONI SVIS S.P.D.

Et literis multorum] *Scripta est ijsdem consulibus a.d.* VI.K.*Decemb. Dyrrhachij. Dyrrhachium autem se à Thessalonica paulo ante recepisse uidetur, tum ex hac epistola, tum ex epistola ad Att. lib. III. 50. hoc eodem die Dyrrhachij data.*

234 M. CICERO TERENTIAE, ET TVLLIOLAE, ET CICERONI SVIS S.P.D.

Accepi ab Ariſtocrito] *Iiſdem conſulibus pridie K. Decemb. Dyrrhachij data: eodemq; die ſcripſit epiſtolam ad Att. lib. III. 51.*

P. LENTVLO SPINTHERE
Q. METELLO NEPOTE COS.
An. ab urbe cond. DCXCVI.

62. M. TVLLIVS CICERO S. D. Q. METELLO NEPOTI COS.

Literæ Q. fratris] *Hic eſt Q. Metellus Nepos, de quo trib. pleb. ante diximus, qui hoc anno conſul cum P. Lentulo Spinthere fuit. petit ab eo Cicero, ut ſe in patriam reſtituat, quod impetrauit, nam lib. IIII. epiſt. ad Att. ſe prid. Non. Sept. hoc anno in urbem rediſſe ſcribit. Itaque ante illud tẽpus hæc epiſtola ſcripta eſt.*

CN. LENTVLO MARCELLINO
L. MARCIO PHILIPPO COS.
An. ab urb. cond. DCXCVII.

2. M. CICERO P. LENTVLO PROCOS.

Ego omni officio] *P. Lentulus, qui priore anno conſul*

no conſul

no consul Ciceronem de exilio restituerat, hoc anno, id est Marcellino, et Philippo consulibus, procõsul in Cilicia erat, cupiebatq; Ptolemæum regem à suis pulsum in regnum reducere. hac de re quid actum sit. Cicero scribit Id. Ian. quemadmodum ex epistola elicitur. ex quo intelligi potest, Lentulum extremo suo consulatu esse Roma profectum, quod ex Fenestella etiam colligitur, auctore Nonio, qui sic scribit ut magistratum tribuni inierunt, C. Cato turbulentus adolescens, nec imparatus ad dicendum concionibus asiduis inuidiam & Ptolemæo simul, qui iam profectus ex urbe erat, & P. Lentulo consuli paranti iam iter concitare secando quidem populi rumore cœpit C. autem Catonem hoc anno tribunatum plebis gessisse apparebit ex sequentibus etiam ad Lentulum epistolis: tribunos uero plebis IIII. Id. Decemb. inire solitos esse, satis ex Liuio, Dionysioq; perspicuum est.

3. M. CIC. P. LENTVLO. S. D.

Id. Ian.] eidem Lentulo proconsuli narrat, quid de Ptolemæo reducendo sit actum ab Id. Ian. usque ad XVI. K. Feb. quo die hæc epistola data est, in qua meminit Lentuli Marcellini consulis, & Lucilij tribuni pleb. qui fuerunt hoc anno.

3. M. CICERO P. LENTVLO S. D.

A. Trebonio] *eidem Lentulo proconſuli commendat negocia Trebonij, quæ multa in prouincia Cilicia habebat. hanc epiſtolam ſubſequi ſuperiorem ex eo intelligi poteſt, quòd in quibuſdam libris manuſcriptis coniunctæ reperiũtur.*

4. M. CICERO P. LENTVLO S. D.

A. d. XVI. K. Feb.] *eidem Lentulo narrat quæ acta ſint poſt diem* XVI. K. *Feb. de re Ptolemæi. ſcripta tamẽ eſt ante* K. *Feb. quod inde intelligi poteſt, cum ait* Senatum haberi ante K. Feb. per legem Pupiam non poteſt, *& quoniam iiſdem de rebus ſcripſit ad* Q. *Fratrem lib.* II. 3IO. *a.* XIIII. K. *Feb. ſuſpicari quis poſſet, eodem die hanc etiam ſcriptam eſſe, aut non ita multo poſt.*

4. M. CICERO P. LENTVLO S. D.

Tametſi nihil] *eundem Lentulum de eadem re quid actum ſit certiorem facit. haud ita multo poſt* VIII. Id. *Feb. ſcripta eſt, cuius diei in hac epiſtola meminit, & rerum, quæ illo die actæ ſunt. cum ſi poſt eum diem multis diebus ſcripta fuiſſet, pluribus alijs de rebus actis eum certiorem facere potuerit, de quibus agit in epiſtol.*

epistol. ad Q. Fratrem XV. K. scripta. 312. a

5. M. CICERO P. LENTVLO S. D.

Quæ gerantur] cum eodem agit de eadem re Alexandrina. proculdubio hoc anno scripta est, præsertim cum eadem impedimenta, de quibus paulo ante scripsit, commemoret.

61. Q. METELLVS NEPOS S. D. M. CICERONI.

Hominis importunissimi] Q. Metellus, qui priore anno cõsul Ciceronem restituit, hoc anno proconsule cum imperio in Hispania erat, Plutarcho in Cæsare, & Dione auctoribus. Itaque idem in hac epistola ait. [Ad Lollium perscripsi de rationibus prouinciæ quid uellem fieri, ut is uos doceret, & commonefaceret] Agit cum Cicerone de rebus à Clodio fratre hoc anno contra semetipsum, & Ciceronem actis. has res fuisse puto, de quibus agitur in oratione de Aruspicum responsis, quæ hoc anno dicta est, teste ipso Cicerone, qui in oratione ipsa Philippi, & Lentuli consulum meminit.

67. M. CICERO S. D. L. LVCEIO Q. F.

Corâm me tecum] *Luceius Romanam historiam scribebat, petit igitur ab eo Cicero, ut de consulatu, deq́; restitutione sua in patriam separatim scribat. Hanc epistolam Marcellino, & Philippo consulibus esse scriptam epistola quædam ad Att. 58. indicat his consulibus data, in qua hæc uerba sunt* epistolam Luceio, quam misi, qua res meas ut scribat, rogo, fac ut ab eo sumas, ualde bella est, eumq́; ut approperet adhorteris, & quòd mihi se ita facturũ rescripsit, gratias agas

CN. POMPEIO MAGNO II.
M. LICINIO CRASSO II. COS.
An. ab urbe cond. DCXCVIII.

6. M. CICERO P. LENTVLO PROCOS. S. D.

Legi tuas literas] *Initio secundi consulatus Pompeij, & Crassi, qui hoc anno ex interregno consules facti sunt App. & Dione auctoribus scripta est hæc epistola: quod inde intelligi potest, cum inquit* stipendium Cæsari datum, & ne succederetur *hoc enim initio consulatus sui secundi Pompeium egisse scribit App. & Dio.*

Dio. *scripta autem uidetur ante mensem Aprilis quia lib.* IIII. *ad Att.* 60. *a. scribit Aprili mense rumorem fuisse Puteolis, Ptolemæum esse in regno, in hac autem epistola reductionem eius Lentulum habere posse ait. reductum autem esse Pompeio, & Crasso cos. tradit Dio. lib.* XXXIX. *Præterea quod ait in hac epistola* quod mihi de filia, & de Crasipede gratularis *ad Q. Fratrem lib.* II. 315. *scribit. prid. Non. Aprilis Marcellino, & Philippo cos. Tulliam Crassipedi desponsatam.*

8. M. CICERO P. LENTVLO PROCOS. S. D.

De omnibus rebus] *Hæc etiam scripta est Crasso, & Pompeio cos. hos enim notat, cum ait* res omnes sunt in amicorum nostrorum potestate *item* otium nobis exoptandum est, quod ii, qui potiũtur rebus præstaturi uidentur *item* Pompeium tibi amicum esse cognoui, & eo tu consule quantũ ego perspicio, quæ uoles obtinebis *adhuc non reductum regem significat, quem tamẽ hoc eodem anno reductum esse a Gabinio procos. Syriæ scribit, ut dixi, Dio.*

94. M. CICERO M. MARIO S.D.

Si te dolor] *Marius in agris erat, Cicero Romæ,*

minuit

minuit ei uoluptatem ludorum, quos Pompeius Consul II. id est, hoc anno edidit, quibus Marius nõ affuit, de quibus ludis latius scribit Dio. lib. XXXVIIII. in secundo consulatu Põpeij.

222. M. CICERO C. SEXTILIO RVFO PROQVAESTORI S. D.

Omnes tibi commendo Cyprios] Hic C. Sextilius primus Cyprũ proquæstore rexit, ut in hac epistola scribit Cicero: cum autem M. Cato, Dione auctore superiore anno Philippo, & Marcellino cos. ex Cypro redierit, in quã Gabinio, & Pisone cos. profectus erat, eamq; interim in prouinciæ formam redegerat, profecto apparet, hũc Sextilium hoc anno in Cypro fuisse; præsertim uero, cum mentionem faciat legis P. Lẽtuli, qui biennio ante consul fuit. huic ergo cõmendat Cicero oẽs Cyprios, sed maxime Paphios. Neque uero pro certo rem affirmamus.

L. DOMITIO AHENOBARBO.
AP. CLAVDIO PVLCHRO COS.
An. ab urbe cond. DCXCIX.

64. M. TVLLIVS CICERO M. LICINIO P. F. CRASSO S. D.

Quantum meum studium] M. Crassus priore anno

re anno

re anno consul Syriam prouinciam adeptus in eam eodem anno inuitis & obnunciantibus tribunis plebis profectus erat auctore Dione, & Plutarcho. Cicero autem huius anni initio pro eo egit in Senatu cum consulibus Ap. Claudio, & L. Domitio; quid autem egerit ad Crassum hac epistola in prouinciam scribit. de eadem etiam contentione, et defensione Crassi loquitur in epistola longa ad Lẽtulum, quæ extremo hoc hoc anno, ut ostendam, scripta est. ita. Crassi causam magna; illius commendatione susceptam defendi in Senatu.

98. M. TVLLIVS CICERO C. CAESARI IMP. S. D.

Vide quàm mihi persuaserim] C. Cæsar iam quintum annum proconsule bellum gerebat in Gallia, cum ad eum cum his literis C. Trebatium misit Cicero, missum autem esse Domitio, & Claudio cos. hinc intelligi potest, quòd cum hanc epistolam scripsit, Balbus erat Romæ, quod significat, cum ait sustulimus manus & ego, & Balbus Idem autem Balbus erat Romæ his consulibus Id. Ianuarijs, quemadmodum ex epistola ad Q. fratrẽ li. II. 316. intelligi potest, cuius initium est. Gaudeo tibi iucundas esse. At Trebatius ijsdem consulibus est in Gallia mense Maio. ut elicitur ex epist. ad Q. fratrem

fratrem 318. *quæ incipit*. A. d III. Non. Iun. *ubi hæc uerba sunt* Trebatiũ Cæsare quòd ad se miserim persalse, & humaniter etiã gratias mihi egit. *profectus est autem iisdem consulibus* Q. *Frater ad Cæsarem post* Tre*batium ante mensem* I*unium, quod indicat epistola ad eum proficiscentem scripta* 317. *cuius initium est*, Duas adhuc. *In qua extrema hæc uerba sunt* Trebatium ut ualde ames, te ualde rogo

98 M. CICERO TREBATIO S. D.

In omnibus meis epistolis] *cum hæc epistola scripta est*, Trebatius *erat in* Gallia *cum* Cæsare, *itemq́;* Balbus, *quia ait* in omnibus meis epistolis, quas ad Cæsarem, aut ad Balbum mitto Hortatur *eum, ut desiderium urbis deponat, monetq́; ne in* Britania *se decipi patiatur. bis autem in* Britaniam *traiecit* Cæsar, *primum priore anno* Pompeio, *et* Crasso *cos*. Dione *auctore lib*. XXXIX. *Iterum hoc anno*, Domitio, *&* Claudio *cos*. Dione *auctore lib*. XL. *Itaque cum suspicaretur* Trebatium *cum* Cæsare *in* Britaniam *traiecturum, hæc scribit, siquidem in epistola quadam ad* Att. *lib*. IIII. 63. *a. his cos. data, ait* ex Q. Fratris literis iam suspicor Cęsarem esse in Britania.

99. M. CICERO TREBATIO S. D.

Ego te commendare non deſiſto] *Trebatium item de Britania monet, ut ſi utile ſit in eam traÿcere, traÿciat, ſin minus, in Gallia maneat. meminit item literarum, quas à Q. fratre multas accipit, de quibus ante diximus.*

99. CICERO TREBATIO S. D.

Scripſit ad me Cæſar] *ſcribit ſe accepiſſe literas a Cæſare, quibus eum ſibi familiarem futurum affirmat. has autem epiſtolas ſe accepiſſe ait a. d. III. Non. Ian. ad Q. fratrem ſcribens* 318. *his uerbis.* Cæſar Trebatium, quòd ad ſe miſerim perſalſe, et humaniter etiam mihi gratias egit. *Videtur ſuſpicari, eum aut profectum iam, aut profecturum in Britaniam, quia ait.* ego ueſtras Britanicas literas expecto

103. CICERO TREBATIO S. D.

Ex tuis literis] *Hæc epiſtola ſuperiorem ſequitur, quia in illa ſuſpicari uidebatur eũ profectu rum eſſe in Britaniam, in hac uero profectum eum non eſſe uidetur ſcire, cum ait,* in Britaniam te non eſſe profectum gaudeo, ubi ſis hyematurus ſcribas ad me uelim, *Cæſa-*

rem porrò a.d.VI.K.Oct. exercitum Britania reportasse scribit Cicero ad Att. lib. IIII, 65.b.

99. CICERO TREBATIO S.D.

Iandiu ignoro quid agas] *quærit item ab eo, ubi sit hyematurus.*

100. CICERO TREBATIO S.D.

Legi tuas literas] *Extremo hoc eodem anno uidetur scripta hæc epistola, quia ait,* metuo ne frigeas in hibernis, quamobrem camino luculento utendum censeo. *In Britaniam item eum non esse profectum, se scire significat, cum ait,* quòd si in Britaniam quoque profectus esses, nemo te in illa tanta insula peritior fuisset.

102 CICERO TREBATIO S.D.

In equo Troiano] *Hæc item propè anni finem scripta uidetur, quia ait,* nunc uero in hibernis iniectus mihi uideris. *item* ecquid in Italiam uenturi sitis hac hyeme, fac planè sciam. *item non transisse eum in Britaniam se scire significat, cum inquit,* In Britania non nimis φιλοθέωρον te præbuisti.

9.M.

.M.T.CICERO P.LENTVLO, PROCOS.S.P.D.

Periucundæ] *P. Lentulus proconſule adhuc Ciliciam regebat; Ap. Claudio conſule ſcripta eſt ex his uerbis,* Appius dixit, ſeſe, ſi licitum eſſet, legem Curiatam ferre, ſortiturum eſſe cum collega prouinciam, ſi curiata lex non eſſet, comparaturum cum collega, tibiq; ſucceſſurnm; legem curiatam cõſuli ferre opus eſſe neceſſe non eſſe, *hæc eadem de re ſcribit etiam ad Q. fratrem V. Id. Oct. his cos. 325. ut omnino extremo hoc anno hæc epiſtola ſcripta eſſe uideatur; exponit quærenti Lentulo, cur Vatinium, Craſſumq; inimicos ante ſuos defenderit.*

7.M.T.CICERO S.D.L.VALERIO IVRISCONSVLTO

Cur enim tibi hoc non gratificer neſcio] *commendat Lentulo proconſuli Ciliciæ Valerium, qui in Cilicia erat, credo autem commendaſſe eum in extremo conſulatu eius: nam eundem commendat etiam Ap. Claudio proconſuli ſucceſſori Lentuli in prima ad eum epiſtola.*

INTERREGNVM SEX MENSIVM ANTE CN.DOMITIVM CALVINVM. M.VALERIVM MESSALLAM COS. *An. ab urbe cond.* DCC.

100. CICERO TREBATIO S.D.

Nisi ante Roma] *Trebatius item in Gallia erat. hoc autem anno per sex menses interregnum fuit sine consulibus, ut ait* Dio *lib.* XL. *Inde in reliquum anni creati sunt consules* CN. DOMITIVS CALVINVS, & M. VALERIVS MESSALLA. *hanc autem epistolam per interregnum illud scriptam esse, ex his uerbis intelligi potest,* quis enim tot interregnis iurisconsultum desiderat?

18. M.T.CICERO C.CVRIONI S.P.D.

Quãquam me nomine] C.*Curio in Asia erat, ut ex ea epistola apparet, cuius initium est.* Nondum erat auditum. *cum ait,* et te iam ex Asia Romam uersus profectum esse constaret. *fuisse autem in Asia cum potestate, declarant uerba illius epistolæ, quæ incipit.* Hæc negotia, quæ sunt, uel quòd excelso, & illustri loco sita sit laus tua in plurimorum & sociorum, & ciuium conspectu. *Veri-*

ſimile autem eſt quæſtorem fuiſſe, quia paucis poſt annis fuit Tribunus plebis, ante tribunatum autem capiebatur quæſtura: quantopere autem & ſocios, & ciues Romanos publicanos, qui in Aſia negociabantur iuuare, & uexare poſſent quæſtores, apparet ex P. Rutilio quæſtore Q. Mucij Scæuolæ, quem iccirco equites Romani damnarunt, quod Aſianos à publicanorum iniurijs defenderat. Priores hæ epiſtolæ quo anno ſcriptæ ſint, ex earum uerbis non liquet: illud tantum cōſtat epiſtolam illam. Nondum erat auditum, ſcriptam eſſe hoc anno Caluino, & Meſſalla coſ. quia in ea commendat Curioni ex Aſia Romam decedenti Milonem conſulatus candidatum hoc anno, Dione, Appiano, & Pædiano auctoribus. cum autem in omnibus epiſtolis ante illam agat de reditu eius, eodem forte anno omneis ſcriptæ eſſe uideri poterunt, antequam Curio ex Aſia decederet; ſiquidem in hac ait, ego te abfuiſſe tandiu à nobis gaudeo. hæc certe præcedit reliquas, quod in ea Curionem à ſe requiſiuiſſe literas ſcribit.

M. T. CICERO C. CVRIONI S.P.D.

Graui teſte] Agit cum Curione abſente de obitu patris eius.

18.M.T.CICERO C.CVRIONI S.P.D.

Rupæ studium] *huius epistolæ cum superioris coniunctum ferè argumentum est, agit enim de ludis funebribus in honorem patris Curionis edendis, eosq; in aduentum eius differrendos suadet: ludorum spectandorum satietate omnes defessos ait, propter magnificentissimos, ut puto, ludos, quos Pompeius in secundo suo consulatu paulo ante dedit.*

101.M.CICERO TREBATIO S.D.

Mirabar quid esset] *Epicureum factum esse Trebatium se audisse ait à Pansa. rogat item, ut ad se scribat, quid agat, ut in superiore ad eundem Trebatium.*

101.M.CICERO TREBATIO S.D.

Adeone me iniustum] *Hæc epistola his certe consulibus scripta est, nam monet Trebatium ut uitet Treuiros, quibus cum bellauit Cæsar hoc anno, Dione auctore. scripta est autem a.d.III. Non. Martias. ergo per interregnum.*

102.CICERO TREBATIO S.D.

Quàm sint morosi] *ante se moleste tulisse ait, quod Trebatius*

Trebatius in Gallia inuitus esset, nunc dolere, quòd illic sit libenter. inuitum ante fuisse ibi Trebatium intelligitur fere ex omnibus superioribus epistolis.

103. CICERO TREBATIO S. D.

Accepi à te aliquot epistolas] In hac itẽ significat, se cognouisse, quàm forti animo militiam ferat, contra quàm ille antea fecerat. data est VI. Id. Ap. de Pontino.

19. M. T. CICERO C. CVRIONI S. P. D.

Epistolarum, genera] Hortatur Curionem ad laudem, & maximam esse eius expectationem ait, rẽp. afflictã esse innuit: forte quòd sine consulibus esset, nec comitia consularia haberi ciuili contentione possent. Scripta est certe post superiores, quia inquit, utar ea clausula, qua soleo, teq; ad studium summæ laudis cohortabor. hac autem clausula usus est prima, & tertia ante epistola.

19. M. T. CICERO C. CVRIONI S. P. D.

Hæc negotia] Admirabilem expectationem eius reditus esse ait. de rep. afflicta eadem repetit.

Non obliuione] *Hæc epiſtola ſine dubio ſcripta eſt poſt reditum Ciceronis ab exilio, quia ait*, & proxime recenti aduentu meo cum rem aliter inſtitutam offendiſſem, ac mihi placuiſſet, ſi affuiſſem, tamen nulla re ſaluti tuæ defui: cumq; eo tempore inuidia annonæ inimici non ſolum mei, uerum etiam amicorum tuorum plus ualuiſſet. &c. *nam inuidiam annonæ, quæ grauior facta erat poſt reditum Ciceronis, fecit Clodius & Ciceroni, & amicis eius. Eſt autem intelligendum tria iudicia commemorari in hac epiſtola a Cicerone, unum, quo, cum eſſet Sextius Quæſtor C. Antonij proconſulis Macedoniæ, accuſabatur una cum proconſule ſuo de repetundis: ut ſupra dictum eſt, alterum de ambitu: tertium de ui: ut ſcribit ad Q. fratrem Marcellino, & Philippo cos. III. In primo iudicio ait ſe defendiſſe eum, cum inquit*, & primis illis temporibus, quibus in inuidiam abſens, & in crimen uocabare, defendi. *iudicio de ui eſt abſolutus, defendente Cicerone, quia ſcribit ad Q. fratrem epiſtola ſcripta Lentulo, & Philippo cos. ita*, Sextius noſter abſolutus eſt III. Id. Martias. *tertio iudicio de ambitu eſt condemnatus, de quo eum conſolatur in hac epiſtola, cum ait*, iniquitas totius iudicii, multaq;

alia

alia reip. uitia, plus quàm causa ipsa, ueritasq; ualuissent *cum ergo damnatus illo iudicio exularet Sextius, ad eum scripsit hanc epistolam Cicero consolandi causa. Quia uero ait*, non obliuione amicitiæ nostræ, neque intermissione cònsuetudinis meæ superioribus temporibus ad te nullas literas misi, *et paulo post*, cum uero & interuallum iam satis longum fuisset, *significat aliquot tempora intercessisse post eius exilium, quibus non scripserat. item quia ait*, illud utinam ne uere scriberem ea te rep. carere, in qua neminem prudentem res ulla delectet *propterea in eam opinionem adducor, ut credam, scriptam esse hanc epistolam biennio post, quàm Sextius damnatus fuerat, cum propter seditiones ciuiles consules creari non possent, sed interregna alia ex alijs inirentur, quod hoc tempore factum est. Quamobrem hic ponendam esse hanc epistolam, nihil tamen affirmantes, duximus.*

CN. DOMITIO CALVINO, M. VALERIO MESSALLA *Cos. in reliquum anni.*

102. CICERO TREBATIO. S. D.

Chrysippus Vectius] *Aduentante æstate scri-*

pta est Caluino, et Messalla Cos. quia ait, sin æstiuus timor te debilitat, aliquid excogita, ut fecisti de Britania, *in quam scilicet traijcere cum Cæsare anno superiore noluit.*

20. M. T. CICERO C. CVRIONI. S. P. D.

Nondum erat auditum] *Superioribus proximis ad Curionem literis magnam esse reditus eius expectationem significauit, in hac autem eum ipsum Romam aduentare ait. Itaque huic aduentanti Milonem commendat, qui in annum sequentem consulatum petebat. Dione, Appiano, Pædiano auctoribus.*

CN. POMPEIO MAGNO III. COS. SINE COLLEGA *An. ab urb. cond.* DCCI.

96. M. CICERO M. MARIO. S. D.

Mandatum tuum] *Hoc anno cum ciuili contentione consularia comitia haberi non potuissent, quibus Milo, Hypsæus, & Scipio petebant, interregnum fuit usque ad V. K. Martias, quo die Cn. Pompeius Magnus consul creatus statim inijt, auctore Pædiano in Milonianam. Hæc*

igitur

igitur epistola Pompeio. III. Cos. scripta est, quia de nece Clodij agit hoc anno per interregnum commissa, & de nouis legibus, quas tulit Pompeius. III. consul, ut ait Pædianus his uerbis, Pompeius statim consulatum iniit, deinde ante diem tertium de legibus nouis ferendis retulit. eadem & de legibus, & de iudicijs App. lib. II. et Dio. lib. XL. quæ nunc Cicero. Præterea de T. Munatio Planco Bursa damnato agit, de quo etiam Dio in tertio consulatu Pōpeij: damnatus est autem, quòd curiam incenderat in funere Clodij, teste Dione.

73. M. CICERO. S. D. T. FABIO.

Etsi egomet] Quanquàm non admodum certa est huius epistolæ sedes, tamen ante bellum ciuile Cæsaris scripta esse uidetur, quod ex his uerbis intelligi potest, Ea denique uidetur cōditio impendere legum, iudiciorum, temporum, ut optime actum cum eo uideatur esse, qui quàm leuissima pena ab hac rep. discesserit. consolatur autem Fabium de repulsa lata, quam repulsam ipse uidetur tulisse Pompeio III. Consule remp. extraordinaria cum potestate administrante, quod uidetur his uerbis significari, & cum unū sit iudicium ex tam multis, quod reprehendatur, ut quod una sententia, eaque dubia potentiæ alicuius

condonatum

condonatum existimetur, omnibus his de causis debes istam molestiam quàm lenissime ferre.

230. M. T. CICERO.
T. TITIO. T. F. LEGATO. S.

Etsi non dubito quin] *T. Titius legatus erat rei frumentariæ curandæ. commendat ei C. Auianum, ut commodet ei de loco, quò deportet frumentum, ut puto in Sicilia: nam & C. Auianus in Sicilia est epist. 232. & Sicilia horreum populi R. solet esse. sedes hæc uidetur esse huius epistolæ, quòd ait se hoc idem obtinuisse per triennium, dum Pompeius ei negotio præfuit. Pompeius autem Lentulo, & Metello cos. rem frumentariam in quinquennium est adeptus, Dione auctore, quo expleto, facile hoc anno alius successit cum hoc Titio legato. coniectura tamen est.*

SER. SVLPICIO RVFO.
M. CLAVDIO MARCELLO COS.
An. ab urb. cond. DCCII.

30. M.T.CICERO AP.PVLCHRO IMP. S.P.D.

Si ipsa resp.] *Ap. Claudius Proconsul erat in Cilicia*

licia

licia, successeratq; ante biennium Lentulo, Cicero Romæ erat. huius autem epistolæ quanquàm incerta sedes est, tamen illud affirmari posse uidetur, non initio proconsulatus Appij missam esse, cum Imperator, non proconsul in titulo epistolæ nominetur. Scripta est certe antequàm Ciceroni obtigisset, ut Appio in prouincia succederet: successit enim his ijsdem consulibus, ut infra apparebit. De reconciliata gratia agit, quæ P. Clodij fratris eius causa fuerat interrupta. redierat aũt in gratiam cũ eo tum cum cõsul esset. ut eodẽ anno in epistola lõga scripsit ad Lẽtulũ.

31. M. T. CICERO PRO COS. AP. PVLCHRO IMP. S. P. D.

Cum & contra] Nunciat Ap. Claudio proconsuli Ciliciæ, sibi obtigisse, ut ei in prouincia succederet, rogat eum, ut sibi prouinciam quàm expeditissimam tradere uelit. Romæ adhuc erat Cicero, ut in sequenti ait. non uidetur autem proconsul esse nominandus, nisi posteaquàm aut in prouinciam peruenit, aut certe imperium ad urbem accepit.

31. M. T. CICERO PROCOS. AP. CLAVDIO PVLCHRO IMP. S. P. D.

A. d. XI. K. Iun.] Scripta est, tum cum in Ciliciam

liciam proficiscebatur successurus Appio, mense Maio, quemadmodum ex epistolarum ad Att. libro V. intelligi potest. Fuit autem in Tusculano cum Attico Non. Maij, inde Arpino, Arcano, Aquino, Cumano, Pompeiano, Trebulano peragratis, Beneuentum uenit a. d. V. Id. Maij, Tarentum autem a. d. XV. K. Iun. at uero Brundusium a. d. XI. K. Iun. quemadmodum in hac epistola scribit. ergo post XI. K. Iun. scripta est, tamen ante K. Iun. siquidem ait, se C. Pontinium legatum expectare Brundusii, eumq; ante K. Iun. uenturum arbitrari: de quo sic scribit etiam ad Att. lib. V. 70. De Pontinio rectè scribis, est.n.ita, ut si ante K. Iun. Brundusii futurus sit, minus urgendi fuerint M. Annius, & Tullius.

III. M. COELIVS M. CICERONI S. D.

Quod tibi decedenti,] *Cœlius Ciceronem proconsulem in prouinciam proficiscentem certiorem facit de rebus urbanis, quemadmodum ei decedenti pollicitus erat se facturum. scripta est post IX. K. Iun. sed tamen ante K. Iun. quia ait* te a. d. IX. K. Iun. subrostrani dissiparant periisse. *item*, Marcellus consul prouinciarum relationem in K. Iun. distulit.

82.M.T.CICERO PROCOS. AP. PVLCHRO IMP. S. P. D.

Prid. Non. Iun.] *Scripta est post diem Prid. Non. Iun. quo die se fuisse etiam Brundusii significat in epistola ipsa.*

202.M.CICERO C.MEMMIO S. D.

Etsi non satis] *C. Memmius Pompeio III. Cos. de ambitu condemnatus Athenis nunc exulabat. Quò Cicero uenerat a. d. VI. K. Quint. ut est in epistolis ad Att. 72. b. Ibi cum uidere Memmium exulantem non potuisset, quòd se prid. quàm Athenas uenerat Cicero, Mitylenas contulisset, scribit ad eum, doletq; se non potuisse eum Athenis uidere: petit autem ab eo, ut Patroni cuidam commodet, qua de re sic ad Att. lib. V. 74. a.* commodius uisum est & Xenoni, & post ipsi Patroni, me ad Memmium scribere, qui prid. quàm ego Athenas ueni, Mitylenas profectus erat, ut is ad suos scriberet, posse id sua uoluntate fieri.

203.M.CICERO C.MEMMIO.

C. Auiano Euandro] *ad eundem Memmium scribit, atque ei commendat Auianum statuarium, ut ei de habitatione accommodet. Scripta est ante K. Quint. quia inquit Auiano subitum*

bitum esse remigrare k. Quint.

32. M. T. CICERO PROCOS.
M. COELIO S. P. D.

Quid? me hoc tibi] *Cicero Athenis profectus est prid. Non. Quint. cum ibi decem dies ipsos fuisset. ad Att. 73. a. eo die Athenis proficiscens hanc epistolam scripsit, ut ex ipsa epistola apparet. Respondet epistolæ Cœlij superiori, cuius initium est. Quod tibi.*

112. M. COELIVS M. CICERONI S. D.

Certe inquam] *certiorem facit Ciceronem absentem de rebus urbanis, idest Messallam absolutum, Marcelli impetus resedisse, Hirrum secum ædilitatem petere: mandat, ut si ædilis creatus fuerit, sibi curet Pantheras, & syngrapham Sitianam ei commendat.*

113. M. COELIVS M. CICERONI S. D.

Est ne? uici] *Nunciat item se in ædilitate competitorem habere Hirrum.*

33. M. T. CICERO PROCOS. AP.
PVLCHRO IMP. S. P. D.

Tralleis ueni] *Cicero proficiscens in Ciliciam Ephesum*

Ephesum uenit XI. k. Sext. Att. 74. b. Tralleis VI. k. Sext. ex hac epiſtola. Laodiceam in prouinciam prid. k. Sext. Att. 75. 79. 82. Fam. 241. 243. Hanc ſcripſit poſt VI. k. Sext. ante prid. k. Sext. quia ait, ſe putare illo die futurum Laodiceæ. De conueniendo in prouincia Appio agit.

113. M. COELIVS M. CICERONI S. D.

Inuideo tibi] Scripta eſt k. Sext. ut adſcriptum eſt in extrema epiſtola. nunciat de rebus urbanis, ut C. Marcellum conſulem deſignatum eſſe, Curionẽ petere tribunatum plebis, comitia ædilicia, quibus ipſe petebat, nondum eſſe habita, Pantheras, et Syngraphã Sitianam ei cõmẽdat.

114. M. COELIVS M. CICERONI S. D.

Qua tu cura ſis] Timere ſe ait de copijs Ciceronis, ſi Parthi moueant, optat ei tantum belli, quo triumphum conſequi poſſit, Curionem deſignatum Trib. pleb. nunciat, nihil de ſuis comitijs ædilitijs ait, nondum autem habita fuiſſe uidentur.

119. M. COELIVS M. CICERONI. S. D.

Sic tu inquis] Nunciat ſe uiciſſe competitorem

Hirrum, & ædilem se factum. rogat item eum de Pantheris. seq; a. d. IIII. Non. Sep. hanc dedisse ait.

248. M. CICERO PROCOS. S. D.
M. MARCELLO COS.

Te & pietatis] *Cum accepisset à Cœlio comitijs consularibus C. Marcellum consulem factum, gratulatur M. Marcello consuli de C. Marcello fratre eius patruele in insequentem annum consule designato: quia uero de Parthis nunciari aliquid ait, neque se publice adhuc ea de re scribere uelle, propterea hæc epistola uidetur præcedere eam, quam publice misit, in qua de Parthis nunciat.*

249. M. CICERO PROCOS.
C. MARCELLO COS. DES. S. D.

Maxima sum lætitia] *gratulatur ei, quòd consul designatus sit.*

249. M. CICERO PROCOS.
C. MARCELLO COLLEGAE S. D.

Marcellum tuum] *Gratulatur C. Marcello collegæ in auguratu de C. Marcello filio consule designato.*

250. M.

250. M. CICERO IMP.
L. PAVLLO COS. DES. S. D.

Etsi mihi nũquàm] *Gratulatur L. Paullo Cos. des. de consulatu. Hæ quatuor epistolæ gratulationis eodem, ut puto, die scriptæ sunt. non uidetur autem in titulo epistolæ Imperator appellandus, quòd nondũ in Amano rem gesserit.*

41. M. T. M. F. CICERO PROCOS. S. D.
COS. PRAET. TRIB. PL. S. P. Q. R.

Si uos bene ualetis, bene est; ego quidem ualeo. cum prid. K. Sext.] *Quod negarat paulo ante, cum scriberet ad M. Marcellum consulem, se adhuc de Parthico metu publicè scribere uelle, id nunc facit: nũciat enim Senatui, ut uenerit in prouinciam prid. K. Sext. ut accepto nuncio de bello à Parthis in Syriam illato, iter in Ciliciam per Cappadociam facere cœperit. Cum autem hæc scripsit in Ciliciam per Cappadociam tendebat.*

3. M. T. CICERO PROCOS.
AP. PVLCHRO IMP. S. P. D.

Cum meum factum] *eodem tempore scripta est, atque superior, quia ait, se prid. K. Sext. in prouinciam uenisse, prid. K. Sept. ab Iconio*

 castra

castra mouisse, iter in Ciliciam per Cappadociam facere, agit cum Appio de ratione conueniendi eum in prouincia.

243. M. CICERO IMP. S. D.
M. CATONI.

Cum ad me legati] Nunciat, quemadmodum legati ab Antiocho Comageno ad se uenerint in castra ad Iconium a. d. III. K. Sept. & nunciarint regis Parthorum filium cũ magnis Parthorum copijs ad Euphratem uenisse, se tamen de hac re nihil publice scribere. non uidetur autem Imperator esse appellandus in titulo epistolæ, sed Proconsul ob causam, quam ante diximus. Præterea uero mendose est in epistola se in castris ad Iconium conuentum esse à legatis. a. d. III. Non. Sept. Siquidem ad Att. 79. a. scribit, se lustrasse exercitum apud Iconium. III. K. Sept. & ad Appium. 35. castra mouisse ab Iconio prid. K. Sept.

240. M. T. M. F. CICERO PROCOS. S. P. D.
COS. PRAET. TRIB. PL. S. P. Q. R.

Si uos ualetis, bene est, ego quidem ualeo.
Etsi non dubie] Ter ante Romam scripsit de metu Parthico, primo ad M. Marcellum consulem obscurissime, qua in epistola negauit, se ad eum

eum de ea re ſcribere uelle, ne publice, cum ad conſulem ſcriberet, ſcribere uideretur: deinde eadem illa ad Senatum, id eſt, quemadmodum de bello à Parthis in Syriam illato quotidie & nuncij, et literæ afferrentur, qua in epiſtola ait, ſe cum exercitu per Cappadociæ partem eam, quæ cum Cilicia continens eſt, iter feciſſe, caſtraq; ad Cybiſtra, quod oppidum eſt ad montem Taurum locaſſe: tertio in epiſtola ad Catonem, qua ait, ſe in caſtris ad Iconium a. d. III. K. Sept. accepiſſe à legatis Antiochi Comageni regis Parthorum filium Euphratem tranſire cœpiſſe: ea tamen de re nihil publice ſcripſiſſe. Quarto nunc ad Senatum ſcribit, aitq; ſe non ſolum à legatis Comageni regis, Parthos Euphratem tranſire cœpiſſe, audiſſe, ſed etiam a. d. XIII. K. Oct. cum exercitum in Ciliciam duceret, à Tarcondimoto accepiſſe Parthos item Euphratem tranſiſſe. Ergo quæ negarat Catoni ſe publice ſcripſiſſe, nunc quia certiora habet, ſcribit. Se ad Taurum inſtituiſſe ducere ait. Hanc epiſtolam de Parthico tumultu recitatam in Senatu Non. Oct. ſcribit ad Att. 81.

116. M. COELIVS M. CICERONI S. D.

Etſi de rep.] Narrat S. C. facta prid. K. Oct. ut C. Marcellus, L. Paullus coſ. des. ad K. Martias, quæ futuræ eſſent in ſuo conſulatu de prouincijs

uincijs Gallijs referrent ad Senatum.

22. M. T. CICERO PROCOS. M. COELIO RVFO AEDILI CVR. DES. S. P. D.

Plurimum tibi] Respondet epistolæ Cœlij. Sic tu inquis. gratulatur ei quòd ædilis factus sit, & serius se hoc facere ait, quia serò audierit, in ijs enim & locis esse, quò & propter longinquitatem, & propter latrocinia tardissime omnia perferantur. erat autem fortasse ad montem Taurum, de quo superiore epistola.

36. M. T. CICERO PROCOS. S. D. AP. PVLCHRO.

Etsi quantum] Cicero Tarsum uenit Ciliciæ urbem III. Non. Oct. Att. 79. a. Tarso Amanum uersus profectus est Non. Oct. ex hac epistola: postridie eius diei hanc epistolam scripsit, ut in hac ait. querelis quibusdam Appij respondet. De Parthis quod falsò nunciatum erat Romæ ita quærenti Appio respondet, de Parthis quod quæris, fuisse nullos puto. Arabes qui fuerunt admixto Parthico ornatu, dicuntur omnes reuertisse. hostem esse in Syria negant ullum.

19. M. T. CICERO IMP.
M. COELIO RVFO AEDILI CVR.
DES. S. P. D.

Tu uide] *Cicero a. d. III. Id. Oct. in Amanum montem uenit, in eo rem bene gessit, apud Issum Imperator appellatus est. Fam. 245. a. Att. 79. a. Cum hanc epistolam scripsit, in eo quintum, & uigesimum iam diem Pindenissum oppidum oppugnabat, idest XVI. K. Decemb. nam Pindenissum captum est Saturnalibus, ut scribit ad Att. 78. idest XIIII. K. Ian. cum per septem, & quinquaginta dies illud oppugnasset, ut ait in epistola ad Catonem 245. Nullas se à Cœlio accepisse literas ait, postea quàm aedilis factus est. neque enim dũ accepisse uidetur eas, quarum initium est. Etsi de republica.*

20. M. COELIVS. M. CICERONI S. D.

Sanequam] *hæc epistola scripta est a. d. XIIII. K. Decemb. ut ex ipsa apparet, in qua agit de falso metu Parthico a Cassio nunciato, qui Arabas ornatu Parthico in prouinciam immisisse credebatur, qua de re scripsit superiore etiam epistola ad Appium postr. Non. Oct.*

21. M. T. CICERO PROCOS. C. CVRIONI TRIB. PL. S. P. D.

Sera gratulatio] *gratulatur Curioni de Tribunatu plebis serius, ut ait, quia longius abest. scripta est hæc epistola post captum Pindenissum, idest post* XIIII. K. *Ian. quod intelligi potest ex his uerbis,* paucis diebus eram missurus domesticos tabellarios, ut quoniam sanè feliciter, & ex mea sententia remp. gessimus, unis literis totius æstatis res gestas ad Senatum perscriberem.

110. M. CICERO VOLVMNIO S. D.

Quòd sine prænomine] *Hæc epistola scripta esse uidetur Decembri mense, quia meminit Curionis Trib. pleb. cum ait,* cupio nostrum illum amicum in Tribunatu quam plurimum habere grauitatis. *Dolet post discessum suum omnia omnium dicta in se conferri.*

223. M. CICERO Q. THERMO PROPRAET. S.

L. Gemicilio Curuo] *Q. Thermus proprætor erat Asiæ tum, cum Cicero proconsul erat Ciliciæ, quemadmodum ex sequentibus epistolis apertè apparebit, commendat ei hac epistola L. Gemicilium. quo autem mense eam scripserit ex*

uerbis eius non liquet.

224. CICERO THERMO PROPRAET. S.

Cluuius Puteolanus] *Incertum est an hæc epistola scripta sit ante rem gestam à Cicerone in Amano, an uero posteaquàm gessit. illud non dubium est, scriptam esse postquàm Epheso profectus est, Ephesum autem uenit* XI. K. *Sext. Att. 74. b. siquidem ait,* dixerat mihi Euthydemus cum Ephesi essem.

224. CICERO THERMO PROPRAET. S.

Etsi mihi uideor] M. *Anneius legatus Ciceronis rei suæ causa profectus erat ad Thermum proprætorem Asiæ quemadmodum apparet ex epistola ad Thermum, cuius initium est. Quò magis. profectus autem uidetur esse post rem à Cicerone in Amano monte gestam, quia ait,* Tum uero posteaquam mecũ in bello, ac in re militari fuit, tantam in eum uirtutem, prudentiam, fidem, tantamq; erga me beneuolentiam cognoui, ut hominem neminẽ pluris faciã. *Hunc ergo cõmendat Thermo.*

226. M. CIC. P. SILIO PROPRAET. S. D.

T. Pinnio] *Illud satis constare uidetur, hũc Si-*

lium in prouincia eodem tempore fuisse, atque Ciceronem, quia ait ipse Cicero ad Silium, 227. magnum theatrum habet ista prouincia, non ut hæc nostra. item uidetur eodem tempore fuisse in prouincia, quo Cicero, & Thermus in Cilicia, & Asia, & Bibulus in Syria erant, quia scribit ad Att. 86. Thermum, Silium uerè audis laudari, ualde se honeste gerunt, adde M. Nonium, Bibulum, me si uoles. quanquàm eo in loco mendose legitur Siluiũ, meo quidem iudicio. prouincia uero in qua erat Silius, uidetur fuisse Bithynia, in qua sunt Nicæenses, quorum in hac epistola meminit. Itaque hæ omnes epistolæ scriptæ ad Silium proprætorem scriptæ sunt a Cicerone ex prouincia, quibus uero mensibus non liquet.

226. M. CICERO
P. SILIO PROPRAET. S. D.

Et in Atilii negotio] Gratias agit Silio de Atilio, & commendat Q. fratrem, ostendit autem se in prouincia esse cum ait, cum enim serò uenissem.

226. M. CICERO
P. SILIO PROPRAET. S. D.

Non putaui] Commendat ei C. Lenium. ostendit

dit se esse in prouincia, cũ ait. Ego eum à me inuitissimus dimisi, quòd consilio eius fideli, ac bono libenter utebar, *rogat eum ut ad se confectis eius negotijs quàm primum remittat.*

226. M. CICERO
P. SILIO PROPRAET. S. D.

Nero meus] *commendat Silio Neronem, et quosdam eius familiares.*

207. M. CICERO CRASSIPEDI S. P. D.

Quanquàm tibi præsens] *Difficile est de uera huius epistolæ sede aliquid affirmare, sed tamen duplici coniectura ducor, ut credam, hoc tempore scriptam esse; altera quòd is Crassipes quæstor Bithyniæ fuisse uidetur, cum ait,* cuius rei quãtam potestatem Quæstor habeat non sum ignarus, *ut Quæstor esse C. Silij proprætoris Bithyniæ uideatur. altera est, quòd utrique cõmendat socios Bithynicos familiares suos: in primis autem Crassipedi P. Rupilium magistrum in ea societate, C. uero Silio P. Terentium Hysponem, qui operas in scriptura pro magistro daret, ut in sequenti epistola: ex quibus intelligi potest, id quod initio diximus, cum hoc tempore, quo Silius proprætor erat in Bithynia scriptam*

ptam esse hanc epistolam, tum uero Crassipedem Silij in Bithynia fuisse quæstorem.

227. M. CICERO
P. SILIO PROPRAET. S. D.

Cum P. Terentio Hyspone] commendat P. Terentium Hysponem, qui in Bithynica societate operas in scriptura pro magistro daret. de cuius negotio se egisse ait cum Ephesijs tum, cum fuit Ephesi in Ciliciam ueniens.

222. CICERO SILIO S. P. D.

Quid ego tibi commmendem eum] commendat ei Egnatium. Quanquam non est adscriptum proprætori, tamen idem Silius uidetur esse. uideturq; hæc epistola subsequi superiores, quia ait, sed hæc coràm.

L. AIMILIO PAVLO,
C. CLAVDIO MARCELLO COS.
An. ab urb. cond. DCCIII.

243. M. CICERO IMP. C. CATONI S. D.

Summa tua auctoritas] Iam Cicero æstiuis confectis

fectis Q. Fratrem legatum hybernis, & Ciliciæ præfecerat, inde in Asiam Tarso Non. Ian. reuersus erat, Att. 82. tum igitur hanc epistolam scripsit, in qua omnes res à se gestas in Amano monte exponit, se Pindenissum cepisse nunciat, exercitum in hyberna dimisisse, Q. fratrem prouinciæ præfecisse, supplicationem propterea ut sibi Cato decernat, petit.

249. M. CICERO IMP.
C. MARCELLO. C. F. COS. S. P. D.

Quando id accidit] *Petit item a consule, ut de supplicatione sibi de rebus à se in prouincia gestis decernenda referat.*

250. M. CICERO IMP.
L. PAVLO COS. S. D.

Maxime mihi fuit] *Petit idem a Paullo consule, quod petijt supra a collega Marcello; misit etiã hoc eodem tempore de eadem re literas ad Senatum, quæ interciderunt, de quibus loquitur in superiore epistola ad Marcellum, cum ait.* peto à te, ut quàm honorificentissimum S.C. literis meis recitatis, faciendum cures, *non scripsisse autem se statim post res gestas indicat in epistola ad Appium, 40. cum ait,* idq; à me rectè factum puto, quòd non statim ut

Imperator appellatus sim, sed aliis rebus additis, æstiuisq; cõfectis literas miserim. *atque hæ tres epistolæ eodem fere die scriptæ esse uidentur.*

115. M. COELIVS M. CICERONI S. D.

Non dubito] *Hæc epistola scripta uidetur principio huius anni, quia ait,* consules adhuc S. C. nullum nisi de feriis latinis facere potuerunt. *nam eiusmodi S. C. primis anni mensibus fiebant. Item,* Curioni nostro Tribunatus conglaciat. *et post,* pro Cæsare loqui cœpit. *inierat autem IIII. Id. Decẽb. qui dies solennis erat.*

116. M. COELIVS M. CICERONI S. D.

Quàm cito] *Hæc epistola scripta uidetur postri die, quàm superior, nam ait,* tuo liberto pluribus uerbis scriptas pridie dederam. *item audisse uidetur rem à Cicerone bene gestam, quia ait,* quo adhuc felicius rem gesisti.

35. M. CICERO PROCOS. S. D. AP. PVLCHRO

Pluribus uerbis] *Hæc epistola scripta est, dum Cicero esset Laodiceæ, ubi moratus est à III. Id. Feb.*

Feb. *usque ad* Non. Maij, Att. 90. *b. fam.* 25. *inquit enim in hac epistola* Hæc scripsi subito cum Bruti pueri Laodiceæ me conuenissent, & se Romã properare dixissent. *item scripta est post brumam, quia ait,* tametsi id quidem fecerunt ridicule, quas enim literas afferebant, ut opus æstate facere possent, eam mihi post brumam reddiderunt, *ex quo intelligi potest* Imperatorem, *non proconsulẽ in titulo epistolæ esse appellandum, cum priore anno imp. sit appellatus. querelis item quibusdam* Appij *respondet.*

251. M. CIC. C. CASSIO PROQVAES. S. D.

M. Fabium.] *C. Cassius proquæstor erat Syriæ, eum hortatur, ut* Romam *properans curet, nequid sibi temporis in prouincia prorogetur. se de* M. Fabio *studiose facturũ, quæ rogauit, ait.*

25. M. T. C. IMP.
M. COELIO AEDILI CVR. S. P. D.

M. Fabio[] *Commendat* Cælio *rem* M. Fabij. *scripta uidetur per hyemem, quia ait,* iandiu propter hyemis magnitudinẽ nihil noui ad nos afferebatur. *Hoc fecisse* C. Casij *rogatu uidetur ex superiore ad eum epistola.*

225. M. CICERO C. CVRTIO PEDVCEANO PRAET. S. P. D.

M. Fabium] *Commendat item huic rem M. Fabij, ostendit etiam se in prouincia esse, cum ait,* etiam cum procul absim.

225. M. CICERO C. TITIO L. F. RVFO PRAET. VRB. S.

L. Custidius] *Commendat huic L. Custidium, ostēdit etiam se in prouincia esse, cū ait,* etiam cum longissime absim.

39. M. T. C. IMP. AP. PVLCHRO S. D.

Vix tandem] *literas ab Appio iam placato, postquàm ad urbem accesserit, si accepisse ait: rogat eum, ut se adiuuet in supplicatione decernenda. hæc aliquanto post superiores de supplicatione uidetur scripta, quia ait,* omniuo serius misi literas, quàm uellem, in quo cum difficultas nauigandi fuit odiosa, tum in ipsum discessum senatus incidisse credo meas literas.

23. M. T. C. IMP. COELIO AED. CVR. S. P. D.

Putares ne unquam] *Respondet de Pantheris.*

se solicitum

se solicitum esse quid de prouincijs decernatur: & Romam redire cupere ait. scripta est Megalensibus: id est Non. Apr. ex epistola.

223. CICERO THERMO PROPRAET. S.

Cum mihi multa] Commendat Thermo M. Marcilium. scripta est hoc tempore, quia ait. Marcilium ad se uenisse Laodiceam, ubi hoc tempore erat Cicero, ut ostendimus.

225. CICERO THERMO PROPRAET. S.

Quo magis] Ante K. Maias scripta est, quia ait, ego in Ciliciam proficisci cogito circiter K. Maias, ante eum diem redeat Anneius legatus oportet. erat autem Anneius ad Thermum profectus rei suæ causa, ut diximus. quæ cum ita sint, & superiori, & huic epistolæ in titulo addendum est Imp.

25. M. T. C. IMP. M. COELIO AEDILI CVR. S. P. D.

Raras tuas quidem] Scripta est ante Non. Maij, quia ait, proficisci in Ciliciam cogitabam Non. Maii, & cum primum æstiua attigissem, militaremq; rem collocassem, de-

cedere, reſpondet epiſtolæ Cœlij, cuius initium eſt. Non dubito.

39. M. T. CICERO IMP.
Q. THERMO PROPRAET. S. P. D.

Officium meum] Scripta eſt tum, cum in Ciliciam reuertebat ex Aſia, quia ait, quòd in Ciliciam proficiſcebar, monet, ut prouinciæ quæſtorem nobilem potius, quàm legatos præficiat.

40. M. T. CICERO IMP.
AP. PVLCHRO S. P. D.

Cum eſt ad nos allatum] Appius accuſatus à Dolabella opem Ciceronis per literas implorarat. pollicetur ei opem Cicero, cum ait, promitto me pro tua dignitate in hac prouincia, cui tu præfuiſti, rogando, deprecatoris, laborando, propinqui, auctoritate, cari hominis, ut ſpero, apud ciuitates, grauitate, Imperatoris ſuſcepturum officia, atque partes. intelligit autem, ut legatos ex Cilicia mittendos ſuadeat periculi Appij deprecatores. ſcripta uidetur, uel cum Laodiceæ erat, uel poſtquàm in Ciliciam reuerſus eſt, quia ait, Pontinus conſcendens iã nauim Epheſo Laodiceam reuertit; ſperat eum propediem
Cenſorem

censorem auditurum. petit nequid sibi temporis addatur in prouincia.

142. M. T. CICERO IMP. PAPIRIO PAETO. S. D.

Summum me ducem.] Hæc epistola scripta uidetur postquàm Laodicea discessit quia ait. Is cum ad me Laodiceam uenisset. commendat Papirio item rem M. Fabij. quam supra commendauit etiam Cœlio.

29. M. T. CICERO IMP. C. COELIO L. F. QVAEST. DES. S. P. D.

Cum optatissimum] scripta est post K. Quint. quia ait, accepi à te missas literas in Cilicia, cum essem in castris a. d. x. K. Quint. item quòd ait, gratissimum mihi feceris, si ad me in Ciliciá, quàmprimum ueneris.

24. M. T. CICERO IMP. M. COELIO RVFO AEDILI CVR. DES. S. P. D.

Solicitus equidem] De decessione cogitat, quòd ait, quare etsi cum hæc leges, ego iam annum munus confecero, tamen obuiam mihi nelim sint literæ tuæ, quæ me erudiant de omni rep. ne hospes planè ue-

niam, *cum uidere ædilem se cupere ait.*

43. M. T. CICERO IMP. AP. PVLCHRO VT SPERO, CENSORI S. P. D.

Cum essem in castris] *Adhuc in Cilicia est Cicero, quod inde intelligitur, cum ait,* cum essem in castris ad fluuium Pyramum redditæ mihi sunt uno tempore à te epistolæ duæ. *fuit autem in castris a. d. X K. Quint. ut supra diximus. Item cum ait,* fiet à me cum per Asiam decedam. *gratulatur eum absolutum esse de maiestate, censorem iam illum esse sperat.*

247. M. CATO M. CICERONI IMP. S.

Quod & resp.] *Respondet Cato epistolæ Ciceronis, cuius initium est. Summa tua auctoritas. in qua supplicationem petierat.*

121. M. COELIVS M. CICERONI S. D.

Non diu] *de supplicatione eius quid egerit Curio Trib. pleb. Paullus, & Marcellus cos. Cato, Fauonius, Furnius, Lentulus, Balbus nunciat, item, ut Põpeius cum senatu incubuerit, ut Cæsar ante Id. Nouemb. decedat è prouincia.*

28. M. T. CICERO IMP.
CANINIO SALVSTIO
PROQVAEST. S. P. D.

Literas à te mihi ſtator] *Saluſtius erat proquæſtor Bibuli proconſulis Syriæ. Scripta eſt poſt* XVI. k. *Sext. quia ait*, literas à te mihi ſtator tuus reddidit Tarſi a. d. XVI. K. Sext. *ſe prid.* K. *Sext. deceſſurũ putat, quia ait*, quin ad diem decedam nulla cauſa eſt, præſertim ſublato metu Parthico.

122. M. COELIVS M. CICERONI S. D.

Gratulor tibi affinitate] *gratulatur Ciceroni filiam Dolabellæ nupſiſſe. nunciat ei mortem* Q. *Hortenſii cum ait*, Q. Hortanſius cum has literas ſcripſi animam agebat. *uidetur ſcripta hæc epiſtola quo tempore Cicero è Cilicia deceſſit, quia ſcribit in Bruto*, cum è Cilicia decedens Rhodum ueniſſem, & eò mihi de Q. Hortenſii morte eſſet allatum.

44. M. T. CICERO IMP.
AP. PVLCHRO S. P. D.

Gratulabor tibi prius] *gratulatur Appio quod abſolutus ſit de ambitu, excuſat ſe, quòd Tulliam Dolabellæ accuſatori eius collocauerit. ſcri*

pta est paulo post quàm discessit, quia ait, decedenti mihi, & iam imperio annuo terminato a. d. III. Non. Sext. cum ad Sidam naui accederem, literæ à meis sunt redditæ.

248. M. T. CICERO M. CATONI S. D.

Lætus sum] *Agit gratias Catoni de supplicatione, i.ā propius accessisse uidetur, quia ait*, ego, ut spero, propediem te uidebo.

249. M. CICERO IMP.
C. MARCELLO C. F. COS. S. P. D.

Quantæ tibi curæ] *agit gratias de supplicatione. eodem tempore, quo superior, scripta uidetur, quia ait*. ego, si me nauigatio non morabitur, quæ incurrebat in ipsos Etesias, propediem te, ut spero, uidebo.

45. M. T. CICERO IMP.
AP. PVLCHRO. S. D.

Quasi diuinarem] *Agit gratias de supplicatione, cum iam sperat censorem.*

25. M.

25. M. T. CICERO IMP.
M. COELIO AEDILI CVR. S. P. D.

Non potuit accuratius agi] *Agit gratias de supplicatione, & quòd sibi gratulatus sit de matrimonio Tulliæ. respondet epistolis superioribus Cœlij. Quã cito, & Gratulor tibi affinitate.*

122. M. COELIVS M. CICERONI S. D.

Pudet me] *Queritur de iniurijs Appij iam Censoris, & se Ciceronem expectare ait, atque eum quàm primum uidere cupere.*

123. M. COELIVS M. CICEROOI S. D.

Tanti non fuit] *In hac etiam de Appio censore agit, rogatq; Ciceronem, ut quàmprimum ueniat. ad arma rem spectare ait, propter contentionem Cæsaris, & Pompeij de exercitibus dimittendis, item ait,* scis Appium Censorem hic ostenta facere? de signis de tabulis &c. *at ad Att. scribit Id. Oct. ita,* scribe de censoribus, maximeq; de signis, tabulis quid fiat, *ergo hæc ante Id. Oct. scripta.*

36. M. CICERO
TERENTIAE, ET TVL. SVIS. S. D.

Si tu, & Tullia lux nostra] *Cicero Epheso di-*

ſceſſit K. Oct. Att. 96. b. Athenas uenit prid. Id. Oct. ex hac epiſtola. quæ ſcripta eſt XV. K. Nouemb. ſe ad arma rem ſpectare audiſſe ait.

257. TVLLIVS, ET CICERO MEVS, ET FRATER, ET FR. F. TIRONI SVO S. D.

Paulo facilius] Cicero diſcedens Patris ægrotum ibi Tironem reliquerat. ad eum igitur de ualetudine ſcribit III. Non. Nouemb.

257. TVLLIVS TIRONI SVO S.

Non queo ad te] Scripta eſt Non. Nouemb. Alyzia. de ualetudine item Tironis agit.

257. TVLLIVS, ET CICERO TIRONI SVO, S. D. ET Q. FRATER ET FILIVS.

Nos apud Alyziam] Scripta eſt VIII. Id. Nouemb. quia ait, nos apud Alyziam diem unum cõmorati ſumus, is dies fuit Non. Nouemb. Inde ante lucem proficiſcentes a. d. VIII. Id. Nouemb. has literas dedimus. de ualetudine Tironis item agit.

258.

258. TVLLIVS TIRONI SVO S. P. D. ET CICERO, ET Q. FRATER, ET Q. F.

Varie sum affectus] *data est* VII. Id. *Nouemb. Leucade. de ualetudine Tironis item agit.*

256. TVLLIVS, ET CICERO F, ET Q. Q. TIRONI HVMANISS. ET OPTIMO S. P. D.

Vide quanta in te sit] *Scripsit hanc epistolam Leucade proficiscens* VII. Id. *Nouemb. de ualetudine Tironis agit.*

258. TVLLIVS ET CICERO ET Q. Q. TIRONI S. P. D.

Tertiam ad te] *Scripta Actio uesperi* VII. Id. *Nouemb.*

257. TVLLIVS ET CICERO S. D. TIRONI SVO.

Septimum iam diem] *Data* XV. K. *Decemb. Corcyræ. mendose autem legitur* XV. K. *Nouemb. quia ait in epistola sequenti*, Corcyræ fuimus usque ad XVI. K. Decemb. tempestatibus rententi: a. d. XV. K. à portu Corcyræorum ad Cassiopen stadia CXX processimus,

procesſimus, De ægritudine agit.

259. TVLLIVS ET CICERO TIRONI SVO. S. P. D.

Nos à te] Corcyra ad Caſſiopen ſe proceſſiſſe ait a. d. XV. K. Decemb. ibi fuiſſe uſque ad IX. K. poſtridie in Italiam ad Hydrunten perueniſſe, VII. autem K. Decemb. Brunduſium ueniſſe, & ſecum in oppidum Terentiam introiſſe, a. d. V. K. Decem. Brunduſii Tironis literas accepiſſe, quibus cognouit Tironem conualuiſſe. rogat igitur eum ne temerè nauiget: uideturq́; Brunduſio diſceſſiſſe, quia ait, equum, & mulum Brunduſii tibi reliqui.

C. CLAVDIO MARCELLO L. CORNELIO LENTVLO COS. An. ab urb. cond. DCCIIII.

260. TVLLIVS ET CICERO, TERENTIA, TVLLIA, Q. Q. TIRONI S. P. D.

Etſi opportunitatem] Cicero a. d. VIII. Id. Decemb. in Trebulanum uenit Att. 101. b. de Formiano uero Taracinam uenit prid. K. Ian. Inde in Albanum Pompeij, ita a. d. III. Non. Ian.

Ian. ad urbem cogitabat Att. 104. a. hanc autem epistolam Tironi scripsit prid. Id. Ian. qua certiorem Tironem facit, qui adhuc ægrotus erat Patris, quẽadmodum ad urbem accesserit prid. Non. Ian. item quemadmodum Cæsar ad senatum minaciter scripserit, & ut senatus consulibus, prætoribus, Tribunis plebis, & sibi proconsuli remp. cõmendarit: Italiæ regiones, quas quisque tueretur, descriptas esse, se Capuã sumpsisse. hoc autem S. C. factum esse VII. Id. Ian. scribit Cæsar lib. primo de bello ciuili.

74. CICERO RVFO S.

Quoquomodo potuissem] Videtur hæc epistola scripta tum, cum Cicero ad urbem erat, primum quia ait, se Tribunos militum, cõtubernales, & præfectos detulisse, quæ delatio non nisi ad urbem fiebat: deinde quia addit, cum Tullius rure redierit, mittam eum ad te. agit cum Quæstore suo Rufo de relatis prouinciæ rationibus.

238. TVLLIVS TERENTIAE, ET PATER TVLLIOLAE, DVABVS ANIMIS SVIS, ET CICERO MATRI OPTIMAE, SVAVISSIMAE SORORI S. P. D.

Si uos ualetis, nos ualemus] Data est VIII. K. Feb.

K. Feb. Minturnis: nã mendoſe legitur VIII. K. Quint. fuit enim Minturnis hoc die, ut ſcribit ad Att. III. a. accedit, quòd agit cum uxore, & filia, an debeant Roma cedere aduentu Cæſaris, an ibi tuto eſſe per Dolabellam poſſint, qua de re agit etiam in ſequenti epiſtola VII. K. Feb. data Formijs.

239. TVLLIVS TERENTIAE, ET PATER SVAVISSIMAE FILIAE, CICERO MATRI, ET SORORI S. P. D.

Conſiderandum] Data eſt VII. K. Feb. Formijs. agit de eadem re, atque in ſuperiore egit.

260. M. TVLLIVS S. D. TIRONI SVO.

Quo in diſcrimine] Cicero VI. K. Feb. uenit Capuam Att. 112. a. Hanc ſcripſit IIII. K. Feb. Capua. Tiro adhuc erat Patris. ſe adhuc præeſſe oræ maritimæ à Formijs ait. Cæſarem Ariminum, Piſaurum, Anconam, Aretium occupaſſe ait, urbem à ſe relictam eſſe. hortatur Tironem, ne aut æger, aut hyeme nauiget.

259. Q. CICERO TIRONI S. D.

Magnæ nobis.] Q. Cicero rogat Tironem ne ſe tam longæ nauigationi committat, & uiæ per

hyemem,

hyemem, nisi bene firmus sit. quod ab eo petijt etiam superiore epistola M. Cicero.

124. M. COELIVS CICERONI S. D.

Ecquando] *Cicero Capua profectus est Formias* III. K. Feb. *inde a consulibus iussus rediijt prid.* Non. Att. 112. b. 114. b. *Capua uero discessit* VII. Id. Att. 115. a. *Pompeius* X. k. Mart. *Canusii erat.* Att. 127. a. *Canusio profectus est* VIII. K. Att. 134. b. V. K. Mart. *Brundusium nenisse poterat, expeditus enim antecesserat legiones Luceria.* Att. 124. a. *Cæsar* K. *Arpis fuit.* VII. Id. *Brundusium uenit persequẽs Pompeium.* Att. 136. b. 150. a. *Pompeius Brundusio conscendit* Id. Mart. Att. 150. b. *uel a. d.* XVI. K. Apr. Att. 152. *Hoc autem tempore hæc epistola scripta uidetur, quia ait.* Cæsar me, cum expulisset ex Italia Pompeium, constituit ad urbem uocare, id quod iam existimo cõfectum, nisi maluit Pompeium Brundusii circunscedere.

262. TVLLIVS TIRONI S.

Omnia à te data] *data est* IIII. Id. Apr. *monet, ut conualescat.*

262. TVLLIVS TIRONI S. D.

Andricus] Data III. Id. Apr. de ægritudine agit.

262. TVLLIVS TIRONI S.

Aegypta] Data est post prid. Id. Apr. quia ait. Aegypta ad me uenit prid. Id. Apr. se accepisse ab eo epistolam uacillantibus literulis ait, ex quo apparet iam Tironem conualescere, præsertim cum addat sibi nunciatum, eum febri carere, & belle habere.

45. M. T. CICERO SER. SVLPICIO. S. D.

C. Trebatius] Cæsar, pulso ex Italia Pompeio, post Id. Mart. Romam redierat, ad senatum de rep. retulerat, ærarium diripuerat. Itaque hac epistola rationem affert Cicero, cur rogante Cæsare non uenerit in Senatum. post fugam Pompeij scriptam esse hæc uerba indicant, uides orbem terarum imperiis distributis ardere bello, urbem sine legibus, sine iudiciis, sine iure, sine lege, sine fide relictam direptioni, & incendiis, scripta tamen est ante diem illum, qui dicitur III. K. Maias, ex sequenti ad eundem epistola. agit cum eo de conueniendo illo, seq; cogitare ait ab urbe longius discedere.

124. M. COELIVS. M. CICERONI S. D.

Exanimatus] *Rogat Ciceronem Cœlius, ne se ad Pompeium Italia pulsum conferat, ne Cæsarem offendat. Itaque ait,* Cæsar iratus Senatui exiit, *intelligit autem extra urbem, ut in Hispaniam contra Afranium, & Petreium legatos Pompeij eat, & post addit,* quòd si totum tibi persuadere non possum, saltem, dum quid de Hispaniis agamus, scitur, expecta, quas tibi nuncio aduentu Cæsaris fore nostras; quam isti spem habeãt amissis Hispaniis, nescio, *non uidetur autem adhuc discessisse Italia Cæsar, quòd ait,* me secum in Hispaniam ducit, nã nisi ita faceret, priusquàm ad urbem accessissem, ubicunque esses, ad te percurrissem. *meminit harum literarum Cœlij, in epist. ad Att. 163. in qua ait, se in Cumano Sulpicium expectare.*

46. M. T. CICERO SER. SVLPICIO S. D.

A. d. III. K. Maias] *agit cum eodem de conueniendo, et de consilio profectionis ad Põpeium, qui in Epiro erat cum consulibus. Scripta est post III. K. Maias, ut ex epistolæ primis uerbis apparet. ad Att. etiam 163. ait se Seruium expectare ad Non. quod in Cumano se facturum esse in hac epistola scribit.*

26\. M. T. CICERO IMP. M. COELIO AEDILI CVR. S. P. D.

Magno dolore] *Reſpondet epiſtolæ Cœlij, qua ſe deterruerat, ne Pompeium Italia pulſum ſequeretur.*

64\. M. CICERO RVFO S.

Etſi mihi] *Scripta eſt paulo ante, quàm iret ad Pompeiū, quia ait,* mihi conſilium captum eſt iam diu, *item,* quare ſi ſimul placebit ſtatim ad me uenias. *intelligit autem profectionem ad Pompeium, ut apertè apparet ex epiſtola.*

236\. M. CICERO TERENTIAE SVAE S. P. D.

Omnes moleſtias] *Cæſare in Hiſpaniam profecto Cicero ſe ad Pompeium in Græciam contulit, auctore Plutarcho in Cicerone. ex itinere autem hanc epiſtolam ſcripſit, quod intelligitur, cum ait,* nauim ſpero nos ualde bonam habere, in eam ſimulatq; conſcendi hæc ſcripſi, deinde conſcribam ad noſtros familiares multas epiſtolas, quibus te, & Tulliam noſtrā diligentiſsime commendabo. tu uelim iis uillis utare, quæ longiſsime

gisime absint à militibus, *data est* VII. Id. Iun.

Cæsar hoc eodem anno, Hispanijs uictis, Placentinæ militum seditione compressa, Romam iterum reuersus est, et Dictator creatus comitia habuit, quibus se, et Isauricum consules in insequentem annum creauit, atque intra undecim dies Dictatura abdicauit auctor App. & Cæsar lib. III. de bello ciuili.

C. IVLIO CAESARE II.
P. SERVILIO ISAVRICO COS.
An. ab urb. cond. DCCV.

Cæsar hoc anno prid. K. Ian. traiecit in Epirum. aduersus Pompeium, eumq; per quatuor ferè menses obsedit. auctores Suetonius in Cæsare, & Cæsar lib. III. de bello ciuili.

125. M. COELIVS M. CICERONI S. D.

Ergo me potius] *Quo tempore Pōpeius ad Dyrrhachium in Epiro, & Cæsar ad flumen Tapsum castra habebāt, Cœlius Romæ Prætor hāc epistolam scripsit. Cæsar de bello ciuili lib. III. Hoc indicare etiam Cœlius in epistola uidetur, cum ait,* quid istic facitis? prælium expectatis, quod firmissimum est.

130. DOLABELLA CICERONI S. D.

Si uales gaudeo] *Scripta est, cum Pompeius ad Dyrrhachium obsessus est à Cæsare, quia ait,* pulso Italia Pompeio, amissis Hispaniis, circumuallato nunc denique. *hortatur eum, ut Pompeium tanquam uictum relinquat. Terentiam minus belle habuisse nunciat, sed eam iam conualuisse.*

237. M. CICERO TERENTIAE SVAE S. P. D.

Si uales bene est; ego quidem ualeo. Valetudinem tuam] *Cicero cum Pompeio erat. in castris sibi nunciatum ait, Terentiam in febrim subito incidisse. Data.* IIII. *Non. Iun.*

239. TVLLIVS TERENTIAE SVAE S. D.

Si uales, bene est. ego ualeo. Da operam.] *monet eam, ut det operam, ut conualescat.*

236. M. CICERO TERENTIAE SVAE. S. P. D.

Nec sæpe est] *De prædio uendendo agit. Data Id. Quint.*

Pompeius hoc anno in Pharsalia media æstate, ut ait Plut. in Bruto, summo prælio cum Cæsare decertauit.

decertauit. ex qua uictus in Aegyptum se recepit, atque ibi interfectus est eodem die, quo de Mithridate triumphauerat Dione auctore, id est prid. K. Oct. Plinio, & Capitolinis lapidibus testibus. Itaque Cicero. IIII. K. Decēb. scribit ad Att. 173. b. de exitu Pompeij.

237. M. CICERO TERENTIAE SVAE. S. P. D.

Quòd nos in Italiam] *Data est prid. Non. Nouemb. Brundusio. nunciat se rediisse in Italiam. & a bello recessisse significat, cum ait,* pertur bati dolore animi, magnisq; iniuriis metuo, ne id consilii ceperimus, quod non facile explicare possimus. *qua de re etiam ad Att. 172. b. Hoc est autem tempus illud, quo Cicero Brundusii per multos menses moratus est. Cæsarem autem post prælium Pharsalicum in Aegyptum se contulisse, atque ibi per nouem menses fuisse tradit Appianus. de quo tempore sic Cicero in Oratione pro Q. Ligario.* apud quem igitur hoc dico? nempe apud eum, qui cum hoc sciret, tñ me antequàm uidit reip. reddidit, qui ad me ex Aegypto literas misit, ut essem idem, qui fuissem, qui cum ipse Imperator in toto Imperio populi R. unus esset, esse me alterum passus est, à quo, hoc ipso C. Pansa nūcium per ferente, concessos mihi fasces laureatos tenui,

nui, quoad tenendos putaui, qui mihi tum denique se salutem putauit reddere, si eam nullis spoliatam ornamentis redderet.

239. TVLLIVS TERENTIAE SVAE S. D.

In maximis] *agit de ualetudine Tulliæ, de qua agit etiam in epist. ad Att. 273. quæ data est IIII. K. Decemb. de conuenienda illa loquitur his uerbis*, quòd me propius uultis accedere, uideo ita esse faciendum: etiam ante fecissem; sed me multa impedierunt, quæ ne nunc quidem expedita sunt, *qua de re agit etiã in epistola ad Atticũ de qua dixi.*

237. M. CICERO TERENTIAE SVAE S. P. D.

Ad cæteras] *Agit de ualetudine Dolabellæ, & item Tulliæ, ut ante.*

238. TVLLIVS TERENTIAE SVAE S. D.

Si quid haberẽ] *Agit itẽ de ualetudine Tulliæ.*

C. IVLIO CAESARE DICTATORE II. *An. ab urb. cond.* DCCVI.

Hoc anno Cæsar in Aegypto alteram Dictaturam

iniȷt ſine conſulibus, magiſtro equitum M. An*tonio.* Auctore Dione.

238. TVLLIVS TERENTIAE SVAE S. D.

Si uales, bene eſt: ego ualeo. Etſi eiuſmodi tempora] *Data eſt prid. Non. Ian. Videtur ſcripta, poſteaquàm reliquit Pompeium ex his uerbis,* quanquàm alia ſunt, quæ magis curemus, magisque doleamus, quæ me ita conficiunt, ut ii uoluerunt, qui me de mea ſententia detruſerunt. *quod uidetur de ijs dictum, qui illum inuitum coegerunt partes Pompeianas relinquere.*

237. M. CICERO TERENTIAE SVAE S. P. D.

Si uales, bene eſt: ego ualeo. Tullia noſtra] *Data eſt* XVII. *K. Quint. cogitabat Ciceronem filium obuiam Cæſari mittere, quem deceſſiſſe Aegypto fama erat, ut ait ad Att.* 185. *a. Tulliam ad ſe ueniſſe prid. Id. Iun. ait, itemq; ad Att.* 181. *a.*

238. TVLLITVS TERENTIAE SVAE S. D.

Si uales, bene eſt: ego ualeo. conſtitueramus] *Data eſt* XII. *K. Quint. ait ſe mutaſſe conſilium de mittendo Cicerone Cæſari obuiam,*

 ſecum

secum adhuc habere Tulliam.

237. TVLLIVS TERENTIAE SVAE S.P.D.

Quid fieri placeret] Data VII. Id. Quint.

237. M. CICERO TERENTIAE SVAE. S. P. D.

Quod scripsi ad te] Data VI. Id. Quint.

239. TVLLIVS TERENTIAE SVAE. S.D.

Si uales, bene est: ego ualeo. Nos neque] Data IIII. Id. Sext. se nihil habere certi de Cæsaris aduentu ait.

240. TVLLIVS TERENTIAE SVAE S.D.

Si uales, bene est: ego ualeo. Redditæ mihi] Data prid. Id. Sext. redditas sibi iam tandem à Cæsare literas satis liberales ait. intelligit autem illas, de quibus ait in oratione pro Q. Ligario hoc modo, qui ad me ex Aegypto literas misit, ut essem idem, qui fuissem. Incertum se esse ait, an Cæsari uenienti obuiam procedat, an ibi, ubi est, eum expectet, idest Brundusii.

239. TVLLIVS TERENTIAE SVAE S.D.

Si uales, bene eſt: ego ualeo. Nos quotidie] *Data K. Sept. ſe ex literis Terentiæ capturum conſilium ait, quid ſit agendum, ideſt an Cæſari obuiam eundum, an eum Brūduſii expectandum, an propius Romam accedendum.*

239. TVLLIVS TERENTIAE SVAE S.D.

In Tuſculanum] *Iam Cicero acceptis a Cæſare literis, de quibus ſupra dictum eſt, Romam propius acceſſerat, ſiquidem ſcripſit hanc epiſtolam V. K. Oct. de Venuſino, in qua ſe uenturum in Tuſculanum ait Non. aut poſtridie.*

255. M. CICERO TREBONIO S. P. D.

Et epiſtolam tuam] *C. Trebonius in Hiſpaniam miſſus fuerat à Cæſare poſt prælium Pharſalicum, ut Longino ſuccederet. auctore Dione, & Cicerone in hac epiſtola. Quæ ſcripta ad eum uidetur in Hiſpaniam hoc tempore, ideſt ante bellum Africanum, quod initio ſequentis anni geri cæptū eſt, quia legiones Treboniȷ cū ab eo ad Scipionem, qui in Africa erat, defeciſſent, eūq; mortuū bello Africano audiſſent, Scapula, & Aponio ducibus lectis Trebonium ex Hiſpania exegerunt. Dione auctore. ex quo apparet hanc epi*

ſtolam ſcriptam eſſe ante defectionem legionum paulo poſt factam. Hic autem C. Trebonius priore anno prætor urbanus fuerat Seruilio conſule. Cæſar lib. III. de bello ciuili.

Q. FVFIO CALENO
P. VATINIO COS.

Cæſar, qui ſine conſulibus alteram Dictaturam hoc anno geſſit, Romam tertium .ſ. ex Aegypto, & Ponto reuerſus ſibi in ternos nouiſſimos menſes Q. Fufium Calenum, P. Vatinium conſules ſubrogauit. Dio. Suetonius.

C. IVLIO CAESARE III.
M. AEMILIO LEPIDO COS.
An. ab. urb. cond. DCCVII.

Cæſar cum extremo ſuperiore anno XIIII. K. Ian. Lilybæum ab urbe perueniſſet, atque à Lilybæo in Africam VI. K. Ian conſcendiſſet, huius demum anni initio bellum Africanũ aggreſſus eſt cum Scipione, Catone, & Iuba rege.

58. M. CICERO S. D. CN. PLANCIO.

Binas à te accepi] Iam Cicero in urbem reuerterat, in gratiã cum Cæſare redierat: quãquam illum in Italiam uenientem non uiderat, ut ipſe ſcribit ad Caſſium 252. Terentiam uxorem repudiarat,

pudiarat, Publiliá alteram duxerat. respondet hac epistola Plancio Corcyræ exulanti, qui gratulatus erat Ciceroni, & quòd Cæsar ei ueniam dedisset, & quòd alteram uxorem duxisset. Scripta uidetur dum Africanum bellum gerebatur, quia ait, ut ea, quæ partim iam adsunt, partim impendent, moderate feramus, quod est difficile in huiusmodi bello, cuius exitus ex altera parte cædem ostentat, ex altera seruitutem.

126. M. CICERO
M. TERENTIO VARRONI S. D.

Ex iis literis] Varro uidetur Roma abfuisse aliquandiu, cum autem aduentus eius appropinquare diceretur, Cicero scripsit ad eum hanc epistolam, postquam uenit in urbem, quia ait, me scito posteaquàm in urbem uenerim, item per bellum Africanum, quod intelligitur, cum ait, uideor sperare debere, si te uiderim, & ea, quæ premant, & ea, quæ impendeant, me facile transiturum. cupit cum eo congredi, siue in Tusculano, siue in Cumano, siue Romæ.

252. M. CICERO S. D. C. CASSIO.

Etsi uterque nostrum] C. Casius Brundusii morabatur.

morabatur. ut scribit paulo post. se reliquisse arma ait, & in gemitu Italiæ, & in urbis miserrimis querelis uersari, properasse, ut Cæsarem in Italia uideret, nec potuisse. Scripta est per bellum Africanum, quia ait, utrunque autem positum esse arbitrabar in celeritate uictoris, quæ si fuisset, eandem clementiam experta esset Africa, quam cognouit Asia, quam etiam Achaia, id est priore anno Cæsare è Ponto per Asiam, & Græciam decedente, & ueniam omnibus dante.

93. CICERO DOMITIO S. D.

Non ea res me deterruit] Cósolatur Domitium Cicero de euersa repub. polliceturq; ei operam suam quacunque in re ei prodesse posit. De bello, quòd gerebatur, nescio quid intelligere uidetur, cum ait. Hæc quanquàm nihilo meliora sunt, nunc etiam atque etiam multo desperatiora. Videtur item Romæ esse, ex epistola.

58. M. CICERO S. D.
CN. PLANCIO.

Accepi perbreues] Consolatur iterum Plancium de exilio. Scripta est multo post alteram ad eundem Plancium, quia ait, sed tamen etsi

antea

antea ſcripſi, quæ exiſtimaui ſcribi oportere.

216. M. CICERO L. PLANCO S. P. D.

Non dubito] *Satis conſtat hanc epiſtolam ſcriptam eſſe poſt bellum Alexandrinum à Cæſare ſuperiore anno confectum. uidetur autem Plancus eſſe cum Cæſare in bello Africano ne, an Hiſpanieñſi? Africano certe, in quo, auctore Oppio, fuit, cũ Romæ per bellum Hiſpanienſe fuerit, ex Philippica II. 175. ubi ait M. Antonium ex itinere Romam reuertiſſe, ne L. Plãcus prædes ſuos uenderet. commendat ei hæreditatem Capitonis apud Cæſarem.*

78. M. CICERO S. D. A. TORQVATO.

Etſi ea perturbatio] *A. Manlius Torquatus cum pro Pompeio contra Cæſarem ſtetiſſet, hoc tempore exulabat Athenis, eum igitur Cicero conſolatur. Scripta eſt hæc epiſtola quo tempore bellum Africanum gerebatur, quia ait,* cumque omnium bellorum incerti exitus ſint, ab altera uictoria tibi periculum nullum eſſe perſpicio, quod quidem ſeiunctum ſit ab omnium interitu: ab altera te ipſum nunquam timuiſſe certo ſcio, *item.* Hoc uero tempus, quo exanimati omnes, & ſuſpenſi

ſpenſi ſumus, hoc moderatiore animo ferre debes, quod & in ea urbe es, ubi nata, & alta eſt ratio, ac moderatio uitæ. *item*, & habes Ser. Sulpicium, quem ſemper unicè dilexiſti, *qui Sulpicius tũc Achaiæ præerat, cum bellum in Africa gerebatur. De Cæſare ita ait.* nec enim is, qui adhuc in te iniuſtior, quàm tua dignitas poſtulabat, fuit, non magna ſigna dedit animi erga te mitigati.

231. CICERO ALLIENO PROCOS. S. D.

Democritus] *Allienus prætor erat in Sicilia, ut apparet ex epiſtola ſequenti, atque dum bellum Africanum gerebatur, ut ſcribit Oppius de bello Africo his uerbis.* deinde Allieno prætori, qui Siciliam obtinebat, de omnibus rebus præcipit, & de reliquo exercitu celeriter imponendo.

232. CICERO ALLIENO PROCOS. S. D.

Et te ſcire arbitror] *Eodem tempore ſcripta uidetur, quo ſuperior, quia ait,* C. Auianus in Sicilia eſt.

80. M. CICERO. S. D. A. TORQVATO.

Superioribus literis] *Et hæc etiã Africani belli tempore scripta, quia ait*, quotidie aliquid audimus rerum earum. *item*, quem exitum acies habitura sit diuinare nemo potest. *item*, nihilo te nunc maiore in discrimine esse, quàm quemuis aut eorum, qui discesserint, aut eorum, qui remanserint: alteri dimicant, alteri uictorem timent, *superiores literas intelligit eas, quarum initium est. Etsi ea perturbatio. quibus se eum consolatum esse ait. Cicero adhuc Romæ est. Torquatus Athenis.*

76. M. CICERO. S. D. L. MESCINIO.

Gratæ mihi] *Romæ scripta est belli Africani tempore, quia ait*, me nulla res alia Romæ tenet, nisi expectatio rerum Africanarum uidetur enim mihi res in propinquum ad ducta discrimen.

93. CICERO THORANIO S. D.

Etsi cum hæc ad te.] *Extremo hoc bello scripta uidetur. quia ait.* appropinquare exitus huius calamitosissimi belli, aut aliquid actũ, & confectũ, cum hæc scriberẽ uidebatur.

batur. *quanquàm de Hiſpanienſi bello poteſt etiam intelligi. Conſolatur eum de exilio.*

92. CICERO THORANIO S. D.

Dederam] *Scripta eſt triduo poſt ſuperiorem, in qua illum ſe tum conſolatum eſſe ait. aduentum Cæſaris innuit, cum ait,* non eſt quòd te aduenientibus offerre geſtias, *item*, quòd ſi recipiet ille ſe, ad tempus aderis.

80. M. CICERO S. D. A. TORQVATO.

Noui, quod ad te] *Hoc eodem tempore ſcripta eſt, quia ait,* cum hæc ſcribebam aliquid iam actum putabam, non quo ego certo ſcirem, ſed quòd non difficilis erat coniectura, *item*, equidem quòd nos Romæ ſumus, miſerrimum duco. *De Cæſare autem ſcribit hoc modo*, eius enim qui tardior in te leuando fuit, non eſt mihi dubia de tua ſalute ſententia. *Torquatus autem adhuc erat Athenis, quia ait*, reliquum eſt, quod te angat, quòd abſis tandiu à tuis, *item*, Seruium diſceſsiſſe Athenis moleſte tuli.

126. CICERO VARRONI S. D.

Caninius idem tuus] *Agit cum Varrone, quemadmodum*

admodum conuenire possint, rationem affert, cur Romæ sit, non autem absit, ut ille. extremo Africano bello scripta est, quia ait, censeo latendum tantisper ibidem, dum deferuescat ista gratulatio, & simul dum audiamus, quemadmodum negotium confectum sit, confectum enim esse existimo, *Cæsar a. d. XI. K. Apr. in acie contra Scipionem constitit. Oppius lib. V.*

127. CICERO VARRONI S. D.

Etsiquid scriberẽ] *agit de conueniendo illo. uidetur autem esse adhuc in urbe, quia ait,* scribam, quod te uelle puto, me ad te cito esse uenturum, etsi uide quæso satis ne rectum sit, nos hoc tanto incendio ciuitatis in istis locis esse.

127. CICERO VARRONI S. D.

περὶ δυνατῶν] *De conueniẽdo illo item agit, quia ait,* tu si minus ad nos, nos accurremus ad te.

128. CICERO VARRONI S. D.

Mihi uero ad Non.] *De conueniendo illo etiam agit, quia ait,* mihi si spatium fuerit in Tusculano

sculano ante Non. ueniendi, istic te uidebo, sin minus, persequar in Cumanum.

128. CICERO VARRONI.

Caninius noster] *Scripta est, quo tempore Cæsar confecto bello Africano, Romam redibat, quia ait*, nec quà uenturus sit sciri. *Hircium familiarem Cæsaris secum Romæ esse significat.*

129. CICERO VARRONI S.D.

Cœnabam apud Seium] *Agit item de aduentu Cæsaris, quia ait*, quando, quâ, quò nihil adhuc scimus, *item*, aduentat Dolabella, eum puto magistrum fore. *fuit autem in Africa Dolabella cum Cæsare, auctore Plutarcho, Cicerone in secunda Philippica. præcessit autem Cæsarem. Itaque ad Att. 187. ait*, ego misi Tironem Dolabellæ obuiam, *quòd autem ait*, non nulli dubitant. an per Sardiniam ueniat, *idem est apud Hirtium, qui ait Cæsarem Romam per Sardiniam uenisse. Item.* non desino apud istos, qui nũc dominãtur cœnitare. *agit de conueniendo eo.*

135. M. CICERO PAPIRIO PAETO S.D.

Delectauerunt] *non dum Cæsar rediisse Romam uidetur,*

uidetur, quòd intelligitur ex his uerbis, Hæc ad illum cum reliquis actis perferuntur, ita enim ipse mandauit. *item in urbe ipsum esse apparet, quòd ait,* Hirtium & Dolabellam dicendi discipulos habeo, cœnandi magistros; puto enim te audisse illos apud me declamitare, me apud illos cœnitare.

109. M. CICERO VOLVMNIO S. D.

Quòd declamationibus] *Eodem tempore scripta est, cum adhuc esset in urbe. meminit enim declamationum, meminit item Hirtij, Dolabellæ, Casij discipulorũ. Inquit præterea,* quanquàm uenies, ut ipse intelligo, in maximum quasi concursum occupationum, quas si, ut uolumus, exceperimus, ego uero multam salutem & foro dicam, & curiæ.

137. M. CICERO PAPIRIO PAETO S. D.

Cum essem otiosus] *Cicero iam Roma exierat, quod se facturum indicauerat superioribus epistolis: erat autem in Tusculano apud Hirtium, quia ait,* cum essem in Tusculano. *item,* ego me hic Hirtiano iure delecto. *cœnas significans Hirtianas. Scripta est, quo tempore Cæsar redibat ex Africa, quia ait se misisse*

discipulos obuiam Cæsari uenienti. diu autem in expectatione fuit aduentus Cæsaris, nam qui Id. Iun. Vticæ conscendit, non nisi VII. K. Sext. *Romam peruenit. Oppius lib.* V.

79. M. CICERO S. D. A. TORQVATO.

Peto à te] *Eodem tempore scripta est, quo superior, quòd & ab urbe absit, & de recreata ualetudine, ut in superiore agat, sic enim supra,* ipse melior fio primũ ualetudine, quam intermissis exercitationibus amiseram, *hic autem*, peto à te, ne me putes obliuione tui rarius ad te scribere, quàm solebam, sed aut grauitate ualetudinis, qua tamen iam paululum uideor leuari, aut quòd absim ab urbe, ut qui ad te proficiscantur scire non possim. *Videtur propius accessisse Torquatus, quia ait,* fac sciam, quid agas, & ubi futurus sis, ut quò ueniam scire possim, *& uidetur ei Cæsar ignouisse, quia ait,* nec eos, à quibus reciperis uereri debes, nec eos quos adiuuisti.

138. M. CICERO PAPIRIO PAETO S. D.

Tamen à malitia] *Iam Cæsar quartum Romam reuerterat, id est ex Africa. Narrat quemadmodum Balbus, qui cum Cæsare inde uenerat, recta*

recta à porta domum suam uenerit. uideturq; Cicero in urbem rediisse, credo propter Cæsaris aduentum, cum ex uerbis his, tum ex iis, quæ sequuntur, sed si me expediero, ut in ista loca uenire posim, non committam, ut te serò à me certiorem factum putes.

96. M. CICERO M. MARIO S. D.

Persæpe] reddit rationem, cur ante ad Põpeium uenerit, postea eum reliquerit. Scripta uidetur confecto bello Africano, quia ait, discessi ab eo bello, in quo aut in acie cadendum fuit, aut in aliquas insidias incidendum, aut deueniendum in uictoris manus, aut ad Iubam confugiendum, aut capiendus tanquàm exilio locus, aut consciscenda mors uoluntaria, innuit autem Catonem, qui hoc bello sibi mortem consciuerat. uidetur eodem tempore in urbe scripta, quo superior, quia ait, Ego si quæ uolo expediero, breui tempore te, ut spero, uidebo.

137. M. CICERO PAPIRIO PAETO S. D.

Non tu homo] Respondet quid de agris futurum speret, quos diuisurum militibus suis Cæsarem fama erat. Itaque ait, Veientem quidem agrum, & Capenatem metiuntur,

 hic

hic non longe abest à Tusculano, nihil tamen timeo. *in urbe autem esse uidetur cum Cæsare, quia ait.* Hoc tamen scito non modo me, qui consiliis non intersum, sed ne ipsum quidem principem scire, quid futurum sit, *apparet præterea hoc anno scriptam esse, quia ait*, de lucro propè quadriēnium uiuimus, *siquidem hic erat quartus belli ciuilis annus.*

138. M. CICERO S. D. PAPIRIO PAETO.

Dupliciter] *Romæ se esse significat, cū ait*, mane salutamus domi & bonos uiros multos, sed tristes, & hos lætos uictores. *Hircio cœnam dedisse sine pauone ait, item se non potuisse uenire ad Papirium, ut constituerat, uenturum tamen, & cum eo cœnaturum.*

141. M. CICERO PAPIRIO PAETO S. D.

Heri ueni in Cumanum] *agit de conuenien-do Papirio, & cœnando cum eo, ut supra. Se uero uenisse in Cumanum nunciat.*

98. M. CICERO M. MARIO S. D.

A. d. VIII. K.] *In Cumanum se uenisse ait, quod etiam scripsit in superiore epistola ad Papirium.*

pirium. monet Marium, ut se biduo, aut triduo expectet, quia dixerat in epistola ad eundem, cuius initium est. Persæpe : ego, si quæ uolo expediero, breui tempore te, ut spero, uidebo. *Hoc eodem tempore fingit se cum Varrone in Cumano sermonem illũ habuisse, quem scripsit lib.* IIII. *Academicorum ad Varronem.*

47. M. T. C. SER. SVLPICIO S. D.

Vehementer] *Ser. Sulpicius Achaiam proconsule regebat præfectus à Cæsare, antequam in Africam iret, quemadmodum scribit ad Cæcinam,* Brutum Galliæ præfecit, Sulpicium Græciæ, *& ad Torquatum exulantem Athenis,* & habes Ser. Sulpicium, quem semper unice dilexisti. *item,* Seruium discessisse Athenis moleste tuli. *consolatur eum de communibus miserijs. Scripta uidetur hoc tempore, cum Cicero Romæ cum Cæsare esset, quia ait.* Cæsar ipse ita de te iudicat, & omnes ciues sic existimant, quasi lumen ali quod, extinctis cæteris, elucere sanctitatem, prudentiam, & dignitatem tuam. *Illa autem indicãt Seruium abesse, quæ sequuntur,* quòd autem à tuis abes, id eo leuius ferendum est, quòd eodem tempore à multis, ac magnis molestiis abes.

228.M. CICERO P. SERVILIO ISAVRICO PROCOS. COLLEGAE S. D.

Gratæ mihi uehementer] *P. Seruilius Isauricus, qui biennio ante consul fuit, Asiam proconsule regebat. hoc tempore hæc epistola scripta uidetur, quia Ciceronem cum Cæsare Romæ fuisse apparet, qui nunquam cum eodem per bellum ciuile antea fuerat, ex his uerbis.* Ego ad te de reip. summa quid sentiam non sæpe scribam propter periculum eiusmodi literarum. quid agatur autem scribam sæpius. sperare tamen uideor Cæsari collegæ nostro fore curæ, & esse, ut habeamus aliquam remp. cuius consiliis magni referebat te interesse: sed si tibi utilius est, id est gloriosius, Asiæ præesse, & istam partem reip. male affectam tueri, &c.

56.M. CICERO P. NIGIDIO FIGVLO S. D.

Quærenti] *Idem dico de hac epistola, ac de superioribus proximis, quod ex his uerbis intelligitur*, nec mihi quicquam tali tempore in mentem uenit optare, quod non ultro mihi Cæsar detulerit. *item*, obtinemus ipsius Cæsaris summã erga nos humanitatem. *item*, ego quod intelligere, & sentire, quia

quia ſum Romæ, & quia curo, attẽdoq;, poſſum, id tibi affirmo, te in iſtis moleſtiis, in quibus es hoc tempore, non diutius futurum. *item ſcripta uidetur antequàm Marcellus reſtitueretur, quia ait,* ipſius conſuetudinem, quam adhuc meus pudor mihi clauſit, inſinuabo, *neque enim niſi poſt Marcelli reſtitutionem Cicero in rep. loqui cœpit, ex oratione pro Marcello. conſolatur Nigidium de exilio.*

88. M. CICERO TREBATIO S. D.

Antea miſiſſem] *Exulabat pariter Trebatius, atque Torquatus, & Nigidius. Hinc igitur conſolatur, eiq; operam ſuam pollicetur, ut illis. Quoniam autem eaſdem ſententias ponit in his duabus epiſtolis ad Trebatium, quas uſurpauit in ijs ferè, quæ ſcriptæ ſunt ad Torquatum, & Nigidium, propterea eo adducti ſumus, ut putauerimus eas eodem tempore ſcriptas eſſe. Sententiæ autem potiſsimum ſunt hæ,* & ipſe, qui plurimum poteſt, quotidie mihi delabi ad æquitatem, & ad rerum naturam uidetur, &c. *item*, neque ipſe Cæſar, ut multis rebus intelligere potui, eſt alienus à nobis, & omnes ferè familiariſsimi eius caſu deuincti magnis meis ueteribus officiis, me diligenter obſeruant, & colunt.

 Itaque

Itaque si quis mihi erit aditus de tuis fortunis, id est de tua incolumitate, agam per me ipse, & moliar. *itemq; alia eiusmodi. Praecedit autem haec inferiorem, quia in hac significat, se nunquam antea ad illum scripsisse, cum ait,* antea misissem ad te literas. *Hic autem non est Trebatius ille, ad quem Cicero scripsit lib.* VII. *quoniam ille Caesari amicus fuit, hic inimicus.*

52. M. T. CICERO S. D. M. MARCELLO.

Etsi eo te adhuc consilio] *M. Marcellus, quia in consulatu suo Caesari inimicissimus fuerat, & partes Pompeianas secutus erat, nec Caesari uictori supplex ire uoluerat, Mitylenis morabatur. hortatur eum Cicero, ut Romam ueniat, & se Caesari summittat, neque enim adhuc ei Caesar ignouerat. ex his uerbis.* sic enim intellexi nihil aliud esse, quod dubitationem afferret ei, penes quem est potestas, nisi quòd uereretur, ne tu illud beneficium omnino non putares.

90. M. CICERO Q. LIGARIO S. D.

Etsi tali tuo tempore] *Docet Ligarium quid de salute eius à Caesare petenda speret, nam et ipse quòd contra Caesarem stetisset in Africa, exulabat. se*

bat. se cum Cæsare Romæ esse, satis aperte in ipsa epistola ostendit.

87. M. CICERO TREBATIO S. D.

Ego quanti te faciam] *De hac epistola supra dictum est.*

53. M. CICERO S. D. M. MARCELLO.

Neque monere] *Iterum hortatur Marcellum, ut se Cæsari summittat sui ipsius exemplo, cum ait,* ut quod ego facio, tu quoque in animum inducas. *item,* is etiam, qui omnia tenet, fauet ingeniis, nobilitatem uero, & dignitatem hominum, quantum ei res, & ipsius causa concedit, amplectitur, *quæ uerba ostendunt, nondum Cæsarem ignouisse Marcello.*

108. M. CICERO GALLO S. D.

Miror] *Scripta uidetur dominante Cæsare, quia ait,* & ais fore, ut te Cæsar restituat, *quia uero subiungit,* negas me audere quod sentiam dicere, *hoc anno scripta uidetur antequàm loqui in rep. cœpisset, cuius rei initium fecit, cum pro Marcello in Senatu dixit, ex oratione ipsa.*

48. M. T. CICERO SER. SVLPICIO S. D.

Accipio excusationem] Adhuc Ser. Sulpicius *Achaiæ præerat. nunciat ei Cicero, ut Cæsar in Senatu dixerit, se M. Marcello redeundi potestatem facere, atque ut ipse Cæsari propterea pluribus uerbis gratias egerit, cum silere in perpetuum statuisset.*

54. M. CICETO S. D. M. MARCELLO.

Etsi perpaucis] Hortatur Marcellum, ut domum *redeat. Scripta est, postquàm Cæsar Marcello ignouit, quia ait,* denique si fuit magni animi non isse supplicem uictori, uide ne sit superbi aspernari eiusdem liberalitatem. *ostendit præterea se paucis ante diebus ad eum literas dedisse quibus doceret, quid ei faciẽdum esset, fuerunt autem illæ, quibus nunciauit Cæsarem ei in Senatu pepercisse, quæ non extant.*

89. M. CICERO AMPIO BALBO S. D.

Gratulor tibi mi Balbe] Gratulatur Balbo, *quòd à Cæsare restitutus sit. erat in urbe Cicero cum Cæsare, quia ait.* omnia promissa, confirmata, certa, & rata sunt, quæ ad reditum & salutem tuam pertinent, uidi, cognoui, interfui.

88. M.

88.M.CICERO TREBATIO S.D.

Dolabellam] *Gratulatur Trebatio, quòd à Cæsare per Dolabellam restitutus sit.*

82.M.CICERO A.CAECINAE S.D.

Vereor] *Cæcina scripserat librum contra Cæsarem, & ea de re exulabat. nunciat se breui gratulaturum esse, quòd ei Cæsar ignouerit, polliceturq; ea in re operam suam. scripta est posteaquam Cæsar Marcello pepercit, quia ait,* Marcellum, cui maxime succẽsebat, cũ maxima illius dignitate restituit, *ostendit præterea se Romæ cum Cæsare esse, cum ait,* me amicissime quotidie magis Cęsar amplectitur.

55.M. MARCELLVS M.CICERONI S.

Plurimum] *Respondet Marcellus literis Ciceronis, quæ interciderunt, quibus Cicero gratulatus erat, quòd ei Cæsar ignouisset, & suaserat ei, ut Romam rediret, quod ex his uerbis colligitur.* Res quemadmodum acta sit, uestræ literæ declarãt, *itẽ,* gratulatio tua &c.

108.M.CICERO CVRIO S.D.

Memini] *Curius hoc tempore morabatur Patris*

urbe

urbe Achaiæ, quemadmodum ex epistola, cuius initium est, M. *Curius; intelligi potest, in qua* M. *Curium Ser. Sulpicio Achaiæ hoc tempore procos. commendat. Laudat eum, quòd absit ab urbe, euersa rep. De Cæsare aũt, et de se, qui Romæ una esse uidentur, ita ait,* nec uero nũc culpa in eo est, in cuius potestate omnia sunt, *item,* cum salutationi nos dedimus amicorum, quæ fit hoc etiam frequentius, quàm solebat, quòd quasi auem albam uidentur bene sentientem ciuem uidere, abdo me in bibliothecam.

134. CICERO PAPIRIO PAETO S. D.

Duabus] *Scripta est, antequàm Cæsar in Hispaniam proficisceretur (profectus est autem extremo hoc anno) item, cum idem præfectus esset moribus (præfectus est autem postquàm ex Africa rediit, auctore Dione) Hæc autem ex his uerbis intelliguntur,* quandiu hic erit nôster hic præfectus moribus, parebo auctoritati tuæ, cum uero aberit, ad fungos me tuos conferam.

142. M. CICERO PAPIRIO PAETO S. D.

Accubueram] *Eodem tempore scripta uidetur, quo superior, quia ait, se ad eum uenturum, & cum*

cum eo cœnaturũ, ut in superiore, cum inquit, nihil est quòd aduentum nostrum extimescas, non multi cibi hospitem accipies, sed multi ioci, *item in utraque legis sumptuariæ meminit, supra enim*, domum si habebo in denos dies singulos legis sumptuariæ conferam, *hic uero*, epulamur unà non modo contra legem, si ulla nunc lex est, sed etiam intra legem, & quidem aliquãto.

91. M. CICERO Q. LIGARIO S. D.

Me scito] *Nunciat se pro eo supplicasse domi Cæsari. extremo autẽ anno scripta est, quia ait,* Ego idem tamen cum ad II. K. intercalares priores rogatu fratrum tuorum uenissem mane ad Cæsarem, *intelligit autem II. K. intercalares priores, ultimum diem prioris mensis ex duobus illis, quos interposuit Cæsar se, et Lepido cos. inter Nouembrem, & Decembrem menses, ut annum confusum ordinaret, auctore Macrobio lib. primo Saturnalium.*

86. M. CICERO A. CAECINAE S. D.

Cum esset] *Quia K. Ian. præfinitæ erant à Cæsare Cæcinæ, quibus ille esse in Sicilia posset. idq; ex Largo Cæcinæ amico Cicero audierat, propterea, profecto in Hispaniã Cæsare à Balbo, & Oppio.*

et Oppio, qui Romæ remãserant, impetrarat, ut ultra K. Ian. esse posset. qua de re Cæcinam hac epistola certiorem facit. monet præterea, ne ad reliquias Asiaticæ negociationis proficiscatur, datq; ei literas commendatitias, quas Furfano proconsuli in Siciliam profecturo reddat, quæ sequuntur.

87. M. CICERO T. FVRFANO S. D.

Cum A. Cæcina] Hæ literæ cum superioribus coniunguntur.

85. A. CAECINA M. CICERONI S. D.

Quod tibi non tam cito] Excusat filium, quòd librũ non tam cito Ciceroni reddiderit. de Asiatica negotiatione ita respondet. De Asiatico itinere, quanquàm summa necessitas premebat, ut imperasti, feci. Oratoris Ciceronis meminit, quem scripsit ad M. Brutum hoc anno in Galliam, absoluto Catone. ex oratore.

82. M. CICERO A. CAECINAE S. D.

Quotiescunque] Respondet se legisse librum, eumq;, ut ille superiore epistola præceperat, diligentissime custodire. consolatur de exilio.

Huic

Huic loco subiungere placuit epistolas quasdã commendaticias ad Ser. Sulpicium, M. Brutum. P. Seruilium, L. Acilium, qui in prouincijs erano hoc anno. Quod fecimus hoc consilio, ne cũ difficilis earum dispositio esset, quia nihil præter commendationem continerent, reliquarum superiorum historiam impedirent.

Quæ ad Ser. Sulpicium in Achaiã scriptæ sunt.

211. M. CICERO SER. SVLPICIO S. D.

M. Curius] Ser. Sulpicium hoc anno Achaiæ præfuisse satis ante demonstrauimus, huic commendat M. Curium, qui Patris negotiabatur.

211. M. CICERO SER. SVLPICIO S.

Non concedam] Commendat res Attici epiroticas.

212. M. CICERO SER. SVLPICIO S. P. D.

Cum Lysone Patrensi] Commendat Lysonem Patrensem.

212. M. CICERO SER. SVLPICIO S. P. D.

Asclapone Patrensi] Commendat Asclaponem Patrensem.

212. M. CICERO SER. SVLPICIO S.P.D.

M. Aemilius] *Commendat domum Auiani, & rem familiarem, quæ est Sycione.*

213. M. CICERO SER. SVLPICIO S.P.D.

T. Manlium] *Commendat Manlium, qui negotiatur Thespijs.*

213. M. CICERO SER. SVLPICIO S.P.D.

L. Cosſinio] *Commendat Libertum L. Cosſinij.*

214. M. CICERO SER. SVLPICIO S.D.

Cum antea] *Rursus cõmendat Lysonem Patrensem.*

214. M. CICERO SER. SVLPICIO S.P.D.

Hagesaretus] *Commendat Hagesaretum Larissæum.*

214. M. CICERO SER. SVLPICIO S.P.D.

L. Mescinius] *Commendat negotia L. Mescinij, quæ erant in Achaia. scriptam autem esse hoc anno hãc epistolam, quo cõsul fuit M. Lepidus, apparet ex eo, quod ait,* quod quo minore dubitatione

dubitatione facere posſis literas ad te à M. Lepido conſule &c.

215. M. CICERO
SER. SVLPICIO S. D.

Licet eodem exemplo] *commendat rurſus rem Auiani, & meminit Ser. Sulpicij filij.*

215. M. CICERO
SER. SVLPICIO S. P. D.

Etſi libenter] *Commendat rurſus rem Meſſinij.*

Quæ ad M. Brutum in Galliam ſcriptæ ſunt.

207. M. CICERO BRVTO S. P. D.

Cum ad te tuus Quæſtor] *M. Brutus præfectus fuerat à Cæſare Galliæ citeriori eo tempore, quo in Africã profectus eſt, teſte App. et Plutarcho in Bruto, Itaque ſcribit Cic. ad Cæcinam li.* VI. Brutũ Galliæ pręfecit, Sulpiciũ Græciæ. *apparet etiam ex Oratore Ciceronis M. Brutum præfuiſſe Galliæ poſt bellum Africanum, quia in eo ait, ſe Catone abſoluto aggreſſum eſſe ſcribere oratorem ad M. Brutum, qui tum erat in Gallia. addit præterea.* Ergo omnibus terris una Gallia communi non ardet in-

 cendio,

cendio, in qua frueris ipſe te, cum in Italiæ luce cognoſceris. *Succeſſit autem Bruto hoc anno* III. K. Ian. *Panſa. fam.* 253. *Huic Cicero commendat Varronem Quæſtorem tum, cum Galliæ præerat.*

208. M. CICERO BRVTO S. P. D.

Quia ſemper] *Commendat Arpinates.*

209. M. CICERO BRVTO S. D.

Alia epiſtola] *Commendat Q. Suffidium Arpinatum legatum.*

209. M. CICERO BRVTO S. D.

L. Caſtronius.] *Commendat L. Caſtroninm.*

209. M. CICERO BRVTO S. D.

L. Titio] *Comm endat Strabonem.*

Quæ ad P. Seruilium Iſauricum ſcriptæ ſunt.

227. M. CICERO P. SERVILIO S. D.

A. Cæcinam] *P. Seruilium Iſauricum in Aſia proconſule fuiſſe ante demoſtratum eſt. ei commendat*

mendat A. Cæcinam.

228. M. CICERO P. SERVILIO S. D.

Ex prouincia] Commendat Andronem Laodicensem.

228. M. CICERO
P. SERVILIO COLLEGAE S.

C. Curtius] Commendat rem C. Curtij, quam habet cum quodam Colophonio.

229. M. CICERO
P. SERVILIO COLLEGAE S. D.

Quia non est obscura] Commendat T. Ampium Menandrum.

229. M. CICERO
P. SERVILIO COLLEGAE S. D.

Multos tibi commendem] Commendat T. Agusium.

229. M. CICERO
P. SERVILIO COLLEGAE S. D.

Cerelliæ] Commendat possessiones Asiaticas Cerelliæ.

Quæ ad Acilium proconsulem Siciliæ scriptæ sunt.

218. M. CICERO ACILIO PROCOS. S.

L. Manlius] Acilius hic proconsul erat in Sicilia, quemadmodum ex epistolis sequentibus omnibus apparet: erat autem quo tempore Cæsar dominabatur, quia in una harum epistola, cuius initium est. cum Demercio Mega, ait, ei Dolabella rogatu meo ciuitatem à Cæsare impetrauit, qua in re ego interfui. ex his uerbis intelligi potest, et Cæsarem obtinere hoc tempore remp. & Ciceronem cum illo fuisse in gratia, quod fieri non potuit, nisi postquam bellum Africanum confectum est, & Cæsar Romam rediit, nam nisi post bellum Africanū Cæsarem Cicero non uidit. Huic Acilio forte successit Furfanus, de quo in epistola ad Cæcinam 86. Acilius autem forte is est, qui sequenti anno Ser. Sulpicio in Græciam successit. commendat ei L. Manlium.

218. CICERO ACILIO PROCOS. S. D.

C. Flauio] commendat Flauium.

218. CICERO ACILIO PROCOS. S.

In Alesina] Commendat M. & C. Clodios ex Alesina ciuitate, quæ est in Sicilia.

218. C.

218. CICERO ACILIO PROCOS. S.

Cn. Otacilio] *Commendat negotia Nasonis, quæ habet in Sicilia.*

219. CICERO ACILIO PROCOS. S.

Auitum] *Commendat Lysonem Lilybætanum. Lilybæum autem in Sicilia est.*

219. CICERO ACILIO PROCOS. S.

C. Auianus] *Commendat negotia Auiani.*

219. CICERO ACILIO PROCOS. S.

Cum Demetrio Mega] *Commendat Demetrij Siculi negotia.*

219. CICERO ACILIO PROCOS. S.

Hippiam] *Commendat Hippiam Calatinum. Calate autem in Sicilia est.*

219. CICERO ACILIO PROCOS. S.

L. Brutius] *Commendat L. Brutium amicũ suum iam inde à quæstura sua Siciliensi.*

220. CICERO ACILIO PROCOS. S.

Cum familia Titurnia] *Cōmēdat* M. *Titurniū.*

CAESARE DICTATORE III. DES. IIII.
ET COS. IIII. SINE COLLEGA.
An. ab urbe cond. DCCVIII.

91. M. CICERO LEPTAE S. D.

Simul accepi] *Cæsar hoc anno cum* Pompeij *liberis pugnauit, in* Hispania*, cum eò extremo superiore anno* Roma XXVII. *diebus peruenisset* Appiano *auctore, et in castris tertiam* Di*ctaturam iniisset, auctore* Dione. Hoc *igitur tempore scripsisse uidetur hanc epistolam* Cicero*, quia ait*, de Hispaniis noui nihil. magnum tamen exercitum Pompeium habere constat, nam Cæsar ipse ad nos misit exemplum Patieti literarum, in quo erat, illi XI. esse legiones. *præterea meminit* Ora*toris sui, ita,* Oratorem meum tantopere à te probari uehementer gaudeo, *se* Romæ *esse significat, cum ait,* me Romæ tenuit omnino Tulliæ meæ partus, sed cum ea quemadmodum spero satis firma sit, teneor tamen dum à Dolabellæ procura-

toribus

toribus exigam primam pensionem.

254. M. CICERO C. CASSIO S. P. D.

Longior epistola] *scripta est initio belli Hispaniensis, qui ait,* de Hispania nihil adhuc certi, nihil omnino noui.

253. M. CICERO S. D. C. CASSIO.

Præposteros] *scripta est eodem tempore, quo superior, quia ait,* de Hispania noui nihil, sed expectatio ualde magna, rumores tristiores. Pansa noster paludatus a. d. III. K. Ian. profectus est. *id est in Galliam Cisalpinam, ut M. Bruto succederet, ex epistola ad Att. 195. Nunciat P. Syllam mortuum. Hanc secundam esse ad Cassium epistolam indicat, cum ait,* alteras habebis has breues.

131. CICERO P. DOLABELLAE S. D.

Non sum ausus] *Dolabella erat in Hispania cum Cæsare, ex Philip. secunda. Scripta hæc est eodem tempore, quo superior, quia ait,* te scire uolo uehementer populum solicitum fuisse de P. Syllæ morte. *cuius meminit in superiore.*

253. M. CICERO C. CASSIO S. P. D.

Puto te iam suppudere] *Hanc tertiam epistolam uocat, seq́; eam scripsisse ait, antequam ab illo ne schedulam quidem acceperit: ex quo intelligi potest, non multo post secundam esse scriptam. De spectris Catianis agit.*

254. C. CASSIVS S. D. M. CICERONI.

Non mehercule] *Respondet superioribus epistolis, quibus Cicero nunciarat de Pansa, & de spectris Catianis egerat. eodem tempore scripta est, quia ait,* in Hispaniis quid geratur rescribe, si Cæsar uincit celeriter me expecta.

132. CICERO DOLABELLAE S. D.

C. Suberinus] *Commendat Dolabellæ, qui in Hispania erat cum Cæsare, C. Suberinum, quem repetino bellum oppressum esse ait in Hispania, in qua post Afranium superatum, nemo bellum fore putarat.*

209. CICERO C. CAESARI IMP. S.

Præcilium] *Cæsar in bello erat, ut puto, Hispaniēsi, cum Præcilium hac epistola ei Cicero commendauit,*

mendauit. quoniam autem in titulo est Imp. uidetur scripta post XI. K. Mart. nam eo die Cæsar Imp. appellatus est, Ategua in Hispania capta. auctore Oppio.

210. M. CICERO C. CAESARI IMP. S.

P. Crassum] *Commendat Cæsari P. Crassum; eundem esse in Hispania hinc intelligitur, quòd ait,* in Hispaniam ad te maxime ille quidem suo consilio, sed etiam me auctore, est profectus.

131. CICERO DOLABELLAE SVO S. D.

Vel meo] *Cicero hoc anno mense, ut puto, Ianuario, filiam amisit, quæ ex partu perijt, ut ait Pædianus in Pisonianam. Itaque Cæsar scripsit literas consolatorias ex Hispania ad Ciceronem prid. K. Maij datas, ut ait ad Att. 211. a. cum autẽ eius rei ignarus Dolabella desideraret literas Ciceronis, ipse ei hac epistola ita respondet.* Vel meo ipsius interitu mallem literas meas desiderares, quàm eo casu, quo sum grauissime afflictus, quem ferrem certè moderatius, si te haberem. *non scribit autem apertè de obitu Tulliæ, quia fama iam accepisse eam putat, quemadmodum Cæsar acceperat. Quod autem addit,* sed quoniam breui tempore.

ui tempore, ut opinio nostra fert, te sum uisurus. *item* celeriter unà futuros nos arbitror, *id ait, quia finem belli Hispaniensis adesse intelligebat. Sic enim scribit ad Att.* 199. Hirtius literas dedit Narbone XIII. K. Maii, in quibus scriptum erat Sex. Pompeium Corduba exisse, & fugisse in Hispaniam citeriorem, Cneum fugisse nescio quo, nihil præterea noui. *Hirtius autem lib. V. tradit Cn. Pompeiũ interfectum esse à Cæsare prid. Id. Apr. at Dio scribit uictoriam Cæsaris Hispaniensem Romæ nunciatam esse pridie Parilia, id est X. K. Maij.*

49. SER. SVLPICIVS M. CICERONI S.

Posteaquam] *Ser. Sulpicius ex Græcia consolatur Ciceronem de obitu filiæ. certiorem se esse facturum eum de prouincia ait, ubi tranquilliore eum esse animo cognouerit.*

69. M. CICERO S. D. L. LVCEIO Q. F.

Quanquam] *Lucceius, ut cæteri, consolatus erat literis Ciceronem de obitu filiæ, quæ literæ interciderunt. his respondet Cicero cum ait,* ergo & domestica feremus, ut censes, & publica paulo etiã fortius fortasse quàm tu ipse, qui præcipis, *item,* ut mones, quantum

potero,

potero, me ab omnibus molestiis, & angoribus abducam, *Sic ad Att.* 212. *b. de morte filiæ*, uellem domestica ferre possem, quàm ista contemnere.

265. TVLLIVS TIRONI S.

Spero ex tuis literis] *Tiro hoc tempore iterum ægrotauerat, quantum autem intelligi potest ex* XII. *epistolarum ad Att.* 198. *a. mense Maio conualuerat, inquit enim*, Ego hic uel sine Sica, Tironi enim melius est, facillime possem esse, ut in malis, *in hac autem inquit*, spero ex tuis literis tibi melius esse, *item*, Ego hic cesso, quia ipse nihil scribo, *In agris Cicero erat. Tiro Romæ.*

263. TVLLIVS TIRONI S.

Video] *Nondum firmus erat Tiro, quia ait*, ualetudo tua me ualde solicitat, sed inserui, & fac omnia: tum te meum esse, tum mihi cumulatissime satisfacere putato, *idem autem scripsit in superiore, cum inquit*, mecum es, si te curas. *Docet eum, non recte dici, fideliter inseruire ualetudini.*

264. TVLLIVS TIRONI S.

Solicitat] *Sperat Tironem cito firmum fore, si diligentiam adhibuerit. item ait*, tu potes K. spectare gladiatores, postridie redire, & ita censeo.

264. TVLLIVS TIRONI S.

Expecto] *Se ait expectare literas Tironis, Tironem magis. in hac, ut in superiore, meminit Demetrij.*

262. TVLLIVS TIRONI S.

Ego uero cupio] *Iam firmior esse uidetur Tiro, quia ait*, ego uero cupio te ad me uenire, sed uiã timeo, grauissime ægrotasti. *item*, iam ad id biduum, quod fueris in uia, dum in Cumanum uenis, accedent continuo ad reditum dies quinque. Ego in Formiano a.d III. K. esse uolo: ibi te ut firmum offendam, mi Tiro, effice, *scripta est post epistolam, cuius initium est.* Video. *quia ait.* docui te fides ἔτυμον quod haberet, *quòd autem ait.* Pompeius erat apud me cum hęc scribebam, *uidetur legendum*, Pomponius. *Data est* XIIII. K. *ut puto*, Iunias.

263. TVLLIVS CICERONI S.

Quid igitur?] *Iam Tiro uidetur in Tusculanum uenisse, quia ait,* si uero etiam Tusculanum tibi profuerit, Dii boni quanto illud mihi erit amabilius, *item*, fac bellus reuertare, non modo te, sed etiam Tusculanum nostrum plus amem, *item*, te quando expectemus, fac ut sciam.

51. M.T. CICERO S.D. SER. SVLPICIO.

Ego uero] *Respondet epistolæ qua Sulpicius se consolatus est de morte filiæ. Iam Sulpicius decedere cogitabat è Græcia, quia ait,* sperabam tuum aduentum, sic enim audiebam, appropinquare. *quod idem significat etiam Sulpicius in epistola, cuius initiũ est, Etsi scio, prid. K. Iun. Athenis data. In agris esse se ostendit, cum ait.* Itaque & domo absum, & foro.

55. M. CICERO M. MARCELLO S.

Etsi nihil noui] *Iam Cicero expectabat Marcellum, qui se illius consilio usurum esse rescripserat, quod intelligitur ex his uerbis,* magisque tuas literas expectare incipiebam, uel te potius ipsum. *Veretur autẽ, ne, quanquàm Marcellus redire decreuerat, tamen tar-*

dius

dius decedat, ſiquidem ait, uenit mihi in mentem ſubuereri interdum, ne te delectet tarda deceſsio, *ſcripta eſt autem multo poſt ſuperiorem illam. Etſi perpaucis: quia ambas has literas ait ſe dediſſe Theophilo liberto eius ad eum proficiſcenti. oportet enim Theophilum poſt ſuperiores illas literas in Græciam allatas Romam rediſſe, nunc autem ad Marcellum iterum in Græciam proficiſci.*

55. SER. SVLPICIVS CICERONI S.

Etſi ſcio] *Has literas dedit Sulpicius prid. K. Iun. Athenis, quibus certiorem facit Ciceronem, M. Marcellũ Italiam uerſus nauigaturum, antequàm conſcenderet, à P. Chilone eſſe interfectum.*

70. L. LVCEIVS Q. F. S. D.
M. T. CICERONI M. F.

Si uales, bene eſt: ego ualeo, ſicut ſoleo] *Cicero in ſolitudine erat mẽſe Iunio, ut eſt ad Att. 209. b. Vt autem Brutus conſolatus eſt Ciceronem de morte filiæ tum, cum in ſolitudine erat, ut eſt ad Att. 199. a. b. 190. a. Sic Luceius eodem tempore eundem iterum conſolatus eſt, ut apparet ex epiſtola.*

71. M.

71. M. CICERO L. LVCEIO Q. F. S. D.

Omnis amor tuus] *Reſpondet ſuperiori epiſtolæ, qua ſe conſolatus eſt Luceius.*

65. P. VATINIVS IMP.
M. CICERONI SVO S.D.

Si uales bene eſt, ego ualeo. Si tuam conſuetudinem] *P. Vatinius hoc anno cum Imperio à Cæſare miſſus eſt in Illyricum hac occaſione, auctore Appiano in Illyrico. Cum Q. Cornificius Quæſtor Cæſaris pro prætore in Illirico à M. Octauio Pōpeij duce, qui ſe ex fuga Pharſalici prælij magna claſſe in illum ſinū contulerat, premeretur, Gabiniusq; mādato Cæſaris in Illyricum cum legionibus nouis profectus ibi mortuus animum Octauio addidiſſet, tum Vatinius Brunduſio cum aliquot nauibus aduerſum Octauium miſſus eſt, qui uicto demum, fugatoq; Octauio, & prouincia recepta, ac Cornificio reddita uictor cū toto exercitu, & claſſe Brunduſium ſe recepit, ut tradit Oppius lib. IIII. Has deinde Illyriorum, qui cum Octauio ſteterant iniurias cum Cæſarem ulturum eſſe, confectis omnibus bellis Illyrij timerent, ad Cæſarem legatos miſerunt, qui ſe ut in amicitiam, fidemq; reciperet, peterent. Quibus Cæſar reſpondit, ſe ſi tributa penderēt, obſidesq; darent, ueniam illis eſſe daturum.*

turum. Vtrunque autem pollicentibus ipsis Vatinium cum legionibus, & magno equitatu ad eum misit. Hoc autem factum est, quantum ex Appiano, & ex his epistolis intelligi potest, hoc anno, uictis quidem Hispaniis, uerum non dum Cæsare Romam reuerso. Qua in prouincia, oblata belli gerendi occasione, cum Vatinius bene rem gessisset, atque Imperator appellatus fuisset, de rebus gestis ad Senatum misit literas, petiitq; per has etiam literas à Cicerone, ut supplicationem ea de causa sibi decerneret. Epistola data est III. Id. Quint. Naronæ. Ergo ante reditum Cæsaris. Nunciat præterea se audisse. seruum eius fugitiuum esse cum Vardæis, de quo nihil Cicero sibi mãdarit, se illum inuenturum, nisi in Dalmatiam aufugerit. ex quo apparet eum nunc in Illyrico esse.

229. CICERO VARRONI S.D.

Etsi munus] Mittit ad Varronem quatuor libros Academicos. apparet hanc epistolam scriptam esse hoc anno circa Id. Quint. ex epist. ad Att. 214. a.

231. M. CICERO SVLPICIO IMP. S.

Cum his temporibus] Pleriq; existimant in titulo huius epistolæ scribendum esse pro Sulpicio,

cio, Vatinio, atque his literis Ciceronem Vatinij
ſuperiori epiſtolæ reſpondere, quòd ſe ei luben-
ter ſupplicationem decreuiſſe dicat. quibus &
ipſe aſſentirem, niſi hæc uerba ſubſequerentur:
præterea à te peto maiorem in modum
pro noſtra amicitia, & pro tuo perpetuo
in me ſtudio, ut hac etiam in re elabores.
Dionyſius ſeruus meus, qui meam biblio
thecam multorum numorum tractauit,
cum multos libros ſumpſiſſet, nec ſe im-
pune laturum putaret, aufugit. is eſt in
prouincia tua. eum, & M. Bollanus, &
multi alii Narone uiderunt. ego ſi homi
nem per te recuperauero, ſummo me à
te beneficio affectum arbitrabor. *neque*
enim intelligi poteſt, cur Cicero ad Vatinium
ita ſcripſiſſet, cum ille in ſuis literis ita nun-
ciaſſet. dicitur mihi ſeruus tuus anagno-
ſtes fugitiuus cum Vardæis eſſe, &c. *Ac-*
cedit, quòd ſi ad Vatinium ſcripſiſſet, non uide-
tur ueriſimile ita loquuturum fuiſſe. Non exi
ſtimaui, me ſaluo iure noſtræ ueteris ami
citiæ, multorumq; inter nos officiorum
facere poſſe, ut honori tuo deeſſem. *cum*
quo inimicitiæ fuerunt. Itaque uereor, nec hic
P. Sulpicius alter proconſul Illyrici ſit pari cum
Vatinio imperio à Cæſare miſſus. quãdoquidem
Vatinius in re geſta contra Octauium collegam
habuit etiam Sulpicium. Quod intelligitur ex

his uerbis Oppij lib. V. Cæsar cum cohortibus septem, quæ ex ueteranis legionibus in classe cum Sulpicio, & Vatinio rem gesserant ex oppido Ruspina egressus, proficiscitur ad portum. *Quod si ita est, ergo ut Vatinius, sic Sulpicius ob rem bene gestam de supplicatione à Cicerone petierat. Vt autem Vatinij literæ extant, sic Sulpicij exciderunt. Vt ad Vatinium responsio desideratur, sic ad Sulpicium habetur. Vt Vatinius se sine literis Ciceronis de seruo eius curaturum scripserat, sic Sulpicius de eodẽ seruo inuestigãdo rogatur.*

92. CICERO LEPTAE S.

Maculam] *Scripta est, dum expectabatur Cæsar ex Hispania, quia ait*. Ego me Asturæ diutius arbitror commoraturum, quoad ille quandoque ueniat. *meminit etiam Oppij, & Balbi, qui Romæ remanserant, Cæsare in Hispaniam profecto. Balbum autem ægrum fuisse, & in hac epistola ait, & ad Att. 222. b. in epistola hoc tempore scripta.*

106. M. CICERO M. FABIO GALLO S. D.

Amoris quidem tui] *Iudicium P. Sextij, de quo fit in hac epistola mentio, ostendit eam hoc tempore scriptam esse, quia eadem de re scribit ad Att.*

ad Att. menſe Sextili. 223. antequam Cæſar Romam uenerit.

107. CICERO M. FABIO GALLO S. D.

Quòd epiſtolam] Apparet ſcriptam eſſe aduentante Cæſare ex Hiſpania, quia ait. Magiſter adeſt citius, quàm putaramus, magiſtrum autem Dictatorem Cæſarem intelligit. Sic in epiſt. ad Att. 223 ſcripta menſe Sextili ait. Cæſar adeſt.

Q. FABIO MAXIMO
C. TREBONIO COS.

Hoc anno Cæſar poſtquam ex Hiſpania rediјt Conſules ſibi ſuffecit in reliquum anni Q. Fabium Maximum, & C. Trebonium. auctore Dione.

194. M. CICERO
Q. CORNIFICIO COLLEGAE S.

Grata mihi uehementer] Iam Cæſar quintum, & ultimum à bello Romam reuerterat, id eſt, ex Hiſpaniјs. reuertit autem Octobri menſe auctore Velleio. lib. 2. Q. Cornificium in prouincia Syriæ finitima eſſe apparet, quod ait, Ex Syria tumultuoſiora quædam nobis nunciata ſuut, quæ quia tibi ſunt, propiora,

 quàm

quàm nobis, tua me causa magis mouent, quàm mea, *scripta uidetur epistola, cum, reuerso ex Hispania Cæsare, populus R. uarijs spectaculis operã dabat, quia ait,* Romæ summum otium esti, sed ita, ut malis salubre aliquod, & honestum negociũ, quod spero fore, quia uideo id curę esse Cæsari, *significat autem bellum Parthicum, quod parabat Cæsar antequàm interficeretur. meminit etiam Oratoris sui, cum ait,* me scito, dum tu absis, quasi occasionem quandam, & licentiam nactum scribere audacius, & cætera quidem fortasse, quæ etiam tu concederes, sed proxime scripsi de optimo genere dicendi. *Hanc autẽ epistolam primam esse, ex ijs quas ad Cornificiũ scripsit in prouinciam, ex his uerbis colligitur,* grata mihi uehementer est memoria nostri tua, quam significasti literis &c.

203. M. CIC. Q. VALERIO Q. F. ORCAE LEGATO PROPRAET. S. D.

Cum municipibus] *Q. Valerius præpositus erat à Cæsare agris diuidendis, credo postquàm ex Hispania redijt, quia Cicero in epistola, qua commendat ei C. Curtium, ait ita.* Hoc autem tempore eum Cæsar in senatum legit. *senatum aut suppleuisse Cæsarem, postquàm redijt*

diẏt ex Hiſpania ſcribit Dio. Hac epiſtola commendat municipes Volateranos, quorum agris diuidendis Valerius præfectus erat.

204. M. CIC. Q. VALERIO Q. F. ORCAE LEGATO PROPRAET. S. P. D.

Non moleſte fero] Commendat Valerio C. Curtium, qui poſſeſſionem habebat in agro Volaterrano.

205. M. CICERO C. CLVVIO S. P. D.

Cum in Galliam] Cluuius item uidetur, ut Valerius præpoſitus fuiſſe a Cæſare diuidendis agris, quia ait, etſi non ſum neſcius, & quæ temporum ratio, & quæ tua poteſtas ſit, tibiq; negocium datum eſſe à C. Cæſare, non iudicium, Commendat ei agrum uectigalem municipiẏ Attellani.

206. M. CICERO M. RVTILIO S. P. D.

Cum & mihi] Item M. Rutilius præpoſitus erat agris diuidendis à Cæſare, ut ex ipſa epiſtola apertiſſime apparet. Commendat ei prædia Laberiẏ.

295. CICERO CORNIFICIO COLLEGAE S. D.

Quod extremum] *Loquitur de tumultu in Syria excitato, ut in ſuperiore ad eundẽ, cum ait,* quod mihi uideor ex tuis literis intelligere, te nihil commiſſurum eſſe temere, nec antequàm ſciſſes, quò ille neſcio quis Cæcilius Baſſus erumperet &c. *Hic enim Baſſus tumultuatus eſt in Syria, Dione auctore. loquitur etiam de ludis Cæſaris, cum ait,* equidem ſiciam obdurui, ut ludis Cæſaris noſtri æquiſsimo animo uiderem T. Plancum &c. *de quibus ludis ſupra diximus.*

66.. M. CICERO P. VATINIO IMP. S. D.

Grata tibi] *Cicero ut Sulpicio ſupplicationem decreuerat ſic etiam Vatinio. ut autem deſiderantur literæ, quibus Cicero decretam ei à ſe ſupplicationem eſſe nunciauerat, ſic etiam Vatinianæ, quibus Ciceroni gratias agebat. hæc enim epiſtola reſcripta eſt ad literas Vatinij, quibus ille gratias egerat, & Pompeiam uxorem ei commendauerat. quòd autem ait,* Dalmatis Dii malefaciant, qui tibi moleſti ſunt. ſed tamen, ut ſcribis, breui capientur, & illuſtrabunt res tuas geſtas, *oſtendit Vatinium ex Illyrico iam tũ, cum eas literas ſcripſit, in Dal-*

*matiam profectum esse, quòd à Dalmatis laces-
seretur, speratq; res Dalmaticas accessionem fu
turam Illyricæ uictoriæ, ob quā ei supplicatio
decreta fuerat. monet de Dionysio.*

108. M. CVRIVS M. CICERONI SVO S.D.

Si uales bene est: sum enim] *Data est a.d. IIII.
K. Nouemb. à M. Curio, qui Patris erat. rogat
Ciceronem, ut Sulpicij successori se commendet,
qui mense Iunio ex Achaia decessit. Huic episto
læ respondet Cicero initio sequentis anni.*

65. P. VATINIVS IMP.
M. CICERONI SVO S.D.

Si uales, bene est: ego quidem ualeo. De
Dionysio] *Data est Non. Dec. Naronæ. P. Va
tinius cum in Dalmatiam profectus bellum ge-
rere cœpisset. inde recedere propter frigora coa
ctus fuerat. petierat tamen à Cæsare ob res Dal
maticas gestas supplicationem. de ea uero adhuc
non retulisse Cæsarem moleste fert. petit à Cice
rone ut apud Cæsarem causam suam agat. Sic
enim ait,* Cæsar adhuc mihi iniuriam facit.
de meis supplicationibus, & rebus gestis
Dalmaticis adhuc non refert. quasi uero
non iustissimi triumphi in Dalmatia res
gesserim &c. *Quod autem addit,* Ego post

supplicationes mihi decretas in Dalmatiam profectus sum, *intelligitur post supplicationes de rebus Illyricis. De Dionysio se nihil adhuc extricare respondet. in Illyricum uero recessisse ostendit, cum ait,* quòd me frigus Dalmaticum, quod illinc eiecit, etiam hic refrigerauit, *item,* indigneq; oppidum captum, & bellum iam confectum relinquere sum coactus.

132. CICERO DOLABELLAE. S.D.

Gratulor Baiis nostris.] *Dolabella ad Baias erat. ac orationem pro Deiotaro à Cicerone requisierat, quam dixit Cicero domi apud Cæsarem ex Hispania reuersum. quod ex his uerbis orationis intelligitur.* Non dubito, quin Deiotarus tuis literis, quarũ exemplum legi, quas ad eum Tarracone dedisti, se magis etiam erexerit. *Est enim Tarraco urbs Hispaniæ. ad eum orationem hanc se mittere ait. & ipse Cicero rusticari uidetur, cum ait. Oratiunculam pro Deiotaro, quam requirebas, habebam mecum, quod non putaram. Cæsarem porro cum Dolabella ad Baias fuisse hoc anno post tertia Saturnalia id est, XII. K. Ian. intelligitur ex epistola ultima lib. XIII. ad Att.*

C. IVLIO CAESARE V.
M. ANTONIO COS.
An. ab. urb. cond. DCCIX.

109. CICERO CVRIO S. D.

Ego uero iam te nec hortor] *Scripta est hæc epistola initio anni huius ex his uerbis*, in campo certe non fuisti, cum hora secunda comitiis quæstoriis institutis, sella Q. Maximi, quem illi consulem esse dicebant, posita esset. quo mortuo nunciato, sella sublata est. ille autem, qui comitiis tributis esset auspicatus, centuriata habuit, consulem hora VII. renunciauit, qui usque ad K. Ian. esset, quæ erant futuræ mane postridie, *Hic autem fuit* C. *Caninius Rebilus, qui in locum* Q. *Maximi suffectus est*. Dio. *Macrob. respondet epistolæ Curij superiori.*

222. M. CICERO ARISTO PROCOS. S. D.

Sumpsi hoc mihi] *Petierat Curius à Cicerone, ut se commendaret successori Sulpicij, qui uidetur fuisse Acilius, Itaque in superiore ad Curium epistola ita respondet*, Acilio, qni in Greciam profectus est cum legionibus de te scripsi, eamq; epistolam cum hac coiunxi,

xi, hæc autem epistola uidetur esse, quæ ad Aristum scripta est, cui commendat M. Curium: fortasse enim appellatus est Acilius Aristus.

195. M. CICERO CORNIFICIO S.

Libentissime] Ex superioribus ad Cornificium epistolis apparet eum fuisse cum imperio non longe à Syria prouincia, & bellum Parthicum suspectum fuisse. ex hac autem constat eum Syriam, & bellum Parthicum à Cæsare obtinuisse, quod Cæsar parabat hoc anno antequam interficeretur. hanc rē ei hac epistola gratulatur.

109. CICERO CVRIO S. D.

Facile perpexi] Hæc epistola multo post superiorem ad Curium scripta est, quia ait, Acilio non fuisse necesse meas dari literas, facile patior. Hunc Acilium successorem fuisse Sulpicij intelligi potest, cum addit. Sulpicii tibi operam intelligo ex tuis literis non multum opus fuisse.

M. ANTONIO
P. DOLABELLA COS.

Cæsar cos. V. Id. Mart. interfectus est, cum quinque mēses Romæ post reditum ex Hispania fuisset.

ſet. auct. Velleio. in cuius locum ſuffectus eſt P. Dolabella.

167. D. BRVTVS M. BRVTO, ET C. CASSIO S. D.

Quo in ſtatu ſimus, cognoſcite] M. Brutus, & C. Caſsius prætores urbani poſt necem Cæſaris armis Antonij cos. diffidentes Roma aberant. D. Brutus ſocius eiuſdem coniurationis Romæ erat, quod ex his uerbis intelligitur. Heri ueſperi apud me Hirtius fuit, qua mente eſſet Antonius demonſtrauit, peſsima ſcilicet, nam neque prouinciam mihi dare poſſe aiebat, neque tuto quemquā noſtrũ in urbe eſſe. Quæ uerba indicant non multo poſt necem Cæſaris hāc epiſtolam eſſe ſcriptam. ad Att. certe ſcribit. 226. a. M. Brutum uiſum eſſe ſub Lanuuio poſt prid. Id. Apr.

266. TVLLIVS TIRONI S. D.

Etſi mane] Cicero ruſticabatur eo tempore, quo Octauius ex Apollonia ad cernendam hæreditatem Cæſaris Romam uenit. mandat Tironi, quem à ſe, ut ait, Romam dimiſerat, ut ſibi pecuniam curet, & ut omnia certa ſibi reſcribat, quid Antonius, quid Octauius, quæ hominum opinio, quid futurum putet. addit præterea uix

teneri

teneri quin accurrat. item Aquini fuisse Hirtium, qui tum Romæ erat, cum superior epistola scripta est. Scripta autem hæc uidetur post XIIII. K. Maias, quia Octauius ex Apollonia Romam uenit illo die. Att. 228. a.

91. M. CICERO BITHYNICO S.

Cum cæterarum] *Non est dubium, quin hæc epistola extremis ijs bellis ciuilibus, quibus Cicero interfuit, scripta sit, cum ita scribat,* cum cæterarum rerum causa cupio esse aliquando remp. constitutam. *item quod ait,* eos, qui tēporibus ualuerunt, aut ualeant, &c. *nam qui ualuerunt referre uidetur ad Cæsarianos, qui ualeant, ad Antonianos, & Octauianos. præterea scribit ad Tironem in sequēti epistola,* ad Bithynicum scripsi. *quod tamen an de hac epistola, & de hoc Bithynico dictum sit, affirmare non ausim.*

265. TVLLIVS TIRONI S.

Tu uero confice] *Mandat item, ut pecuniam curet. Scripta est hoc tempore, quia ait.* Balbus ad me scripsit tanta se epiphora oppressum, ut loqui non posit, Antonium de lege quid egerit. *legem autē intelligit, quam fixerat Antonius post mortem Cæsaris, qua Si-*

culi ciues Romani facti sunt. Att. 229. Ad-*huc etiam rusticabatur, cum ait.* liceat modo rusticari, *neque dum amicitiam cum Antonio diremerat, quia ait.* ego Antonii inueteratam sine ulla offensione amicitiam retinere sanè uolo, scribamq; ad eum.

132. CICERO DOLABELLAE COS. S.D.

Etsi contentus eram] *Gratulatur Cicero Dolabellæ Consuli de rebus ab eo præclarè gestis, intelligit autem columnam in foro Cæsari mortuo erectam, quam ipse prostrauerat. Scripta uidetur* VIII. *Id. Maias ex ad Att.* 234. *a. ubi ait.* epistolæ ad Dolabellam exemplum tibi misi, *&* 235. *b.* Ego ad Dolabellam VIII. Id. dederam literas.

194. C. TREBONIVS M. CICERONI S.

Si uales, bene est: ego quidem ualeo. Athenas] *C. Trebonius in Asiam proficiscebatur prouinciam, cum has literas dedit* VIII. K. *Iun. Athenis. narrat Ciceroni, ut uiderit Athenis filium eius literis operam dantem, se item audisse turbulenta quædam de rep. quæ cupit esse falsa.*

255. M. CICERO C. TREBONIO S. D.

Oratorem meum] *Eodem tempore quo Trebonius ad Ciceronem scripsit epistolam superiorem, Cicero hanc ad illum. mittit ad eum Oratorem suum, petit, ut ad se crebro scribat, in primisq́; ut doceat, cuiusmodi iter suum fuerit, ubi Brutum uiderit, quamdiu simul fuerit. M. autem Brutum intelligit, qui per hæc tempora in agro Antiati erat.*

279. M. CICERO C. MATIO S. D.

Nondum satis constitui] *Agit cum Matio de ludis Octauij ab eo curatis in honorem Cæsaris mortui. Scripta uero hoc tempore uidetur, quia ad Att. 240. in epistola data post X V. K. Iun. ita ait,* de ludorum apparatu Matius mihi displicet, *item, quia in hac epistola ait,* cum in Tusculanum uesperi uenissem, *nam ad Att. 241. scribit in Tusculanum se uenturum VI. K. Iun.*

168. M. BRVTVS, ET C. CASSIVS PRAET. M. ANTONIO COS. S. P. D.

De tua fide] *Brutus, & Cassius prætores, ut dixi, Vrbani cum Roma abessent, petunt ab Antonio, an Romæ K. Iun. tuto esse possint in magna*

ueteranorum

ueteranorum frequentia. quæ conuentura erat. ex quo apparet hanc epiſtolam ante K. *Iun. ſcriptam eſſe.*

183. M. T. CICERO C. CASSIO S. P. D.

Finem nullum facio] *Hoc tempore ſcripta eſt, quia ait,* rep. à Dolabella mea præclariſsime geſta: manabat enim illud malum urbanum, & ita corroborabatur quotidie, ut ego quidem & urbi, & otio diffiderem urbano. *Intelligit autem columnam euerſam à Dolabella, de qua ſupra. addit præterea,* tabulæ figuntur, immunitates dantur, pecuniæ maximæ deſcribuntur, exules reducuntur, S. C. falſa. referuntur, *item,* cuius æra refigere debebamus, eius etiam chirographa defendimus. *quæ uerba indicant hanc epiſtolam ſcriptam eſſe poſt* K. *Iun. quia ſcribit in prima Philippica, poſt illum diem hæc acta eſſe ab Antonio. Caſſius adhuc non longè ab urbe aberat, quia ait,* uerum hæc propediem, & multa alia coram.

181. C. MATIVS M. CICRONI S. P. D.

Magnam uoluptatem] *Reſpondet Matius epiſtolæ ſuperiori cuius initium eſt. Nondum ſatis conſtitui. Rationē affert, cur Cæſaris ludos curarit,*

uarit, cum ait, At ludos, quos Cæsaris uictoriæ Cæsar adolescens fecit, curaui: at id ad priuatum officium, & ad honestarem reip. pertinebat, *addit præterea sæpe se uenisse domum Antonij consulis.*

282. M. CICERO M. OPPIO S.

Dubitanti mihi] *Scripta est, cum Cicero proficisceretur in Græciam, quia ait,* dubitanti mihi de hoc toto consilio profectionis, quòd in utranque partem in mentem multa ueniebant, magnum pondus accessit ad tollendam dubitationem iudicium, & consilium tuum, *item quia ait.* grauissimum iudicium de mea fide fecisti, cum post mortem Cæsaris te ad meam amicitiam contulisti. *profectus est autem in Græciã mense Quintili, ut infra apparebit.*

104. CICERO TREBATIO S. D.

Amabilior mihi Velia] *Data XIII. k. Sext. Velia, cum in Græciam proficisceretur. quod & ex hac epistola, et ex proemio Topicorũ apparet.*

104. CICERO TREBATIO S. D.

Vide quanti] *Data est V. K. Sext. Rhegio. ait se ut primum*

ut primum Velia nauigare cœperit, instituisse Topica Aristotelica conscribere, eumq́; librum Rhegio ad eum mittere.

169. BRVTVS ET CASSIVS PRAET. ANTONIO COS. S.D.

Literas tuas legimus] *Data est prid. Non. Sext. à M. Bruto, & C. Cassio prætoribus urbanis qui Roma aberant, sed tamen in Italia. Conqueruntur de minis Antonij, & de edicto quodam, quo Antonius minabatur idem supplicium optimis ciuibus, quod Cicero sumpserat de sceleratissimis. Philip. III.*

144. M.T.CICERO L.PLANCO IMP. COS. DES. S.D.

Et absfui] *Scripta est postquàm rediJt è Græcia quia ait,* & absfui proficiscẽs in Græciam, & posteaquàm de medio cursu reip. sum uoce reuocatus, nunquàm per M. Antonium quietus fui. *reuersus est autem in urbem prid. K. Sept. quod ex prima Philippica intelligitur.*

71. M.T.CICERO S.D.TITIO

Etsi unus] *Cõsolatur Titium de morte filij diffi-*

 cile

cile est autem intellectu, an impendente ciuili bello Cæsariano, an Antoniano hãc epistolã scripserit, cum scribat ita. tantũ literæ proficere uidentur debere, quantum status ipse nostræ ciuitatis, & hæc perturbatio temporum perditorum, cum beatissimi sint, qui liberos non susceperunt, minus autem miseri, qui his temporibus amiserunt, quam si eosdem bona, aut denique aliqua rep. perdidissent, *item*, hoc tamen non dubitans confirmare possum, ea misceri parari, impendere reip. quæ qui reliquerit nullo modo mihi deceptus esse uideatur, *itẽ*, non mehercule quenquam audiui hoc grauissimo, & pestilẽtissimo anno adolescentulum, aut puerum mortuum, qui mihi non à Diis immortalibus ereptus ex his miseriis uideretur.

169. D. BRVTVS IMP. M. CICERONI S.

Si de tua in me uoluntate] *D. Brutus Galliæ citeriori à Cæsare, auctore Appiano, præfectus in eam prouinciam aliquanto post necem Cæsaris profectus erat: atque in ea nunc bellum gerebat. cum autem rem præclare gessisset, literas ad Senatum scripserat, fortasse de supplicatione. petit à Cicerone, ut suam causam in Senatu defendat, inquit autẽ,* progressus sum ad in-

alpinos

alpinos cum exercitu non tam nomen captans imperatorium, quàm cupiens militibus satisfacere, firmosq; eos ad tuendas nostras res efficere, itẽ, cum omnium bellicosissimis bellũ gessi, multa castella cepi, multa uastaui. non sine causa ad senatum literas misi. adiuua nos tua sententia. *Itaque Philip. VI. ait. an non D. Brutus potuit legiones Antonio, & pro prouinciam tradere. domum redire? triumphare?*

175. M. CICERO D. BRVTO IMP. S. D.

Permagni interest] *Iam Brutus Imp. appellatus erat, ex superiore epistola. Commendat duabus epistolis Bruto L. Lamiam præturam petentem, credo ueritus, ne altera earum intercepta periret. hoc autem anno petijt præturam Lamia, quia ædilis fuit sub uictoriã Cæsaris Africanam. inter ædilitatem autem, & præturam biennium intercedebat. petit autem Cicero a Bruto, ut ad Lupum Romam mittat, ut equitum sibi centurias, in quibus ille regnat, conficiat.*

175. M. CICERO D. BRVTO IMP. S. D.

Lamia] *eodem tempore scripta est, quo superior, ut ibi dictum est. commendat iterum ei præturam Lamiæ.*

183. M. CICERO C. CASSIO S. P. D.

Vehementer lætor] *Scripta est post XIII. K. Oct. postquàm Philippicam secundam in Antonium dixerat. se tuto in Senatum uenire non posse ait, cædem enim eum quærere, eiusq; initium a. d. XIII. K. Oct. à se facturum putasse. Cassius adhuc cum M. Bruto abesse ab urbe in Italia uidetur, quia ait,* Quare spes est in uobis, qui si iccirco abestis, ut sitis in tuto, ne in uobis quidem, sin aliquid dignum uestra gloria cogitatis: uelim, saluis nobis, sin id minus, res tamen publica per uos breui tempore ius sum recuperabit.

144. M. CICERO
L. PLANCO IMP. COS. DES. S. D.

Meum studium] *L. Plancus petierat à Cicerone, ut causam suam ageret in Senatu, respondet Cicero, se id facturum fuisse, si aut tuto in Senatũ, aut honeste uenire potuisset. ex quo intelligi potest hanc epistolam eodem tempore scriptam esse, quo superior est.*

184. M. T. CICERO C. CASSIO S. P. D.

Auget tuus amicus] *Nondum uidetur Cassius in Syriã prouinciã profectus, quòd se, quid con*

silij

filij ei det, non habere Cic. dicat. Scripta est post V I. N. Oct. *quia ait,* itaque a. d. V I. Non. Oct. productus in concionem à Cannusio, turpissime ille quidem discessit, sed tamen ea dixit de conseruatoribus patriæ, quæ dici deberent de proditoribus.

197. M. T. CICERO CORNIFICIO S. D.

Omnem conditionem] *Cornificius Africæ hoc tempore prætor erat, quod sequẽtes epistolæ indicant. Scripta hæc est post* V I I. Id. Oct. *quia ait.* a. d. V I I. Id. Oct. Antonius Brundusium uenerat, profectus obuiam legionibus Macedonicis quatuor, quas sibi conciliare pecunia cogitabat, easq; ad urbem adducere, & in ceruicibus nostris collocare.

196. M. CICERO CORNIFICIO S.

C. Anicius] *Extant epistolæ quædam ad Cornificium scriptæ, tum cum in Africa erat, quarum quia sedes incerta est, earum aliquot huic epistolæ subijciemus. Hac ei commendat C. Anicium legatum in Africa legatione libera.*

199. M. T. CICERO CORNIFICIO S.

Q. Tullius, qui in Africa negotiatus est] cõmẽdat Q. Turiũ, qui in Africa negotiatus erat.

199. M. CICERO CORNIFICIO

Sex Aufidius] Commẽdat Aufidij negotia, quæ erant in Africa.

169. M. CICERO D. BRVSO IMP. S.

Lupus familiaris noster] Scripta est post V. Id. Decemb. quia ait, Romam ueni a. d. V. Id. Decemb. nondum uidetur Antonius prouinciam Galliam a populo obtinuisse, quia ait, si iste prouinciam nactus erit, spem reliquam nullam uideo salutis. Hortatur præterea, ut Antonio resistat, & libertatẽ recuperet.

171. M. CICERO D. BRVTO IMP. S.

Cum adhibuisset] M. Antonius edixerat, ut adesset Senatus frequens a. d. VIII. k. Decemb. eo die ipse non affuit, in a. d. IIII. k. Decemb. distulit, adesse in capitolio iussit, quod in templum ipse nescio quà per Gallorum cuniculum ascẽdit: cũ de rep. relaturus fuisset, allato nuncio de legione quarta, mente concidit, effugere

festinans

festinans S. C. *de supplicatione per discessionem fecit: inde paludatus urbe fœde, ac misere fugit, cum uesperi illo ipso die* S. C. *de prouincijs fecisset, cum igitur Antonius in Galliam, quam à populo obtinuerat,* D. *Bruti prouinciam irrupturus cum exrcitu uideretur, hortatur Brutum Cicero, ne in salute, et libertate populi* R. *conseruanda auctoritatem Senatus expectet nondum liberi. meminit Cæsaris adolescẽtis, qui exercitum priuato consilio contra Antonium parauerat, item legionis Martiæ & quartæ, quæ Antonium Cos. reliquerant.*

170. M. CICERO D. BRVTO IMP. S.

Lupus noster] *Scripta est post* XIII. k. *Ian. quia ait*, cum Tribuni pl. edixissent, senatus adesset a.d. XIII. K. Ian. haberẽtq; in animo de præsidio cos. des. referre, quãquàm statueram in Senatum ante K. Ian. non uenire, tamen cum eo die ipso edictum tuum propositum esset, nefas esse duxi, aut ita haberi senatũ, ut de tuis diuinis in rẽp. meritis sileretur, quod factũ esset, nisi ego uenissem, aut etiã, si quid honorifice de te diceretur, me nõ adesse. Itaque in Senatum ueni mane &c. *eo autem die in Senatu dixit tertiam Philippicam & ad populum quartam, in quibus* D. *Brutum laudauit, quòd edictum fecit, quo se Galliam in pote-*

state S. P. Q. R. potestate retēturū pollicebatur.

196. M. CICERO S. P. D. CORNIFICIO

Nos hic cum homine] *Scripta & hæc est post* XIII. K. *Ian. quia ait*, a.d. XIII. K. Ian. senatus frequens mihi est assensus de prouinciis ab iis, qui obtinerent obtinendis, neque cuiq; tradendis, nisi qui ex. S. C. successisset. *quod idem Cornificij causa suasisse ait, ne scilicet C. Caluisio, cui Antonius Africam tradiderat, prouincia cederet. Suasit autem hoc Cicero in tertia Philippica, his uerbis*, censeo, senatum ad summam reip. pertinere arbitrari, ab iis, qui prouincias obtinent obtineri ex lege Iulia, quoad ex S. C. cuiq; eorum successum sit.

267. Q. CICERO TIRONI SVO S. D.

Mirificā mihi uerberationem] *Scripta uidetur hoc anno, quia reprohendit consules des. Hirtium, & Pansam.*

264. CICERO F.
TIRONI SVO DVLCISS. S. D.

Cum uehementer] *Cicero F. erat Athenis cum M. Bruto & Cassio, sequenti autem anno cum*

Bruto proficiſcitur in Macedoniam. erat autem hoc tempore Athenis ut in epiſt. Trebonij. Hoc uero tempore epiſtolam hanc ſcriptam eſſe apparet, quia nunquàm amplius fuerit Brutus Athenis, quàm nunc: eò enim Macedoniam proficiſcens profectus eſt.

266. CICERO F. TIRONI SVO S.

Etſi iuſta] Scripta uidetur, cum eſſet Cicero F. Athenis, ut ſuperior.

91. BITHYNICVS CICERONI S. D.

Si mihi tecum] Bithynicus, ut ait Appianus, poſt mortem Cæſaris in Sicilia prætor erat. petit igitur à Cicerone tunc in Senatu potente, ut ſe abſentem defendat.

A. HIRTIO,
C. VIBIO PANSA COS.
An. ab urb. cond. DCCX.

197. M. CICERO CORNIFICIO

Ego nullum] M. Antonius a. d. IIII. k. Decem. cũ de legione quarta nuncium in Senatu accepiſſet ex urbe fugit paludatus, in prouin-

ciam

ciam Galliam cum exercitu irrupit, D. Brutum resistentem Mutinæ obsedit, Cicero Philip. III. & V. ad Antonium deinde legatos de pace Senatus misit prid. Non. Ian. Cicero Philip. VI. antequàm legati reuerterentur hæc epistola scripta est, quia ait, cum hæc scribebam, in expectatione erant omnia. nondum legati redierant, quos Senatus non ad pacem deprecandam, sed ad bellum denunciandum miserat, nisi legatorum nuncio paruisset.

171. M. CICERO D. BRVTO IMP. S.

Eo tempore Polla] *Eodem tempore scripta est, quo superior. quia ait,* omnia erant suspensa propter expectationem legatorum, qui quid egissent nihil dum nunciabatur. *Iam Hirtius, & Cæsar exercitum contra Antonium duxerant. Itaque ait,* De reliquis rebus iam à te literas expectare debemus quid ipse agas, quid noster Hirtius, quid Cæsar meus: quos spero breui tempore societate uictoriæ tecum copulatos fore.

144. M. CICERO L. PLANCO IMP. COS. DES. S. D.

Cum ipsum Furnium] *Hortatur L. Plancum ad remp. & libertatē populi R. defendendam.*

Scriptam

Scriptam autem mense Ianuario esse declarat responsio Planci, quæ sequetur.

185. M. CICERO C. CASSIO S. P. D.

Vellem Id. Mart.] *Iam C. Cassius in Syriã procos. uenerat. Scripta est postquàm legati ab Antonio redierant, quia ait,* nihil fœdius Philippo, et Pisone legatis, nihil flagitiosius: qui cum essent missi, ut Antonio ex senatus sententia certas res nunciarent, cum ille earum rerum nulli paruisset, ultro ab illo ad nos intolerabilia postulata retulerunt. *Dolabellam uituperari ait, quòd Cassio, qui uix triginta dies in Syria fuisset, succederet.*

161. M. T. CICERO C. TREBONIO S. D.

Quàm uellem] *Trebonius in Asia procos. erat. Scripta est post mortem Ser. Sulpicij, qui in legatione ad Antonium obierat, ex IX. Philippica. quod ex his uerbis colligitur,* magnum damnum factum est in Seruio. L. Cæsar optime sentit, consules egregii, præclarus D. Brutus, egregius puer Cæsar.

185. M. CICERO C. CASSIO S. P. D.

Hiemem credo prohibuisse] *Scripta est post mortem*

mortem Ser. Sulpicij dum adhuc Brutus obside retur ex his huius epistolæ uerbis, Res sic se habebat, ut totius belli omne discrimen in D. Bruto positum uideretur, qui si, ut sperabamus, erupisset Mutina, nihil belli reliquum fore uidebatur: paruis omnino iam copiis obsidebatur, quòd magno præsidio Bononiam tenebat Antonius. erat autem Claternæ noster Hirtius, ad forũ Cornelium Cæsar, uterque cum firmo exercitu: magnasq; Romæ Pansa copias ex delectu Italiæ compararat. hiems adhuc rem geri prohibuerat. Hirtius nihil nisi considerate, ut mihi crebris literis significat, acturus uidebatur. præter Bononiam, Regium lepidi, Parmam, totam Galliam tenebamus. erat firmissimus senatus, exceptis consularibus: ex quibus unus L. Cæsar firmus est, & rectus: Ser. Sulpicii morte magnum præsidium amisimus.

145. PLANCVS CICERONI S. D.

Gratissimæ mihi tuæ literæ fuerunt] *Respondet epistolæ Ciceronis, cuius initium est. Cum ipsum Furnium. Scripta uidetur Februario mense, quia dit.* sum in expectatione omnium rerum, quid in Gallia citeriore, quid in urbe Ianuario mẽse geratur, ut sciam. *optimo se*

mo se in remp. animo esse ait.

141. M. CICERO PAPIRIO PAETO S. D.

Rufum istum] *Hæc epistola extrema hyeme scripta est, quia ait,* te ad cœnas itare desisse moleste fero. Spurina magnum periculum summæ reip. demonstrabat, nisi ad superiorem consuetudinem tum, cum fauonius flaret, reuertisses, hoc tempore ferri posse, si forte tu frigus ferre non posses. *Addit præterea, quod hanc epistolam Antonianis temporibus scriptam esse probare potest.* caue existimes me, quòd iocosius scribā, abiecisse curam reip. sic tibi persuade, me dies, & noctes nihil aliud agere, nihil curare, nisi ut mei ciues salui, liberiq; sint. nullum locum prætermitto monendi, agendi, prouidendi, hoc denique animo sum, ut si in hac cura, atque administratione uita mihi ponenda sit, præclare actum mecum putem.

186. M. CICERO C. CASSIO S. P. D.

Quanto studio] *Nunciat se dignitatem eius defendisse in Senatu. hoc autem, ut arbitror, fecit in undecima Philippica, cum bellum contra Dolabellam Cassio mandandum censuit: idem se ad*

populum

populum etiam egisse ait, quæ tamen oratio non extat.

288. C. CASSIVS PROCOS. M. CICERONI S. D.

Si uales, bene est: ego quidem ualeo. In Syriam] Data est. Non. Mart. ex castris, Taricheis. nunciat se accepisse exercitum à L. Murco, & Q. Crispo Imperatoribus, & legionem, quam Q. Cæcilius Bassus habuit, quatuorq; legiones, quas A. Allienus ex Aegypto duxit, posteaquam illi audiuerunt, quæ Romæ gererentur; intelligit autem S. C. factum in sententiam Ciceronis undecima Philippica.

262. C. ASINIVS POLIO M. T. CICERONI S. P. D.

Minime mirum] C. Asinius Hispaniæ præerat cum exercitu, quid sibi agendum sit Ciceronem consulit. data est XVII. K. Apr. Cordubæ.

245. CICERO PLANCO IMP. COS. DES. S. P. D.

Binas à te accepi literas] Respōdet epistolæ Planci, cuius initium est. Gratissimam mihi. & gratulatur eum optimo esse in remp. animo, hortaturq;

tăturq́; , ut perſiſtat .

Liberalibus ,i. XVI.K. *Apr. nec poſtero die fuit Senatus. Quinquatribus.i.*XIIII.K.*Apr. frequens fuit,decreuitq́; ,ut Minerua Ciceronis cuſtos urbis, quam turbo deiecerat, reſtitueretur . Panſa literas Cornificij recitauit . ſumma approbatio conſecuta eſt cum offenſione Caluiſij , qui Africā petebat, ut ait Cicero in Philip.* III. *factum de Cornificio* S. C. *honorificum . ex epiſt.* 198.

146. CICERO
PLANCO IMP. COS. DES. S. D.

Quæ locutus eſt Furnius] *Data eſt* XIII.K. *Apr. Hortatur Plancum , ut D. Brutum collegam ſuum ab Antonio Mutinæ obſeſſum exercitu iuuet, neque pacis auctor ſit, quæ poſitis armis ab Antonio petenda ſit.*

160. T. CICERO
M. LEPIDO S. P. D.

Quòd mihi pro mea ſumma] *Monet Lepidū, qui decreta ſibi Hiſpania adhuc in Gallia ulteriori morabatur cum exercitu, auctore Velleio, ne ſe interponat in pacificationem Antonij, & ſenatus, de qua hoc tempore agebatur, auctore Dione.*

Dione. quod idem etiam suasit in superiori epistola Planco.

147. L. PLANCVS IMP. COS. DES. S.D. COS. PRAET. TRIB. PL. S. P. PL. Q. R.

Si cui forte] Rationem affert, cur nõ adhuc arma contra Antonium pro rep. ceperit: se paratum esse uel prouinciam tueri, uel ire quò resp. uocet, uel tradere exercitum, auxilia, prouinciãq; , C. Furnium legatum cum mandatis ad Senatum ante misisse ait, cuius rei meminit Cicero in epistola, cui initium est, Quæ locutus est Furnius. cum autem hanc epistolam scripsit, Brutus adhuc obsidebatur, quod inde intelligi potest, cum ait, quòd præmatura denunciatio boni ciuis imparati quàm periculosa esset ex casu collegæ uidebam.

147. PLANCVS IMP. COS. DES. CICERONI S.D.

Plura tibi] Hæc epistola cũ superiore coniuncta est. quia ait, se breuiorem esse, quòd publicis literis omnia persecutus sit.

149. CICERO
PLANCO IMP. COS. DES. S. D.

Etsi satis ex Furnio] *Respondet superiori epistolæ Planci, cuius initium est. Plura tibi. gratas literas eius senatui fuisse ait. hortatur, ut in suscepta sententia persistat. data est IIII. k. Apr. antequàm prælium ad Mutinam fieret, quod ex his uerbis cognoscitur,* quam ob rem quanquam uno in prælio omnis fortuna reip. disceptat, quod quidem, cum hæc legeres iam decretum arbitrabar fore &c.

150. CICERO
PLANCO IMP. COS. DES. S.

Etsi reip. causa] *Data est III. Id. Apr. Respondet literis quibusdam Planci, quæ interierunt: alias item literas Planci ad Senatum, quæ non extant, recitatas fuisse ait: se pro Planco VII. VI. V. Id. Aprilis in Senatu cum Seruilio, & Titio Tribunis pleb. qui S. C. intercesserant, contendisse ait.*

200. M. CICERO CORNIFICO

Assentior tibi] *Scripta est hoc tempore, cum ambo consules ad Mutinam erant, quia ait,* senatus sæpius pro dignitate tua appellaretur,

 si absentibus

si absentibus cõsulibus unquam nisi ad rẽ nouam cogeretur, *Hoc autem idem scripsit etiam in superiore ad Plancum epistola, cum Senatum absentibus consulibus, a prætore urbano Cornuto habitum esse dixit.*

200. M. CICERO CORNIFICIO

Non modo te] *Commendat res L. Lamiæ. Scripta hoc anno uidetur, quia ait,* quãquam erat nobis dictum, te existimare alicui S. C. quod contra dignitatem tuam fieret, scribendo Lamiam affuisse, qui omnino consulibus illis nunquàm affuit scribẽdo, deinde omnia tum falsa S. C. deferebantur, *intelligit autem consules Antonium, & Dolabellam.*

186. M. CICERO C. CASSIO S. P. D.

Qui status rerum fuerit] *Scripta est paulo antequàm ad Mutinam pugnaretur, quia ait,* res cum hæc scribebam, erat in extremum adducta discrimẽ, Brutus enim Mutinæ uix iam sustinebat.

161. SER. GALBA M. CICERONI S.

XVII. K. Maii] *Data est a. d. XII. k. Maij ex castris*

castris. Nunciat rem bene gestam cum Antonio.

148. PLANCVS IMP. COS. DES. CICERONI S. P. D.

Nihil me tibi temere] *Post* V I. K. *Maias scripta est, tum cum Plancus properaret in Galliam citeriorem, ut subueniret Decimo Mutinæ obsesso. ait enim,* exercitum a. d. V I. K. Maias Rhodanum traieci, ipse, si à Lepido non impediar, celeritate satisfaciam, sin autem in itinere meo se opposuerit, ad tempus consilum capiam. copias adduco & genere, & numero, & fidelitate firmissimas, *in hanc sententiam scripsit etiam in epistola, cuius initiũ est. Immortales,* cum Rhodanum copias traiecissem, ipseq; iter Mutinam dirigerem, de prælio facto, Brutoq; & Mutina obsidione liberata audiui.

171. D. BRVTVS M. CICERONI S. D.

Pansa amisso] *Data est* I I I I. K. *Maij ex castris, Regij. D. Brutus obsidione liberatus mortuos consules nunciat; pollicetur, se daturum operam, ne Antonius in Italia commoretur; rogat, ut Lepidum, Asinium, Plancum confirment, de quorum uoluntate erga remp. dubitabat.*

198. M. CICERO CORNIFICIO

Liberalibus] *Scripta est post consules ad Mutinam interfectos, quia ait,* Hirtium quidem, & Pansam collegas nostros homines in consulatu reip. salutares, alieno sane tempore amisimus, rep. Antoniano quidem latrocinio liberata, sed non dum omnino explicata.

172. D. BRVTVS M. CICERONI S. D.

Non mihi remp.] *Data est* III. *Non. Maij ex castris, Dertone. nunciat, ut Antonius omne genus hominum arripiendo satis magnum numerum effecerit, ut cum eo Ventidius ad Vada se coniunxerit: Antonium aut ad Lepidum se collaturum, aut Appennino, alpibusq́; retenturum, aut rursus se in Etruriam recepturum.*

173. D. BRVTVS IMP. COS. DES. M. CICERONI S. D.

Eodem exemplo] *Data est prid. Non. Maij ex castris, finibus Statiellensium.* In itinere est (*inquit*) Antonius, ad Lepidum proficiscitur, ne de Planco quidem adhuc spem abiecit, ut ex libellis eius animaduerti, qui in me inciderunt. in quibus quos ad Asinium,

nium, quos ad Lepidum, quos ad Plancum mitteret, ſcribebat.

188. C. CASSIVS PROCOS. M. CICERONI S. D.

Si uales, bene eſt: ego quidem ualeo. legi tuas literas] *Rogat ut ſe, & Murcum, & Criſpum Imperatores, qui ſibi exercitum tradiderunt, militesq; ipſos ſua auctoritate defendat atque ornet: ſe audiſſe ait, Dolabellam, qui nefarie Trebonio occiſo Aſiam occupauit, in Ciliciã ueniſſe cũ ſuis copijs: Itaque ſe item Ciliciam profecturum. Data eſt. Non. Maij, ex caſtris.*

149. PLANCVS CICERONI S. P. D.

Immortales ago tibi gratias] *Reſpondere uidetur epiſtolæ Ciceronis, cuius initiũ eſt. Etſi reip. cauſa, qua Cicero ſcripſerat, quantam contentionem pro eius dignitate ſuſcepiſſet. nunciat ſe audito Mutinenſi prælio in Allobrogibus conſtitiſſe, audiuiſſe autem VI. K. Maias, ſupra diximus. ſe paratum eſſe ait, ut quoquomodo poſſit reſiſtat Antonio, ſi in Galliam ſe contulerit.*

152. CIC. PLANCO IMP. COS. DES. S. D.

O' gratam famam] *Data eſt III. Id. Maij. Re-*

 ſpondet

ſpondet epiſtolæ ſuperiori Planci, cuius initium eſt. Nihil me tibi temerè. hortatur eum, ut fuſum Antonium perſequatur.

178. M. CICERO D. BRVTO IMP. S. D.

Cum Ap. Claudio] *Commendat Bruto Ap. Claudium, qui ſe cum Antonio coniunxerat, rogatq́; ut eum ſua auctoritate ſeruet incolumen.*

152. PLANCVS IMP.
CICERONI S. D.

His literis ſcriptis] *Nunciat ſe in Iſara flumine, quod eſt in finibus Allobrogum, ponte uno die facto exercitum a. d. IIII. Id. Maij traduxiſſe, fratrem cum equitum quatuor millibus prid. Id. Maij L. Antonio præmiſſo cum equitibus ad forum Iulium obuiam miſiſſe: ipſum maximis itineribus cum quatuor legionibus expeditis, & reliquo equitatu ſubſequuturum.*

153. PLANCVS IMP. CICERONI S. D.

Antonius Id. Maii] *Nunciat Id. Maij Antonium ad Forum Iulium ueniſſe, Vẽtidium bidui ſpatio ab eo abeſſe, Lepidum ad Forum Voconij caſtra habere, ibi ſe expectare conſtituiſſe.*

153. CICERO PLANCO S. D.

Nihil post hominum memoriam] *Literas quasdam Planci in Senatu recitatas esse, easq́; gratissimas senatui fuisse, deq; his S. C. factum esse in sententiam suam ait. suadet præterea, ut in rebus agendis consilium senatus non petat, sed ipse sibi sit senatus. nondum uidetur Antonius se coniunxisse cum Lepido.*

200. M. T. CICERO S. P. D. CORNIFICIO

Ita ne] *Scripta est hoc tempore, quia ait,* orbus senatus consulibus amissis, *item,* cum Pansæ mortem ignorares scripsisti quæ per nos ab eo consequi te posse arbitrarere, *item,* sic uehementius nos laboramus, quia profligato bello, ac penè sublato, renouatum bellum gerere conamur.

176. M. CICERO D. BRVTO IMP. S. D.

Etsi ex mandatis] *Data est XIII. K. Iun. de bello renouato Antonij agit his uerbis,* etenim cũ te incluso spem maximam omnes habuissent in tua uirtute, florente Antonio: quis erat, qui quidquam timeret, profligato illo, te liberato? Nec uero Lepidum timebamus: quis enim esset, qui illum tam fu

 riosum

riosum arbitraretur: ut, qui in maximo bello pacem uelle se dixisset, is in optatissima pace bellum reip. indiceret? *item paulo post*, quare uelim equidem, id quod spero, ut planè abiectus, & fractus sit Antonius, sin aliquid uirium forte collegerit, sentiet, nec senatui consilium, nec populo R. uirtutem deesse, nec reip. te uiuo, Imperatorem.

176. D. BRVTVS M. CICERONI S. D.

Ad Senatum] *Data est* XII. K. *Iun. Vercellis. Dolet, se cum tironibus egentissimis esse, rogat ut quas ad Senatum misit literas, perlegat & si qua uidebuntur, commutet.*

166. M. LEPIDVS IMP. II. PONT. MAX. M. T. CICERONI S. P. D.

Si uales, bene est: ego quoque ualeo. cum audissem] *Data est* XII. k. *Iun. ex castris, ex Ponte Argenteo. Nunciat se uenisse ad Forum Voconium contra L. Antonium: Silanum, & Culeonem ab eo discessisse, se neque Senatui, neque reip. in hoc bello defuturum.*

153. M. T. CICERO C. FVRNIO S. P. D.

Si interest] *Deterret Furnium legatum Planci a petenda prætura. hortatur autem, ut reliquias belli conficiat: id est ut Antonium persequatur post fugam Mutinensem bellum renouantem.*

154. PLANCVS CICERONI S.

Quid in animo habuerim] *Se accersitum esse nunciat à Lepido. itaque a. d. XII. K. Iun. ab Isara castra mouisse, pontem tamen reliquisse & præsidia firma ibi posuisse, ut aduenienti Bruto, exercituiq; eius sine mora trãsitus esset paratus, ipsum se diebus octo cum Lepidi exercitu coniuncturum.*

155. PLANCVS CICERONI S.

Puderet me] *Scripta est biduo post superiorem, quia ait.* Scripsi tibi biduo ante me confidere bono Lepido esse usurum, communiq; consilio bellum administraturum: credidi chyrographis eius, affirmationi præsentis Laterensis, qui tum apud me erat, reconciliareq; me Lepido, fidemq; haberem orabat. *De hac autem re sic in epistola superiori.* itaque post discessum legato rum

rum cum binis continuis literis, & Lepidus me, ut uenirem rogaret, & Laterensis multo etiam magis propè implorans obtestaretur, &c. *se, cum ad Lepidū iret, iussu eius constitisse: ac propterea suspectam eius fidem habere ait.*

156. CICERO PLANCO S. D.

In te, & in collega] *Scripta est, antequàm Lepidus Antonium reciperet, quia ait,* concordia uestra, quæ senatui declarata est, *intelligit autem consensum Planci, & Bruti ad persequendum Antonium: scribit autem Appianus, cū hoc tempore, antequàm Antonius reciperetur à Lepido, D. Bruti exercitus laboraret morbo, Plancum cum exercitu propius accessisse.*

175. M. CICERO D. BRVTO IMP. S. D.

Etsi mihi tuæ literæ] *Eadem sentētia, qua utitur, ostendit eodem tempore hāc epistolam scriptam esse, quo superior est, quæ est hæc.* coniunctio tua cum collega, concordiaq; uestra, quæ literis communibus declarata est S. P. Q. R. gratissima accidit.

151. CICERO PLANCO IMP. COS. DES. S. P. D.

Vt primum] *Nunciat* S. C. *factum esse in suam sententiam in laudem Planci. hortatur, ut Antonium opprimat, cum ait,* qui M. Antonium oppresserit, is bellum confecerit.

154. CICERO PLANCO IMP. S. D.

Quanquam gratiarum actionẽ.] *Idem agit, atque in superiore, cum ait,* incumbe, ut belli extrema perficias, qui M. Antoniũ oppresserit, is hoc teterrimum bellum, periculosissimumq; confecerit.

173. M. CICERO D. BRVTO IMP. COS. DES. S. D.

Tres uno die] *Respondet literis Bruti, quarum initium est. Non mihi remp. & eodem exemplo. Hortatur ad persequẽdum Antonium, cum ait.* is bellum confecerit, qui Antonium oppresserit. *addit praeterea.* itaque homines alii fracti sunt: nonnulli etiam queruntur, quòd persecuti non sitis. opprimi potuisse, si celeritas adhibita esset, existimant.

165.C. ASINIVS POLIO
M.T.CICERONI S.P.D.

Quo tardius] *Hoc tempore scripta uidetur, quia ait Antonium habere equitatum, ac legiones sub signis armatas tres, Ventidium cum eo se coniunxisse, si nihil in Lepido spei sit, descensurum ad extrema, Parmam direptam, L. Antonium Alpes occupasse, anni tempus maiorem sibi libertatem dare, propterea quòd frumenta, aut in agris, aut in uillis sint, se deesse reip. nolle.*

160.M.T.CICERO C.FVRNIO S.P.D.

Lectis tuis literis] *Suadet hac etiam epistola Furnio, ut præturæ petitionem in alterum annum differat, nunc autem in bellum incumbat, quòd de Planci, & Bruti concordia scribat, in eo se uel maximam spem ponere uictoriæ.*

174.M.CICERO
D.BRVTO IMP. S.D.

Mirabiliter mi Brute lætor] *Respondet literis quibusdam, quas Brutus Id. Maij dederat, his uerbis.* Scripsisti autem ad me iis, quas Id. Maii dedisti, modo te accepisse à Planco literas non recipi à Lepido Antonium, id si ita

ſi ita eſt, omnia faciliora: ſin aliter: magnum negotium. cuius exitum ne extimeſcam, tuæ partes ſunt.

176. D. BRVTVS IMP. M. CICERONI S.D.

Quod pro me non facio] *Labeonem ait ſibi nunciaſſe Cæſarem de Cicerone queſtum quòd diceret, eum dixiſſe, Cæſarem ornandum, & tollendum eſſe, non commiſſurum, ut tolli poſſit. Se, niſi ualde neceſſe fuerit, ex Italia non exceſſurum ait, legiones armare, parare, ſperare ſe non peſſimum exercitum habiturum ad omnes caſus, & impetus hominũ. Data VIII. K. Iun. Eporædia. mendoſe enim uulgo legitur VII. K. Iun. ex manu ſcripto libro.*

178. D. BRVTVS M. CICERONI S.D.

Nos hic ualemus rectè] *Scripta uidetur eodem die quo ſuperior. Itaque ait,* quæ tibi ſuperioribus literis mea manu ſcripſi, terrendi tui cauſa homines loquuntur. *Lepidum cõmode de ſe uideri ſentire ait, ſeq; dum à Cicerone literas accipiat, in Italia moraturum.*

155. CICERO PLANCO S. D.

Ita erant omnia] *Data eſt IIII. K. Iun. ſe acceptiſſe*

cepisse à Bruto literas ait datas Id. Maij, in quibus erat, Plancum ad se scripsisse, à Lepido non recipi Antonium. praeterea ait, qui reliquias huius belli oppresserit, eũ totius belli confectorem fore.

190. LENTVLVS CICERONI SVO S.D.

Cum Brutum] Quaestor erat Asiae Lentulus. de Cassio & de Dolabella nunciat. Data IIII. Iun. Pergae.

191. P. LENTVLVS P. F. PROQVAES. PROPRAET. S.D. COS. PRAET. TRIB. PL. S. P. PLEBI Q. R.

Si ualetis, liberiq; uestri ualent, bene est] Nũciat eadem de Dolabella, & de Cassio, quae in superiori epistola nunciauerat Ciceroni. Data est IIII. Non. Iun. Pergae, nisi malimus legere IIII. k. Iun. ut sit eadem die scripta est, quo superior.

173. D. BRVTVS IMP. COS. DES. M. CICERONI S.D.

Iam non ago tibi gratias] Respondet epistolae superiori Ciceronis, cuius initium est. Tres uno die. rationem affert, cur non statim persequutus sit

tus sit

tus sit Antonium. pollicetur, si quo casu Isaram traiecerit, reip. non defuturũ. Addit præterea, uos magnum animum, optimamq; spem de summa reip. habere uolumus, cum & nos, & exercitus nostros singulari concordiã coniunctos, ad omnia pro uobis uideatis paratos.

166. M. LEPIDVS IMP. II. PONT. MAX. S. P. PL. Q. R.

Si uos liberiq; uestri] *Data est* III. k. *Iun. excusat se, quòd Antonium receperit. recepit autem a. d.* IIII. K. *Iun.*

179. D. BRVTVS IMP. M. CICERONI S. D.

In maximo meo dolore] *Data est* III. *Non. Iun. ex castris. Lepidus Antonium recepit a. d.* IIII. K. *Iun. ex epistola Planci. cuius initium est. Nunquàm mehercule. hoc autem significare uidetur Brutus in hac epistola, cum ait,* hoc solatio utor, quòd intelligat homines me timuisse ista, quæ acciderũt, *& paulo post,* ad senatum literas misi.

177. M. CICERO D. BRVTO IMP. S.

Dii isti Segulio] *Respondet epistolæ Bruti, cuius initium*

initium est. Quod pro me non facio. Data est prid. Non. Iun.

178. M. CICERO D. BRVTO S. D.

Narro tibi] *Data est* VIII. *Id. Iun. respondet epistolæ* Bruti, *cuius initium est. Nos hic ualemus rectè. suadet, ut in* Galliam *contra* Antonium *traijciat, neque enim adhuc audierat* Antonium *esse receptum à* Lepido.

157. PLANCVS CICERONI S.

Nunquam mehercule] *Data est* VIII. *Id. Iun.* Ciuarone, *ex finibus* Allobrogum. *nunciat a. d.* IIII. K. *Iun.* Antonium *se coniunxisse cum* Lepido, *uix se è manibus eorum esse elapsum.*

164. C. ASINIVS POLIO M. CICERONI S.

Balbus Quæstor] *Data est* VI. *Id. Iun.* Cordubæ. *Narrat quæ* Balbus *Quæstor gesserit, petitq́; ut quid sibi agendum sit ad se scribant.*

186. M. CICERO C. CASSIO S. P. D.

Scelus affinis tui Lepidi] *Scripta est post coniunctionem* Lepidi, *&* Antonij, *quod ex his*

uerbis

uerbis intelligitur, ſcelus affinis tui Lepidi, ſummamq; leuitatem, & in conſtantiam ex actis, quę ad te mitti certo ſcio, cognoſſe te arbitror. *Addit præterea nunciata quædam fuiſſe de oppreſſo Dolabella.*

187. M. CICERO C. CASSIO S. P. D.

Breuitas tuarum literarum] *Scripta eſt eodem tempore, quo ſuperior, quia ait*, tanquam clauſa ſit Aſia, ſic nihil perfertur ad nos, præter rumores de oppreſſo Dolabella. *&* *paulo poſt*, nos confectũ bellum. cũ putaremus, repentè à Lepido tuo in ſummam ſolicitudinem adducti ſumus.

189. C. CASSIVS S. D. M. CICERONI.

Si uales, bene eſt: ego quidem ualeo. Cum reip.] *Data eſt Id. Iun. Cypro, Acromani Iacride. nunciat ſe perſequutum eſſe Dolabellam.*

179. M. CICERO D. BRVTO S. D.

Expectanti mihi] *Data eſt* XIIII. K. *Quint. ſe uocare quotidie* M. *Brutum in Italiam ait.*

187. M. CICERO C. CASSIO S. P. D.

Lepidus affinis tuus] *Scripta est post prid. K. Quint. quia ait,* Lepidus affinis tuus prid. K. Quint. sententiis omnibus hostis à senatu iudicatus est, cæteriq́;, qui una cũ illo a rep. defecerunt, quibus tamen ad sanitatem redeundi ante K. Sept. potestas facta est, *& paulo post,* Nos de Dolabella quæ uolumus, sed adhuc sine capite. *non dum autem superiores Cassij de Dolabella literas acceperat.*

161. M. CICERO AMPIO S. D.

De meo studio] *Data est prid. Non. Quint. Videtur scripta hoc tempore, quo plurimum poterat in rep. Cicero, quia ait,* illi mihi necesse est concedant, ut tibi plus, quàm ipsi, hoc tẽpore prodesse posim, *item,* fundamenta ieci salutis tuæ.

158. PLANCVS IMP. COS. DES. CICERONI S. D.

Facere non possum] *Data est V. K. Sext. ex castris. Hoc tempore petebat Octauius consulatum in locum cõsulum occisorum, quod in hac etiam epistola significat Plancus cum ait,* quòd uiuit Antonius,

Antonius, quòd Lepidus unà est, quòd exercitus habet non contemnendos, id omne Cæsari acceptum refero, quæ mens eum à tanta gloria auocarit, & ad cogitationẽ cousulatus bimestris trastulerit, exputare non possum.

Hoc anno C. Cæsar Octauianus prid. quã XX. annos impleret X. k. Oct. cum Q. Pedio consulatum iniit in locum A. Hirtij, & C. Pansæ, qui in prælio Mutinensi ceciderant: atque haud ita multo post Cicero inito inter Cæsarem, Antonium, & Lepidum triumuiratu, iussu Antonij interfectus est.

EPISTOLAE ALIQVOT, QVIBVS HAVD ITA CERTA SEDES INVENITVR.

105. M. CICERO M. FABIO GALLO S.D.

Tantum ex Arpinati ueneram] *Hæc epistola eodem tempore scripta uidetur, quo epistolæ quædam in primo lib. ad Att. quia cum utroque de signis sibi curandis agit, nam in epistola cuius initium est, Quãto dolore, ita ait*, quæ tibi mandaui, & quæ tu intelliges conuenire nostro Tusculano uelim, ut scribis, cures: nam nos ex omnibus molestiis, & la-

boribus uno illo in loco conquieſcimus, quò fratrem quotidie expectamus. *& in ea, quæ incipit.* Non cõmitam, Q. frater cum uxore nunc in Arpinati prædio erat, tu uelim ſi ornamenta γυμνασιώδη reperire poteris, quæ loci ſint eius, quem non ignoras, ne prætermittas. nos Tuſculano ita delectamur, ut nobismet ipſis tunc denique cũ illo uenimus, placeamus. *et in ea, cuius initium eſt.* A*pud te eſt, ut uolumus*, Hermæ tui Pentelici, de quibus ad me ſcripſiſti, iam nunc admodum delectant. quare uelim & eos, & ſigna, & cætera, quæ tibi & eius loci, & noſtri ſtudii, & tuæ elegantiæ eſſe uidebuntur, quamplurima, quam primumq; mittas, & maxime, quæ tibi gymnaſii xyſtiq; uidebuntur eſſe, *& in ea cuius initium eſt. cum eſſem in* T*uſculano.* ſigna noſtra, & Hermeraclas, ut ſcribis, cum commodiſsime poteris, uelim imponas, et quod aliud οἰκεῖον eius loci, quem non ignoras, reperies, & maxime quæ tibi paleſtræ gymnaſiiq; uidebuntur eſſe. *& in ea cuius initium eſt.* C*rebras expectationes.* quòd mihi de Hermathena ſcribis, per mihi gratum eſt ornamentum Academiæ proprium meæ, quòd & Hermes cõmune omnium, Minerua ſingulare eſt eius gymnaſii, I*n his ergo locis meminit* C*i-*

cero

cero Tusculani, quod exornare cupiebat, et quò fratrē expectabat, Arpinatis, ubi frater erat; signa præterea sibi curari cupit ea, quæ gymnasio, palestræ, et xysto, & cuidam alij loco, quem ille scit, congruant, ut Mercurium, & Mineruam: eadem autem fere in hac epistola scribit ad Fabium, meminit enim Arpinatis, unde forte in Tusculanum redierat, cum ibi Q. fratrem reliquisset, meminit Tusculani, ubi tunc erat; signa præterea se cupere ait, quæ gymnasium, & palæstram exornēt, cum inquit, ea signa emere soleo, quæ ad similitudinem gymnasiorum exornēt mihi in palæstra locum, meminit etiam xysti, & alterius illius loci, cum ait, exedria noua mihi quædam sunt instituta in porticula Tusculani, ea uolebam tabellis ornare, xystum enim porticulam, locum illum exedria intelligit. Bacharum præterea, & Martis signa loco illi conuenire negat, Mercurium probat. cum ergo tanta sit argumenti similitudo iure eodem tempore hæc scripta esse uideri poterit, atq; illæ ad Att. quæ ante consulatum Ciceronis auctore Paulo Manutio uiro eruditissimo, scriptæ sunt. Hoc tamen opinantes dicimus.

107. CICERO GALLO S. D.

Cum decimum] Meminit cœnæ auguralis

 apud

apud Lentulum. P. autẽ Lentulus Spinter filium in cõsulatu suo Dione auctore. in adoptionẽ Manlio Torquato dedit, ut Augur fieri posset salua lege, quæ duos ex eadem gente fieri Augures prohibebat, erat autem augur Cornelius Faustus Sullæ F. ex quo apparet hanc epistolam scriptam esse post consulatum Lentuli.

225. M. CICERO C. MVNATIO C. F. S. D.

L. Liuineius] Scripta uidetur post exilium Ciceronis, quia dit, summa enim eius erga me officia extiterunt iis nostris temporibus, quibus facillime bonam beneuolentiam hominum, & fidem perspicere potui.

220. M. CICERO L. CVLLEOLO S. D.

Quæ fecisti] Videtur Culleolus procos. in Illyrico esse, quia meminit in sequenti Bylionum populorum Illyrici. Scripta est uiuente Pompeio, quia ait, tum Pompeius quotiescunque me uidet, uidet autẽ sæpissime, gratias tibi agit singulares. Id si ita est, profecto ante primum consulatum Cæsaris scripta est. nam Cæsar primum cõsul Illyricum ac Gallias a populo obtinuit in quinquennium. ac deinde prorogãdum sibi imperium curauit in secundo consulatu Pompeij.

220. M. CICERO
L. CVLLEOLO PROCOS. S.

L. Luceius] *Meminit in hac etiam Pompeij, cum ait*, se se Luceio Pompeii arbitratu satisfacturos.

230. M. CICERO
Q. PHILIPPO PROCOS. S.

Etsi non dubito pro] *Q. Philippus proconsule Asiam regebat, in hac enim epistola fit mentio L. Oppij, & L. Egnatij, qui negotia habuerũt Philomeli urbe Asiæ, ut apparet ex epistolis sequentibus ad Gallium. Commendat ergo ei absenti L. Oppium, & L. Egnatiũ, quos etiam præsentes ostendit se commendasse tum, cum Philippus descederet in prouinciam.*

221. M. CICERO Q. GALLIO S. D.

Etsi plurimis rebus] *Puto Gallium fuisse legatum Q. Philippi proconsulis in Asia. commendat ei L. Oppium, & L. Egnatium, qui negócia habebãt Philomeli. Non uidetur autem adhuc Gallius in prouinciam peruenisse, quia ait,* uelim memoriæ tuæ causa des aliquid literarum, quæ tibi in prouincia reddantur.

221. M. CICERO Q. GALLIO S. D.

Etsi ex tuis] Cōmendat iterū Gallio L. Oppium.

221. M. CICERO
APPVLEIO PROQVAEST. S. P. D.

L. Egnatio] *Appuleius uidetur Quæstor fuisse Q. Philippi proconsulis in Asia. Commendat ei negotia eiusdem Egnatij, de quo ante.*

221. M. CICERO
APPVLEIO PROQVAEST. S. P. D.

L. Nostius] *Eidem Appuleio proquæstori commendat L. Nostium.*

230. M. CICERO
Q. PHILIPPO PROCOS. S.

Gratulor tibi] *Q. Philippus procos. ex prouincia Asia Romam redierat. gratulatur ei Cicero quòd saluum se Romam receperit.*

203. M. CICERO C. MEMMIO

A. Fusium] *Commendat A. Fusium. Hác epistolam inter eas quæ ad Memmium scriptæ sunt, nō collocauimus, quia ait,* ut mihi corâm re-

cepisti

cepisti, quæ uero ad Memmium scriptæ sunt, ostendunt Ciceronem nusquam cum Memmio loquutum esse, cum Athenis exulabat.

196. M. CICERO CORNIFICIO COLLEGAE S.

Gratæ mihi tuæ literæ] Hæc epistola separata est à reliquis, quas Cicero ad Cornificium scripsit, nam cum reliquas scripsit, in prouincia esse uidetur Cornificius, cum hāc autem dedit, rusticari uidetur. quod quando fecerit, non liquet.

139. M. CICERO PAPIRIO PAETO S. D.

Ain tandem?] Hæc epistola nihil ex se suppeditat, ex quo in suspicionem uenire possimus, quo præcipue anno scripta sit. multas etiam alias ad Pætum scripsit epistolas, sed non omnes uno anno. ut ostendimus.

140. M. CICERO PAPIRIO PAETO S. D.

Amo uerecundiam] Quod dixi de priore epistola, idem de hac iudicandum est.

105. CICERO TREBATIO S. D.

Illuseras heri inter scyphos] Incerta omnino sedes

sedes est huius epistolæ.

105. CICERO TREBATIO S. D.

Silii causam] Item huius.

205. M. CICERO
Q. VALERIO Q. F. ORCAE S.

Si uales, bene est: ego quidē ualeo. Credo] Reliquæ epistolæ ad Valerium Orcam scriptæ sunt, cum esset præfectus à Cæsare diuidendis agris: hæc autem scripta est cum esset in prouincia, in qua quo tempore fuerit, obscurum est.

91. CICERO BASILIO S. D.

Tibi gatulor, mihi gaudeo]. Incertissimum tempus est huius epistolæ.

263. QVINTVS M. FRATRI S. D.

De Tirone] Laudat fratrem Quintus, quòd Tironem in libertatem uindicauerit.

266. Q. CICERO TIRONI SVO S. D.

Verberaui] Incertum epistolæ tempus, ut etiam sequentium.

270. M.

220. M. CICERO
Q. ANCHARIO Q. F. PROCOS. S. D.

L. & C. Aurelios]

231. M. CICERO QVATVORVIRIS
ET DECVRIONIBVS. S. D.

Tantæ mihi]

223. CICERO REGI S.

A. Licinius Aristoteles]

223. M. CICERO P. CAESIO S. D.

P. Messienum]

222. CICERO CVRIO PROCOS. S. D.

Q. Pompeius]

FINIS.

REGISTRVM.

* ** A B C D E F G H I K L.

*Omnes sunt terniones, præter **, qui est duernio.*

VENETIIS, M. D. LIV.

APVD PAVLVM MANVTIVM

ALDI F.

AL DVS.

BIBLIOTECA NAZIONALE CENTRALE
FIRENZE

